

CHAYEINU

Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת אמור תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12	Shabbos Halachah Initiative
13-14	Halachah Q&A
15-22	Rav Kalman Krohn Stories
23	Comic Story
24-28	Nefesh Shimshon
	גליונות
29-30	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
31	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
32	הג"ר שמריהו גריינמן זצ"ל
33-34	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
35-36	הג"ר דוב לנדו שליט"א
37-38	הגרבי"ד פוברסקי שליט"א
39-40	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
41-42	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
43-44	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
45-47	לשבת ענג

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת אמור תשפ"ד

The Cantonist

Russian army used to be full of "Cantonists," Jewish boys that had been 'snatched' from their homes from the age of five years and up to serve in the Czar's army as part of a cruel plan to 'persuade' them to leave *Yiddishkeit*. But overall, despite the years of tortures and brainwashing many of them clung to their Jewish identity.

Shimon, one of these Cantonist boys, was an excellent soldier of the Czar; one of the best sailors in the Czar's royal navy to the point that he was called by his compatriots Semion Bodri (Shimon the brave).

He had been promoted to the rank of officer and served at the naval base in Svastopol on the Black Sea. Then, one glorious day, the base received notice that the Czar was to personally make a visit.

It is hard for us to imagine the fear and awe that the very mention of the Czar's name inspired in every Russian citizen, no less an actual personal visit by his Royal Highness! The very thought filled the sailors with trepidation and trembling.

When the glorious day arrived, the base had been scrubbed and polished for the visit and the sailors had a grand reception prepared. The band played, everyone was dressed in immaculately clean and pressed uniforms, even the decks of the ships gleamed. But the highlight of the day was something very special.

The commander of the base climbed to a platform, stood to his full height. The music stopped, everyone was silent, and he announced before the Czar that in honor of his royal Majesty, one of the officers would perform an act of unmatched skill and unequalled bravery. The commander swung his finger majestically up pointing to the highest ship mast in the harbor some twenty meters high.

Again, the drums began to roll and suddenly stopped.

Shimon Levin, in full battle gear, stood at the foot of the mast, saluted and bowed to the Czar and then, without hesitating climbed briskly up the mast, stood erect on its very point and, as the crowd gasped in amazement, jumped into thin air, arched his back and dived gracefully into the sea.

The crowd broke into applause as Shimon swam to shore, walked up to the Czar and bowed deeply.

The Czar was ecstatic. "Who is this man!?" he asked excitedly.

"His name is Semion Bodri," the commander proudly replied.

"The Czar called out "Semion Bodri! I want you reward you. We will have another celebration at this same time here tomorrow!" And everyone once again applauded.

The next day the scene was repeated, but this time there were tens of new officials that the Czar wanted to impress and Shimon was wearing dry garments.

The Czar got straight to the point. He stood proudly and announced "Semion Bodri, you are a true soldier, a credit to the Royal Navy, and a Jewel in the crown of Mother Russia. Because of your act of power and splendor that you demonstrated yesterday I hereby promote you to the rank of General! Congratulations!" The crowd broke into wild applause, the sailors began singing a patriotic song and the band played along.

But when it all ended Shimon just stood there without a smile on his face. "Your majesty" he replied. "I am truly grateful but according to the laws which your highness has made, it is forbidden for me to accept your magnificent gift." Silence reigned,

SEUDAH STORIES

פרשת אמור תשפ"ד

only the wind could be heard whistling through the masts. "I am a Jew, your majesty and it is forbidden for a Jew to rise above the rank of petty officer."

The Czar was surprised and embarrassed. He had planned to brag before his generals and ministers and this Jew had made him look foolish.

"Then you will change your religion!" He announced angrily. "Do you hear me officer Bodri?! You will change your religion and become a general! NOW! "

"Your majesty!" answered Shimon. "With your majesty's permission, first I would like to repeat the feat that I performed yesterday for your royal highness."

Without waiting for an answer and before anyone knew what was happening, Shimon ran in the direction of the mast, swooped up his gear and, without stopping, put it on as he was running. Even more swiftly than yesterday he climbed to the peak, stood there proudly, the wind blowing through his hair and announced loudly enough for all to hear.

"Your majesty, for twelve years I have been serving in the Russian Navy and I love my service with all my soul. But know, my King, that above all I am a Jew. Through my entire service I have kept the *Shabbos* and never eaten forbidden foods. I will never leave the G-d of Israel. *Shema Yisroel HaShem Elokenu HaShem Echad!*"

Again, he gracefully dived from the mast arching in the air like a javelin before plunging down into the blue sea. But this time he did not come up.

Shimon the brave had conquered the Czar of Russia.

Three days later his body washed up on shore. The Czar was asked what to do and ordered that the body should be kept in a coffin under military guard for three days and then buried in the State cemetery.

But in Shimon's camp were two other Cantonists that had different plans. They could not bear the idea that a fellow Jew, especially their friend Shimon, should not have a Jewish burial.

They came up with a bold plan. Late the next night they stole into the cemetery, dug up a recently buried body, returned to Shimon's guarded body, left their corpse some distance away and managed to convince the guards to have a few drinks. When the guards were dead drunk, they switched corpses and whisked Shimon to his rest in grave they had dug earlier in a distant part of the forest.

But somehow their daring feat was discovered, perhaps it was one of the guards or maybe someone saw them in the forest. In any case they were arrested and tortured to make them reveal the grave but their lips remained sealed.

One died under torture and the other was killed by firing squad but to this day the location of Shimon's grave is unknown.

Buying a New Home

When R' Baruch Toledano *zt"l* moved from Morocco to Eretz Yisroel he bought an apartment in order to fulfill the *mitzvah* of *yishuv Eretz Yisroel*. He was not a rich man who could afford to buy an apartment. But because he wanted the *zechus* of this great *mitzvah*, he borrowed money from different people until he had enough money to buy an apartment.

After the purchase was complete, he had the apartment painted and fixed up. When the work was finally complete, his grandchildren came to him and said happily, "Ah, *Baruch Hashem*, we can move into the apartment now!"

SEUDAH STORIES

פרשת אמור תשפ"ד

R' Baruch rejoiced along with them, but said, "I will rent out the apartment and use the money to rent a different apartment for our family somewhere else."

His grandchildren were astonished. "But, why?" they asked. "Isn't it better to live in your own house?"

R' Baruch replied, "I will not live in my own house! I never lived in my own house, even in Morocco. I was afraid to. I am afraid to live in my own house!"

His grandchildren did not understand what he was afraid of. R' Baruch went on to explain, "I am afraid that I may start to feel like that this is my permanent dwelling place, I may feel like I am established in this world..." In a rental apartment, the owner can come at any time and tell me to leave. It is easier to think of oneself as he is on this world "just for a short while" in a rented apartment. In his own apartment, however, he was afraid that he might fool himself into thinking that this world is our permanent dwelling place, when really this world is just the entry way to the next world.

Accurate Mesorah

A story is told that an Egyptian king once asked the Rambam why he did not become a Muslim. "This is my tradition, one that has been handed down for thousands of years," the Rambam replied. "But we also have a nice tradition," the king insisted. "What is the difference between your tradition and ours?" The Rambam realized that the Muslim mullah (priest) must be behind the king's request, and indeed, the kadi (Muslim judge), who was standing in the corner, wasn't able to hide his smile. "Your honor," the Rambam responded, "let the mullah and me go together to the mosque and to the synagogue, and we will see whose tradition is a true one." The king agreed. However, the Rambam asked for one condition: that he be allowed to do as he wished, and the mullah would not interrupt him. The mullah accepted the condition, and they went first to the mosque.

The Rambam asked permission to address the congregation, and began to read aloud from the Koran. The congregation repeated the words after him. After several verses, the Rambam started to add in his own words. The mullah was furious, but the Rambam's condition prevented him from interrupting. The Rambam continued adding his own words and the congregation repeated whatever he said, thinking that it was all in the Koran.

Then the Rambam and the mullah proceeded to the *shul*. It was a Thursday morning and they were up to *krias haTorah*. The Rambam asked to be the *baal korei* and the *gabbai* willingly agreed. The Rambam started *leining*, and in the third *passuk* he made a small mistake in the vowels. The congregants all shouted out to correct him. In the next *passuk*, he again made a minor mistake, and again the *mispallelim* corrected him. When this happened a third time, the *gabbai* went over to the Rambam and said that he must be very tired, which is why he was making so many mistakes, but he could not continue *leining*. Another person who could *lein* without mistakes took his place.

The Rambam and the mullah returned to the king's palace. "What do you have to say?" the king asked the mullah, who related all that had happened that day. On hearing of the different reactions in the mosque and the *shul*, the king exclaimed, "Now I see that the Jewish tradition is indeed flawless!"

PARSHA CHALLENGE

פרשת אמור

1. What crown is mentioned in this week's פרשה?
2. The names of which five מסכתות are mentioned in this week's פרשה? ¹ (Y. Lichtenstein)
3. Based on this week's פרשה, explain the following series of numbers:
15, 50, 1, 10, 15.
4. List eight מצוות that are done by a כהן, other than those directly related to עבודת המקדש. ²
5. What line in זמירות של שבת is based on פסוקים in this week's פרשה? ³
6. Which יום טובים are called שבת?
 - a) Which three occasions are called שבת שבתון?
7. There were 12 of us,
With us there was a נס,
However, we weren't the first with such a נס,
Such a נס already happened many years earlier,⁴
We were the impetus for a חטא,
We are mentioned in this week's פרשה.
Who are we?
8. He and I are identical words but with different נקודות,
I am a reason a person can't sacrifice a קרבן,
He is a קרבן,⁵
We are both mentioned in this week's פרשה.
Who am I? (Submitted by A. Dreyfuss)

Need a hint?

¹ Three are from סדר זרעים, one from מועד and one from קדשים.

² Three are done בזמן הזה, two are related to טומאה, one is related to הקדש, one is related to music, one is related to murder, and one is related to war.

³ יום זה מכובד חן

⁴ By רבקה and שרה

⁵ He is the name of a קרבן

Answers

1. The crown of the גדול כהן which was actually המשחה, as it says "נזר שמן משחת אלקיו עליו".
a) The crown of a נזיר which was actually his hair, as it says "כִּי נִזַּר אֱלֹקִיו עַל רֵאשׁוֹ" and the three crowns on the כלים in the משכן; the ארון, the מזבח הזהב and the שולחן.
2. שביעית and חלה, ביכורים, תמיד, שבת.
3. The dates of the ימים טובים, in the order that they are listed in the תורה.
4. 1) ברכת כהנים
2) פדיון הבן
3) פטר חמור
4) ראיית הצרעת
5) The spraying of the אדומה's blood.
6) Blowing the חצוצרות
7) עגלה ערופה
8) כהן משוח מלחמה
9) Doing an ערכין
5. In "ראשון הוא למקראי קודש" we say "יום זה מכבד" which is referring to the fact that the תורה lists "מקראי קודש" and the first on the list is שבת.
6. In this week's פרשה all are called שבת except for 1) שבועות – ממחרת השבת
2) יום כפור - מערב עד ערב תשבתו שבתכם 3) ראש השנה – באחד לחודש יהיה לכם שבתון
4) סכות ושמיני עצרת – יום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון
a) שבת – וביום השביעי שבת שבתון (כג,ג), יום כפור (כג,לב),
שמיטה – ובשנה השביעית שבת שבתון (כה,ד)
7. **There were 12 of us,**
With us there was a נס, -the שבת stayed fresh from שבת to שבת.
However, we weren't the first with such a נס,
Such a נס already happened many years earlier, - by the אמהות, see כד,סז
We were the impetus for a חטא, - The מקלל was disturbed that I wasn't made daily
We are mentioned in this week's פרשה.
Who are we? - The חם הפנים
8. Next week....
Last week's riddle:
I am used in four completely different contexts in the תורה,
Once to describe an inability, - ערל שפתים
Once to describe the heart of a sinner, - ערלת לבבכם
Once regarding a מצוה to remove me, - ימל ערלתו
Once regarding an איסור to use me, - ונטעתם כל עץ מאכל וכו' יהיה לכם ערלים
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I? - ערלה

פתחי פרשה – אמר
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

Which מצוה in אמר do we fulfill WHILE laining it?

The מצוה of "וקדשתו" (כ"א ח') – honoring כהנים – appears in ראשון of אמר; we honor כהנים by calling up אהן for the first עליה. (Thank you R' Ephraim Weiss)

On what date is "פסח"?

(כ"ג ה'ו') "חג המצות" we observe ט"ו חס; קרבן פסח when we brought the ניסן, י"ד ניסן

The Torah lists the מועדים in order, but the מצוה of לקט for the poor appears between שבועות and ראש השנה. Which יום טוב appears between those two, and how is it represented by לקט?

בית משיח will be their descendant. When משיח comes, and the בית משיח returns, ראש השנה and שבועות יום טוב will become a יום טוב between ראש השנה and שבועות. חז"ל thus explain, "If someone gives לקט, it is like he built the המקדש and brought קרבנות" (רש"י כ"ג כ"ב). (מעין בית השואבה)

Between פסח and שבועות we count העמר. What is an "עמר"?

A volume equivalent to 1/10th of an איפה, which comes out to 43.2 eggs (about the size of a 5lb bag of flour). This amount of fine barley flour was brought as the קרבן העמר on the second day of פסח, from which we count until שבועות. (עי' רש"י כ"ג י' ורמב"ם הל' תמידין ומוספין ז' י"ב)

We learn from the קרבן העמר that one is supposed to stand up while putting on ציצת. How so?

It says "לכם" both regarding the עמר and ציצת, linking the 2. Just as the עמר is cut from "קמה" – standing grain – so too should one put on ציצת while standing. (עי' או"ח ריש סי' ח')

We will learn about "avos" twice this שבת. When?

- There is a מנהג to learn אבות פרקי after מנחה on שבת, during the summer. (רמ"א או"ח רצ"ב ב')
- In אמר we read about the מצוה to take "ענף עץ עבת" (הדסים) סוכות חס (כ"ג מ')

What מצוה can one perform by maintaining a clean appearance?

The world was made to bring כבוד to Hashem, and EVERYTHING we do should contribute to creating a קדוש ה'. (כ"ב ל"ב, עי' מלבי"ם למשלי ט"ז ד') We should have this in mind when preparing ourselves to go out in public. (ספר כאשר צוה ה' ע' צ"ט)

Where in מנחה on שבת do we mention making a קדוש ה'?

"People will recognize that only a life of עבודת ה' enables a person to live with calm focus, and this trait of מנוחת הנפש enables a person to make a קדוש ה' with all his actions." (שפתי חיים מדות ח"ב ע' ל"ב)

JUST CURIOUS

How often did the כהן גדול get a haircut?

Any who hasn't had his hair cut within 30 days cannot do the עבודה, nor enter the המקדש inward of the בית המקדש. Since a כהן גדול is always entering the בית המקדש, he can never grow long hair. (שם הל' י') In order to appear fresh for each incoming משמר-shift of כהנים, the כהן גדול would get a haircut every week. His haircut was very precise and neat, with the end of each hair reaching only the root of the next hair. (רמב"ם הל' כלי המקדש ה' ו') the son-in-law of רבי, invested a lot of money to learn exactly what this haircut looked like. (סנהדרין כ"ב: ועיי"ש ברש"י, נדרים נ"א. ועיי"ש במפרש)

If an employee gets injured, does his boss have to find a way for him to keep working, so that he can keep paying him?

בית המקדש, עבודה, they still work in the מום can't do the עבודה, they still work in the בית המקדש making sure that there are no worms in the wood for the מזבח, and they are allowed to eat קרבנות like other (אזנים לתורה כ"א כ"ב). כהנים

עמר is a “countdown” to קבלת התורה. Why do we count UP?

When we start counting, it is too frustrating to mention that it is still 49 days away. (ספר החנוך ש"ו)

If you travel during the days of העמר, and cross the international date line (according to הלכה) such that you “repeat” or “lose” a day, how do you continue counting?

There are a few opinions:

- If you “repeat” a day, repeat that counting without a ברכה, and then continue as normal with a ברכה. If you “lose” a day, continue counting like those in your new location, without a ברכה, like anyone who misses a day.
- Even if you “lose” a day, count that number without a ברכה, and then continue as normal with a ברכה.
- In all scenarios, continuing counting as you had been, regardless of your location, and observe שבועות on YOUR day 50, even though it's a different day than those around you. (ע"י ס' פסקי) (תשובות תפ"ט ו')

If one misses a day of counting the עמר, and can no longer make a ברכה, why does he continue counting at all?

He should continue counting because many ראשונים hold that one is STILL FULLY OBLIGATED to count. We skip the ברכה to avoid the risk of making a לבטלה ברכה, taking into account the minority opinion which holds that one who misses a day can no longer perform the מצוה. (או"ח תפ"ט ח')

Why do we say, “הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש...” after counting the עמר?

Our counting is a reminder of the בית המקדש ("כל הלילה כ: ע"י תוס' מגילה כ: "כל הלילה"), and we are waiting for the day when we can bring the actual קרבן העמר (צ' קרבן העמר בשעה"צ).

Why was it “worth it” for Hashem to bring about the death of the רבי עקיבא of תלמידיים, because they didn't treat each other with כבוד, if it meant that the world would become so empty of Torah afterwards (until רבי עקיבא took 5 new תלמידיים)? (ע"י יבמות ס"ב: ורש"י)

Since good מדות are the foundation of Torah, had the רבי עקיבא of תלמידיים lived, they would have passed down a distorted version of the Torah to the next generation. (Rav Yehudah Zev Segal as brought in Inspiration and Insight Vol. II pg. 51)

The מקלל wanted to camp with מונה דן, the שבת of his mother, but was told that one's שבת is determined by his father, who in this case was a מצרי, and מונה דן wasn't the appropriate place for him. (רש"י כ"ד י') Where WAS the מקלל, or any גר, supposed to camp?

A מגדף who curses Hashem is חייב מיתה (כ"ד ט"ז). How can עדים report what he did, if doing so would necessitate repeating the terrible thing that he said?

- Throughout the interrogation of the עדים, when they describe what the מגדף said they substitute the names of Hashem with nicknames. However, the בית דין cannot kill the מגדף without hearing a verbatim report of the incident. So, at the end of the proceedings, everyone exits the בית דין, leaving only the עדים and the דיינים. The דיינים tell the greatest of the עדים to repeat exactly what he heard, and when he does so, the דיינים rise, and tear their clothing. The additional witnesses merely say, “I also heard what he heard.” (סנהדרין נ"ו., רמב"ם הל' עבודת כוכבים ב' ח')
- The עד pronounces the name of Hashem, and then says, “That name that I just said – the מגדף said it, and cursed it with that same name...” – but the עדים don't actually repeat the curse. (כ"מ שם מירושלמי)

IN YOUR OPINION

When attempting to share Torah and positively affect someone whose lifestyle may currently be unrefined, what can one do to prevent himself from absorbing the other person's unfavorable values?
Hashem tells Moshe, "Tell the כהנים, the sons of אהרן [who will follow his example by loving others and bringing them close to Torah (עני' אבות א' י"ב)] that they shouldn't become טמא [when engaged in this outreach]." (Growth Through Torah quoting החוזה מלובלין) This requires forethought and strategy.

How many different meanings are there for the phrase, "I see"?

"I physically see"; "I understand"; "I predict" (perhaps more). Regarding animal קרבנות, the Torah mentions the מום of "עורת" – total "blindness." א כהן with this מום, on the other hand, is called an "איש עור" – "A blind MAN" – because although he can't physically see, he still has the "vision" of a spiritual, intelligent "איש." (אזנים לתורה כ"א) ("י"ח")

Is there any part of your 'ה עבודת which receives more of your focus than other parts?

א whose limbs or features aren't symmetrical (ex: one eye is bigger than the other) has a מום, and cannot do the עבודה. (כ"א י"ח). In our own lives, we must strive to be fully balanced in our 'ה עבודת, without neglecting any area of growth. (ע"פ מש"א ר' ניסן אלפערט זצ"ל בהספד לר' משה פיינשטיין זצ"ל)

How do you, personally, serve as an ambassador for Torah?

After being told, "ושמרתם מצותי" – "Learn Torah" (רש"י כ"ב ל"א) – we are immediately told, "ולא תחללו את שם" – "Don't make a 'ה חלול" (שם ל"ב) – "Those who learn Torah have a responsibility to represent it well, such that people will say, "אני ה' מקדשכם" (שם) – "Hashem gives holiness to those who learn Torah, such people are noticeably wiser, and the Torah has refined their character." (ח"ס כ"ב ל"ב) You never know – someone may decide to send his children to yeshiva because YOU served as a positive representative! (See Rav Pam on Pirkei Avos pg. 163)

There are different tones one can use when speaking to another (ex: gentle, harsh, etc.). How do you usually decide which tone to use?

Often, we hear how the other person speaks to us, and respond similarly. Really, our tone shouldn't be a REACTION, but rather guided by one rule – make a 'ה קדוש. (Growth Through Torah ל"ב)

Have you ever put a lot of effort into something, and it didn't work out? Did you ever try that thing again?

If the חכמים see that people living in גלות won't make it to ירושלים on time for פסח, they add a month and make it a leap year, thus pushing off the טוב יום. We are worried that if people arrive late and miss פסח, they will get discouraged from ever coming for לרגל עליה again. (רש"י כ"ג ב' עם שפת"ח)

Describe a time when you were SO EXCITED about something, that you simply couldn't wait.

Our entire identity as בני ישראל depends on the Torah, which is the reason for the world's existence, and why we left מצרים. We anticipate the day of קבלת התורה the way someone working in the hot sun craves shade. (ספר החנוך ש"ו) If there is something that excites us, we should try to "borrow" that emotion and apply it to the upcoming טוב יום of שבועות!

Have you ever made a mistake because you were impatient?

The מקלל mocked the מצוה to "present" Hashem with the לחם הפנים which were baked 9 days earlier. Had he simply waited, and thought about his question a bit longer, he would have seen that the bread remained warm and fresh. (אזנים לתורה כ"ד י')

Have you ever announced that you were AMAZED by something you saw, and someone else responded by dismissing it, saying that it was no big deal? (No names please.) How did you feel? Could there be any risks associated with this dismissive attitude?

When בני ישראל came to the בית המקדש for עליה לרגל, the לחם הפנים would raise the שלחן, displaying the לחם הפנים, and announce, "Look how much Hashem loves you! The לחם is miraculously warm and fresh today just like it was when it was freshly baked!" (חגיגה כ"ו:) The מקלל was unimpressed, and actually MOCKED the "old" bread. (שיחות מוסר מאמר ע"ז (בחדש)). עבירה. (רש"י כ"ד י')

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

הצדיק הקדוש רב ישעיה בן רב משה שטיינר/קרסטיר זכר צדיק לברכה וארציטי (1925) ג' אייר תרפ"ה¹ The Sanzer Rav called Reb Shayale of Keresztur (Kerestir), "The עולם של עולם." Reb Shayale considered feeding Hashem's hungry Jews his job on this world, and he did it with great dedication. Every day after *davening* the עשרה עשרה of שחרית, people would form a line as he gave them a piece of cake and a little bit of *schnapps* to warm their hungry hearts. Later in the afternoon he ate his עונדה together with the אורחים. His whole demeanor spoke worlds of warmth - *We're family! We're in this together!* At night, after מעריב, he would sit down with some of his closer תלמידים and tell them stories to be מחזק their אמונה; stories about his Rabbaim, specifically the Sanzer Rav, the Lisker Rebbe, and Reb Modchela Nadvarna. He would *schmooze* like this until late at night when everyone would go home. By the time it was חצות, Reb Shayale was alone. He did not do much sleeping. Late at night, those who would peek in to see what Reb Shayale was doing, would see him swaying back and forth in front of the גמרא or ערוך until the rays of the morning sun would shine through his window.

Reb Shayale cared greatly for each and every individual Yid. In the year תרע"ט (1918-1919) in the midst of WWI, Reb Shayale was forced to flee Keresztur. He and his family ran for their lives to the nearby city of Telchevah. In Telchevah there were certain things that everyone had. Those things were hunger, fear and worry... except for Reb Shayale. His סדר היום stayed exactly the way it was back home in Keresztur. It seemed to everyone that he didn't have a worry in the world. His famous *melaveh malkeh's*, continued in Telchevah as well. Every שבת מוצאי he would have a cow *shechted* and cooked up. He himself would lovingly wait on the many אורחים, among them the strangest people in ישראל, כָּלֵל like a mother dotes on her own children. The following story is very illustrative of Reb Shayale's deep concern for every Yid.

One time, while the war raged on, Reb Shayale was by a *chasuna* being קידושין. He was sitting by the קבלת פנים together with the other רבנים filling in the כתובה. The guests were talking with each other. Friends were sitting around the חתן singing ניגונים and preparing him for the חופה. Suddenly, Reb Shayale became very interested in one particular conversation that was taking place in the corner. Then, to the surprise of the other Rabbanim sitting with him, he abruptly stood up, left the כתובה with them, and walked over to the corner where a man was talking to a בחור. "I overheard your conversation," Reb Yeshayale began. "You were saying that you just hired several workers and you asked this בחור to come and work for you on your vineyards. I want you to keep something in mind. It is war time and people are going hungry. The other workers are married and their wives are going to prepare lunches or snacks for them to keep in their pockets while they work all day. This בחור has no one. He has no family. Remember, you are hiring him to work on your fields and he has nothing to eat! Make sure that when your wife prepares lunch for you, she prepares something for him as well!" Then, with that issue of major importance settled, Reb Shayale returned to the כתובה and his roll of being מקדור קידושין.

In the aftermath of the war,² Hungary was divided into splinter countries. The "old Hungary" now included Hungary, Romania and Czechoslovakia. Their borders were constantly being redrawn. Each of the new splinter countries wanted part of whatever was left of the Hungarian army for their own independent forces. They made a strict agreement between themselves exactly how many soldiers each country was allowed to maintain in its army. A certain Rav Menashe Droizner had been drafted into the Hungarian army during WWI. When the war was finally over, he found himself in a quandary. If he stayed where he was, he would be drafted into the new Romanian army. If he ran to Czechoslovakia, although he would probably be drafted into their army, rumor had it that they were a little bit easier on their Jews. Reb Menashe hurried to Reb Shayale and asked what he should do. Reb Shayale told him, "Go back to the Romanian army. If you run away, you will be a deserter and there will be trouble." It was during the days before Rosh Hashanah, and Reb Menashe was supposed to return to duty at the beginning of Rosh Hashana. He asked Reb Yeshayale, "Should I go now?" "No." Reb Shayale responded. "Stay with me for Rosh Hashanah and Shabbos. You'll be okay if you stay here with me for Rosh Hashanah and Shabbos, that much I can be מבטיח you." Reb Menashe had already served his fair time of army service during World War I, and it was only because of antisemitism that he was recalled. He was hoping that Reb Yeshayaleh would get him out of the whole mess למפרע. The *chassidim* encouraged Reb Menashe to press the Rebbe for a הבטחה that he would be פטור from joining any army at this point. He did, but the Rebbe asked him not to continue pressuring him about it, and to wait and see what happens.

After Rosh Hashanah Reb Menashe returned to the Romanian army. He knew he was a week late, and he was worried. As he stood there, an officer came by and asked, "what are you doing here?" He explained that he had been recalled and is returning to duty. The officer became angry and started screaming and yelling at him, "You Jewish filth! You were supposed to be here a week ago!

¹ "דבר בעתו" ה'תשפ"ד / Rav Fishel Schachter, *Dial-A-Shiur Tales of Tzadikim*, Shiur #14

² Cf. Rabbi Berel Wein, *Triumph of Survival*, pg. 290ff. / R' Moshe Yosef Freidlander of Keresztur, *Batai Avos*, as heard from Reb Menashe Droizner

How dare you show up late without an excuse!" Reb Menashe began to shiver, he thought to himself, *If I tell this man that I was away for Rosh Hashana, he is going to kill me! What am I supposed to say to him?* The officer walked away for a moment, and a group of soldiers came by. One of them began to yell, "Droizner, Come here! Don't you recognize me?!" After a moment, Reb Menashe did recognize him. He was a *goyishe* soldier who had shared a fox hole with him for a couple of nights. They had saved each other's lives more than once. This soldier was happy to see him. "Droizner, you look like you're scared to death! What happened?!" Reb Menashe told him the entire story. "Droizner, I have an idea for you. I'm also late. Actually, we arrived here on time, but we went into a local tavern and eh," he continued a little bit bashfully, "we came out of the pub a little bit drunk. On our way to sign up, we broke a couple of windows and wrecked a couple of stores. We were arrested and tossed into jail. That was a week ago, and we were just released. We are coming to sign up. Tell them that you were with us. Whatever they will do to us they will do to you. Chances are they won't do much. There are so many of us, they can't afford to punish all of us." When the officer came back, Reb Menashe told him the story. The officer took a look at the soldiers who had just been released from prison, and he grumbled, "Fine. You spent a week in jail after you got drunk, now you'll straighten out." All of them, including Reb Menashe, were allowed to sign up.

A few days later, they were lined up to be given their assignments. The *goy* kept on standing next to Reb Menashe and saying, "We stuck together in our previous battles, and let's stick together now." When the general came down the line giving out assignments, the *goy* insisted that Reb Menashe ask the general to keep them together. The *goy* also asked that they be kept together. He insisted that they had been successful together in the past, and were a good team. The general really wanted to assign Reb Menashe to a different unit, but because of their insistence he finally agreed to keep them in the same unit. As they were getting ready to be shipped off, inspectors showed up unexpectedly and they started counting heads. The inspectors concluded that Romania had taken on too many soldiers, and they demanded that Romania send some soldiers home. Since the other unit, the one which the general wanted to assign Reb Menashe to, had already been shipped off, it was this unit which was still at the base that had to become smaller. A bunch of soldiers, including Reb Menashe were dismissed. Reb Menashe was now a free man because of an unbelievable sequence of events. If not for this *goy* pleading that they shouldn't be separated, Reb Menashe would have been in the other unit and would have faced more hand-to-hand combat, and perhaps injury or death. Now however, because the *goy* insisted that Reb Menashe should stay with his unit, he was able to go home. He knew very well that this was **רַחֲמֵי שָׁמַיִם**. It was the **יְד אֱלֹקִים** through the **תַּפִּילוֹת** of his **צַדִּיק** and it wasn't just a string of coincidences. Before Reb Menashe ran home, he first ran to Keresztur to report to his real general, Reb Shayale, who greeted him, "Mazel Tov! Mazel Tov!"

Unquestionably, Reb Shayale had an extra ordinary **דְּשֻׁמְיָא סַעֲיִיטָא** for his legendary **אוֹרְחִים**. During WWI there was a tremendous shortage of food. The government had made strict laws. Farmers were not permitted to sell even a single tomato unless they were given permission to do so. If a farmer did not give an exact **תְּשׁוּבוֹן** of his produce and he was caught, he was in for big trouble. Every farmer had to file with a local agency the exact quantity he produced of every single type of vegetable and fruit. Only after the local agency determined that the army did not need it, were the farmers allowed to sell their produce as they chose. If a farmer were to take something for himself, let alone sell it before receiving expressed permission, he was in for big trouble. Needless to say, the price of vegetables and fruit sky rocketed. However, the price did not make much of a difference since there was very little on the market, you couldn't get any even if you had the money!

Pesach was coming, and Reb Shayale had his usual **אוֹרְחִים**; the great variety of people who used to stream into Reb Shayale's home. To them, Reb Shayale's home was their home. People wondered *how in the world is he going to feed all these people??* Reb Shayale himself expressed his concern to someone, "It is now before Pesach. There are a limited number of things we can eat on Pesach. We need potatoes! **רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם**, this is your **יִשְׂרָאֵל** **כָּלֵל**, You will just have to get me potatoes." Two days before Erev Pesach, Reb Shayale's family looked out of their window, and they were astonished! A Yid who was a local farmer, was coming with wagons, one after the other, filled to the top with potatoes. The family ran to the farmer and asked how he got so many potatoes. The farmer said, "I'll tell you the story. I specialize in potatoes. Before winter I do what all potato farmers do. I dig big trenches in the ground, fill them up with potatoes, and cover them with straw to keep them from freezing and spoiling over the winter. Of course, I had to file with the local agency exactly how many potatoes I had. It didn't seem like I would be able to sell or even use a single potato *latke* for myself. The army wanted my potatoes. One day I was walking along, and I noticed that the straw covering the potatoes was sinking. I lifted some of the straw, and somehow, it seemed like I hadn't patted down the earth enough. Air was getting in and all of the potatoes were rotting. I ran to the local bureau and told them that they must allow me to remove the potatoes and feed them to my animals because that's all they can be used for, if not they will all go to waste! At first, they flatly refused. I explained to them that anyway they would not be able to use the potatoes for the army since they were rotting. They heard me, and sent inspectors to check it out. The inspectors came. They took a look and said, "You're right, you may as well feed them to your animals because we aren't going to get any use out of them." I really thought that I was going to take those potatoes and feed them to the animals. I lifted some of the straw, and I began to scratch my head. It seemed that only the top row of potatoes had spoiled. Underneath, the potatoes were miraculously fresh as fresh can be! I began to think about this turn of events, and it occurred to me, "Maybe the **רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם** was giving me the opportunity to serve Reb Shayale by bringing him all of the potatoes that he needs for his **אוֹרְחִים**. That could be the only reason that this happened, it just doesn't make sense otherwise, so here I am with my potatoes."

Reb Shayale completely relied on Hashem and continued to feed and help **יִשְׂרָאֵל כָּלֵל** no matter what the circumstances were. As bleak as the situation seemed, he was never deterred.

פרשת קדושים
Week #416

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to wear a reflector while walking outside an *eruv* in the dark?

It is permissible to wear a reflector; however, it should be worn as a belt. If one's coat has a belt, he should leave the belt of the coat untied.¹

Is it permissible to walk outside an *eruv* with *tzitzis* that are defective (*passul*)?

Walking outside with defective *Tzitzis* is considered carrying and is therefore forbidden.

Is it permissible to wear a *tallis* outdoors with the back *tzitzis* tucked in to prevent them from dragging on the floor?

It is preferable to pull the front of the *tallis* further down, rather than tucking in the back so that the back of the *tallis* will be raised instead, since some *Poskim* forbid tucking in the back *tzitzis*.

Is it permissible to wear a jacket outside if it is merely lying over one's shoulders (i.e. the wearer's arms are not inserted into the jacket sleeves)?

If it is common for jackets to be worn this way in the country where the person is currently located, then the jacket may be worn in this fashion. Otherwise, it is prohibited.

Is it permissible to wear a watch outside?

Lechatchila, a woman may only wear a watch outside if she considers it to be a piece of jewelry to the extent that she would theoretically wear the watch even if it was broken. If a woman is not sure if it is permissible for her to wear the watch outside or not, she should ask herself, "Is my watch truly a piece of jewelry? Would I wear this watch even if it was broken?"

A man should not wear a watch outside on *Shabbos*.

¹ Even though it is better in general to tie the belt, in this case if one will tie the coat belt the reflector would be considered carrying since two belts are unnecessary. Therefore, in this case of necessity one can rely on the lenient opinions that do not consider an untied belt as carrying, since it is an accessory to the coat.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 30

ע' שלחן ערוך ש"ד-י"א, ש"כ-י"ח, משנ"ב רנ"ג-מ"ח

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

The baby has a diaper rash. Can I put cream on even though it's שבת?

QUESTION 2

The warm bottle for the baby sat around for a while and cooled down, and I would like to warm it up. Can I fill up a bowl of water from the urn and put the bottle into the hot water?

QUESTION 3

What's the הלכה with baby wipes? Are they allowed to be used on שבת?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

One of my children spilled a cup of wine on my wooden floor, leaving it sticky even after it was wiped up. Can I spray it with a cleaning spray and then rub it with a paper towel?

Answer: A wooden floor is not considered something that absorbs or gets cleaned. Therefore, one may soak it or rub it, as there is no worry of doing the מלאכה of מלבן. The same holds true for other stiff surfaces such as Formica and granite counters, as well as tiled floors.

However, there may be a totally different issue. The רמ"א של"ז-ב' writes that one may not sweep any type of floor with a broom, because he may come to sweep a floor made of dirt, which could come to ביאור הלכה ד"ה ויש בונה. The השוואת גומות of a dirt floor, a form of גזירה. The ביאור הלכה ד"ה ויש writes that a place where all their floors are not made of dirt -like our houses- has no such גזירה, as we are not concerned of the possibility of the השוואת גומות. There is a debate amongst the later פוסקים if this applies equally to washing a floor which has the same חשש of השוואת גומות. The מחמירים point to the משנה ברורה ס"ק ט"ז who says that sweeping has more lenient rules than washing as a ראיה that they can't be compared, while others are lenient. One can therefore rely on the lenient opinion if there is a very bothersome mess on the floor.

continued...

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued...

QUESTION 1 *continued...*

It is interesting to note that the משנה ברורה says that the reason washing is more stringent than sweeping is because by washing one is involved in improving the look of the floor and may do השוואת גומות, as opposed to sweeping which is just basic upkeep. One could therefore argue that washing a specific dirty area on the floor is not similar to the washing of the משנה ברורה, since one is not coming to improve the look of the floor but just clean one area.

QUESTION 2

He also got some wine on his shirt. Can I put some water on his shirt so the stain doesn't set?

Answer: Soaking dirty clothing is the מלאכה of מלבן, and even if no scrubbing is involved it isn't allowed.

QUESTION 3

When I take my contact lenses off, I keep it in a solution that cleans it and keeps it soft and lubricated. Can I put my contact lenses in this solution on שבת?

Answer: A complicated question. Plastic is an object that doesn't absorb, and therefore it's הלכה should be like the objects mentioned in Answer 1 that can be soaked or rubbed. (Although אגרות does write that one shouldn't rub a plastic tablecloth too hard since the הלכה of plastic is not explicit in the פוסקים.) However, it seems that the lenses do absorb the solution and can get cleaned from it, which would be a reason not to soak it. There is however reason to be lenient. There is a מחלוקת ראשונים if one may soak a clean object ("clean" meaning not stained, even though it has noticeable use to it) on שבת. The שיש ד"ה ש"ב-ט' ד"ה שיש writes that although the שלחן ערוך is lenient, one should be מחמיר because there is a התורה מן התורה. The later פוסקים therefore write that since it isn't so clear if soaking lenses is a problem at all since it is plastic, and there are also שיטות that allow soaking clean objects, one may use the lens solution since the lenses have no stains on them.

There is one important point to add. The משנה ברורה מ"ח writes that even those that are lenient to soak clean objects don't allow it when one's intention is specifically to clean. Therefore, many פוסקים hold that one should not use a cleaning solution, but rather a solution that just keeps the lenses soft and lubricated.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelphia Yeshiva

Courage and Conviction

Rav Chatzel Miletzky (later of Yerushalayim) was sixteen years old when war tore through Europe in a wave of devastation, destruction, and death. Young Chaikel skirted danger and looked fear in the eye, yet he never allowed the fear of human threat overcome his fear of Heaven. Following are three stories, shared with me by Rav Chaikel Miletzky's nephew, R' Aryeh, demonstrating Rav Chaikel's strength of character and conviction to do the right thing regardless of danger or difficulty.

Sixteen-year-old Chaikel Miletzky was walking on the street one day, when a deep moan suddenly

startled him. He glanced around, trying to determine the source of the sound. There, on the wayside, between two trees, lay a soldier. He moaned again, and Chaikel hurried over.

Even to a novice, the soldier's condition looked bad. His complexion was grayish, his uniform covered in blood. "I'm dying," the soldier confirmed in a weak voice. "And I'm a Jew. Please ensure that I will be brought to a Jewish burial!"

Still thoroughly shocked by the scene before him, Chaikel nodded. He tried to find the words to respond, but the man didn't wait for him to reply. He closed his eyes and whispered Shema Yisrael.

And then it was over. His soul had returned to his Maker.

Chaikel bit his lip. He knew he needed to bring this anonymous soldier to kever Yisrael, but it was extremely dangerous to do so. If he was caught walking through the streets with a dead soldier, it was practically a death sentence. Even if he did manage to make it to the mikvah to perform the taharah, the stakes were still very high. At any step of the process, from cleansing to burial, the probability of being discovered and charged with the soldier's murder was extremely high.

Chaikel looked down at the body on the floor. It would mean risking his life, but he would not betray his commitment to the soldier. Even if it was the last mitzvah he would ever merit to perform, it was his obligation to try.

A dead body is significantly heavier than a living, breathing one, but Chaikel was a young and muscular young man. He took a deep breath, hefted his muscles and heaved, half-carrying, half-dragging the uniformed corpse onto the road.

No less than half a minute later, still just a few feet away from the site where the soldier had died, a wagon pulled up beside Chaikel and his heavy load. Two soldiers on patrol jumped down, their eyes roving over him and the body, demanding to know just what he was doing.

Chaikel knew that the sight of himself, a strong and obviously Jewish youth, in the company of a dead soldier, was extremely suspicious. He'd known it from the moment the anonymous Jewish soldier had breathed his last. Taking a deep breath, he decided to tell the truth and plead for mercy. Though the chances were slim, he could only pray that the soldiers would believe him.

"I was walking down the road, and I heard him moaning," he said earnestly, hoping the soldiers wouldn't notice how badly his hands were trembling. "I found him lying between the trees, dying. He asked me, with his final breaths, to ensure that he would be buried according to Jewish law, and then he died. All I wanted to do was to fulfill his dying wishes!"

The soldier on his right snorted in obvious disdain. "He was dying, huh? After you helped him die!"

"I didn't, I promise!" Chaikel cried, distressed. "I don't know what caused his death; I only found him when it was too late to do anything to save him!"

"Traitor," the other soldier said flatly, binding his wrists behind his back. "Do you expect us to believe you? You will pay for this crime."

"I'm not a traitor," Chaikel tried protesting. "I promise I didn't kill him!"

The soldiers glared at him until he fell silent and then hauled him over the side of the wagon like a sack of vegetables. "Save your breath," they said, loading the body onto the wagon beside him with

considerably more respect. "You're going to need it at the trial."

Chaikel began murmuring fervent tefillos. The odds of him escaping death seemed slim, and he pleaded with Hashem to save him. Concentrating on his prayers, he barely noticed the passing scenery, and was startled to discover a few minutes later, when the wagon rolled to a stop, that they were at the center of the local army base.

A military tribunal was hastily assembled, and Chaikel was forced to try to defend himself in an effort that was doomed from the start. Although he staunchly maintained his innocence, he had no way of proving that he had not killed the soldier, and the circumstantial evidence weighed heavily against him. It did not take long before the guilty verdict was handed down.

The judge ordered him to the large field, where he was surrounded by fifteen soldiers in a semicircle, their guns pointed at his temple. Caught in the crosshairs of fifteen guns, Chaikel was given a final opportunity to pray before the triggers would be pulled on all fifteen revolvers.

He stood in the middle, looking so young and vulnerable, like a newborn calf surrounded by fifteen lions. He began to recite vidui, tears streaming down his face, but then the sight of the guns pointed at him overwhelmed his senses. He simply could not bear the sight of death, and he collapsed on the floor, wailing like a baby.

The soldiers showed him no mercy. They hooked him by the elbow and dragged him to a wall, forcing him upright against it. His face was completely sapped of all color; his lips a pasty white. In a terrified voice, he began screaming Shema Yisrael as the soldiers took up their positions around him and aimed their revolvers.

But before they could pull the trigger and release a hail of bullets in his direction, a tall, decorated officer strolled over. “Halt!” he ordered, conceit and arrogance dripping from his words. “What is going on here? Who authorized this?”

The soldiers lowered their guns and saluted. The officer, a high-ranking general, was not too pleased to hear that a military trial had been convened in his absence, and he insisted on investigating the matter himself.

In the meantime, the dead soldier’s uniform was removed from his body, and his pockets were emptied in the process. Among the assorted belongings he had been carrying on him at the time of his death, the soldiers discovered a note, a suicide note, written by the dead soldier, in which he declared that he planned on taking his own life.

The note was evidence enough to prove Chaikel’s claims of innocence, and when the general concluded his investigation, he declared the young Jew a free man. Chaikel was allowed to perform the taharah, and the Jewish soldier was duly buried.

A few months passed, and a deadly epidemic broke out in the city. The illness spread quickly, claiming the lives of victim after victim, young and old indiscriminately. To slow the spread of the disease, infected patients were quarantined in a primitive sanatorium so that their family members would not become infected as well.

Chaikel Miletzky was young and strong, but when the dreaded disease took hold of his body, he slowly began to waste away. Lying in quarantine, away from his family and his yeshiva friends, he felt death draw nearer and nearer. Sooner or later, he would succumb to the illness, just like so many others around him.

One night, as he lay in bed, feverish and delirious, he dreamed that the soldier came to visit him, bearing optimistic news. “You risked your life for me,” the soldier told him in his dream. “Despite the danger involved, you did not back down from your commitment to doing the right thing, bringing me to kever Yisrael. You will be repaid! When you wake up in the morning, you will find grass under your pillow. Cook the grass in water and drink the liquid. This medicine will heal you from your illness.”

In the morning, Chaikel lifted his head weakly from his pillow and groped underneath it. Indeed, just like the soldier in his dream had promised, there was a clump of grass beneath his pillow. Dredging up his last reserves of strength, he boiled the grass in water and drank the liquid.

Unbelievably, he got stronger and stronger, and just a few short days later, he completely recovered from the illness.

His courage and commitment to do the right thing had been rewarded.

The war had taken a toll on the civilian food supply, and there was little food to be found. Hunger was rampant, and the unfortunate sight of hungry children begging on the streets was common.

The transplanted yeshivos, too, suffered from a severe lack of food. While the roshei yeshiva understood the importance of physical nourishment to sustain limud Torah, they simply were not able to obtain enough food to satisfy the hungry bachurim. Whatever staples they did manage to procure for the bachurim was strictly rationed, and the yeshiva bachurim became accustomed to the painful sensation of hunger.

In the yeshiva where Chaikel Miletzky learned during those years, headed by the famed Rav Leib Chasman, the food shortage was similarly acute. The bachurim learned to be grateful for their miniscule portions, understanding that there were many who were less fortunate than they. Instead, they nourished their bodies with rigorous Torah study, filling up on the teachings of Abaye and Rava.

One Friday afternoon, a bedraggled looking bachur showed up in the yeshiva's bais medrash. His face was thin and gaunt, his threadbare clothing hanging on his skeletal frame. Chaikel, noticing the newcomer, went over to greet him.

"Please let me stay here for Shabbos," the young man begged. "I'm starving, and I have nowhere to eat or sleep. Please allow me to join the yeshiva for Shabbos."

A deep sense of compassion overtook Chaikel. The other boy looked to be around his age, and the suffering on his face and the hunger in his eyes touched Chaikel deeply. "Of course," he said warmly, his heart going out to the starving boy. How could he turn down a Jew in need?

The unusual news spread quickly that a talmid in the yeshiva, Chaikel Miletzky, had given permission to a stranger to join the yeshiva for Shabbos despite the severe food shortage. Eventually, the news reached the ears of Rav Leib Chasman, the rosh yeshiva himself.

Rav Leib was somewhat taken aback that a talmid in the yeshiva saw himself as possessing the necessary authority to spend Shabbos in the yeshiva at the yeshiva's expense. Chaikel's compassion for the young bachur notwithstanding, it was not his place to decide for the rosh yeshiva whether or not a boy from outside the yeshiva was allowed to join for Shabbos.

Rav Leib knew that it was impossible to run a yeshiva, especially under such difficult circumstances, if the lines of authority were not respected. If he did not nip the issue in the bud, it would not take long before matters escalated out of control. After all, there were thousands of starving Jewish children, but the yeshiva, which quite simply could not satisfy the needs of its own students, could not possibly take care of them.

"Chaikel," Rav Leib summoned the bachur, his expression severe. "Is this a free-for-all? Who is the rosh yeshiva here? Who gets to decide who can spend Shabbos here?"

Chaikel accepted the rebuke with a lowered head, but when he realized that the rosh yeshiva was waiting for him to respond, he said quietly, "But the bachur was so hungry!"

"If that is the case," Rav Leib said sternly, "He will eat your portion this Shabbos. He will sleep in your bed and enjoy your meals, while you will suffice with whatever crumbs you can find when the meal is over. There are no extra portions in yeshiva."

"I understand," Chaikel said softly, his head still bowed. Though he would be hungry over Shabbos, he did not regret his actions. The rosh yeshiva was correct; he really did not possess the authority to welcome new bachurim on the yeshiva's tab. But the sorrow and the hunger, that he'd seen in the bachur's eyes convinced him that he'd done the right thing. It was worth his own hunger to help a starving bachur.

That Shabbos, Chaikel sufficed with spare crumbs while thriving on the nourishment of helping another. Despite the fact that he hadn't had much to eat, he was energized by his commitment and his courage to do the right thing. By the time shalosh seudos was over and he joined the other bachurim in Rav Leib's home for

the rosh yeshiva's weekly schmooze, he was sure the entire matter was behind him.

Rav Leib's weekly schmooze was a packed event. Roshei yeshiva and talmidei chachamim from around the city would crowd together with the yeshiva bachurim in Rav Leib's home, where he would deliver a fiery address that would rouse and inspire them. Each week at the end of the schmooze, Rav Leib would honor one of the present roshei yeshiva with the amud for Maariv.

That week, Chaikel stood in the audience as Rav Leib wrapped up his schmooze, musing over what he'd heard, when he suddenly heard his name being called. "Chaikel!" Rav Leib boomed. "You are a rosh yeshiva, aren't you? Come up and daven Maariv!"

Chaikel's cheeks burned as he immediately grasped that the rosh yeshiva was rebuking him. Rav Leib had not yet forgiven him for his brazen act of allowing the stranger into the yeshiva for Shabbos on his own authority. But as embarrassing as it would be, he had no choice but to obey his rosh yeshiva's command, and so he walked up to the front of the room and began Maariv.

When Maariv was over, the lesson his rosh yeshiva had been trying to convey settled a little more deeply into him, but if he thought it was over, it wasn't.

"Chaikel, please make Havdalah," Rav Leib urged. Since this was an honor usually reserved for one of the roshei yeshiva, Chaikel understood that this was a continuation of Rav Leib's rebuke. Swallowing his pride, he picked up the goblet and recited Havdalah.

After Havdalah, the assemblage began to disband as the bachurim and talmidei chachamim trickled out of the house. Chaikel, hoping to escape the

rosh yeshiva's house as quickly as possible, tried to inch away, but Rav Leib motioned to him to remain until everyone had left. He watched the room slowly empty out and waited nervously for the axe to fall.

At last, only the two of them were left in the room – sixteen-year-old Chaikel Miletzky and the great rosh yeshiva, Rav Leib Chasman. Rav Leib withdrew a small box of cigarettes. "A new rosh yeshiva, eh?" he asked, handing one to his talmid. "Let's smoke."

Chaikel felt extremely uncomfortable smoking together with his rosh yeshiva, as though they were equals. He took a hesitant puff, afraid to disobey.

Rav Leib lowered his cigarette and looked Chaikel in the eye. "Did you learn your lesson?" he asked quietly. "Next week, if a bachur comes, will you allow him to stay in yeshiva without asking my permission?"

Chaikel returned his gaze. "Yes," he said respectfully. "I would be willing to give up my portion again, to suffer the humiliation of leading Maariv and Havdalah, and not turn down a starving Jew who needs a place for Shabbos."

Rav Leib's face lit up and he gave his talmid an appreciative tap on his cheek. "May you continue using your kochos for klal Yisrael," he wished him warmly. "That is what I wanted to see! Flaunting authority on a whim cannot be tolerated; but for a bachur to have the courage to stick to his convictions – that is greatness!

Leaning back in his chair, he smiled at his talmid. "Now we can really smoke together as equals."

It was a half-hour before Kol Nidrei and the door of the local shul burst open. Fourteen soldiers

dashed inside, panting for breath. “Yidden!” they cried. “Please! Help us! Help us!”

Between ragged breaths, they explained that they had just deserted from the army in order to participate in the Yom Kippur davening. With the War still raging fiercely, they were not permitted to take furlough in order to spend Yom Kippur in shul, and so they’d run away from their battalion. If they were caught, they would be sentenced to death immediately.

The risk they placed on the heads of all the Jews in the city was tremendous. If the deserters were caught, not only would they be killed, but all the Jews would be branded as traitors. However, despite the very real danger, the Jews knew that they could not betray their brethren. Ignoring the threat to their own lives, they quickly found fourteen sets of clothing and shoes for the soldiers so that they could shed their army uniforms and blend in with the crowd.

Even once the soldiers had all changed into civilian attire and were indistinguishable from the rest of the men in the shul, a problem remained in the incriminating pile of coarse army uniforms, now disposed in a heap on the floor. They needed to get rid of the uniforms, and quickly, lest the military police chance upon it during the search that was sure to soon commence.

One of the rabbanim present came up with a brainstorm. In the cemetery was an empty grave, which he had dug as a segulah for longevity. Since the grave had already been dug, all they needed to do was bury the uniforms inside of it. Even if the uniforms were eventually found, the deserters would be long gone by then.

The idea was a solid one, but not too many people were interested in volunteering for the difficult and dangerous task of burying the uniforms. There was a high risk of being caught transporting

the incriminating clothing to the cemetery, and people were afraid.

Realizing that no one else was ready to undertake the mission, Chaikel jumped in. The sun had fully set by then, and while the rest of the shul davened kol nidrei, he found himself lugging a heavy sack of fourteen sets of uniforms and army boots to the cemetery.

He took the longest but quietest route, hoping to avoid the scrutiny of people, and prayed the entire time that he not be caught by the soldiers roaming around the city. When he reached the cemetery, he searched feverishly until he found the empty grave and dumped the entire sack inside. With his foot, he shoveled dirt over the grave until the mound of clothing was covered up. When the operation was finally completed, he sighed with relief and began hastily walking out of the cemetery.

“Halt!” a voice rang out just as Chaikel exited the cemetery. He looked up and saw a pair of soldiers coming toward him. Not about to give himself up without a fight, Chaikel ran.

The soldiers ran too, releasing their dogs at his heels and cornering him into a tree. He began murmuring vidui. He had done a mitzvah, on Yom Kippur night, and now it appeared that he would die for it. *Let it be an atonement for klal Yisrael*, he thought to himself.

“Where are you going?” a soldier on horseback demanded. “Why did you run from us? What do you have to hide?”

“And what,” his colleague added, his arms folded across his chest. “Were you doing in the cemetery at night?”

“I,” Chaikel began, his mind racing. “I... I was helping a widow,” he blurted. “There’s a widow in town who just lost her eight-year-old son. She

begged me to help her, and so I agreed to bury him for her.”

“Really,” the soldier on horseback said, his tone betraying his disbelief.

“Yes!” Chaikel said quickly. “She was hysterical, and I wanted to help her.”

The other soldier withdrew a knife and held it up toward Chaikel’s neck. “If you are lying to us, I will slit your throat,” he said menacingly. “Show us the grave!”

Chaikel shivered as he walked back into the forbidding cemetery sandwiched between the knife-wielding soldier and the mounted one. As they walked and walked between the rows of graves, he tried to think of a way out.

“Where is it?” the soldier murmured dangerously, very close to his ear.

Chaikel’s voice was wobbly as he responded, stalling for time. “It’s at the very end of the cemetery.”

Suddenly, without warning, the mounted soldier seemed to have a change of heart. “I know what it means to lose a child,” he said, sympathy oozing from his voice. “I know how difficult it is. I don’t think it’s right that we are making you go to more trouble now. Where were you headed before we found you, boy? We’ll accompany you there to make sure no bothers you.”

And just like that, the two soldiers accompanied Chaikel back into town right up to the door of the shul, like a pair of protective bodyguards.

A stunned Chaikel stumbled into the shul just as the congregation began to recite ‘Keil melech yoshev al kisei rachamim...’ It was the night of Yom Kippur, and he’d personally merited to experience the mercy of his King.

When he later told the story to his rosh yeshiva, Rav Leib Chasman, Rav Leib didn’t get excited. “You were a shliach mitzvah,” he told Chaikel simply. “And it says in the Gemara that one who is sent to do a mitzvah will not be harmed on his way to or from performing the mitzvah.”

Indeed, Chaikel demonstrated unwavering courage and conviction to do the right thing despite difficulty or danger, a courage that propelled him to the elevated heights of the famed Rav Chaikel Miletzky that he later became.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A218

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

E.Y. **02.313.6038**

Option 1: Vaadim given in BMG

Option 2: Shmussen given in Adelpia

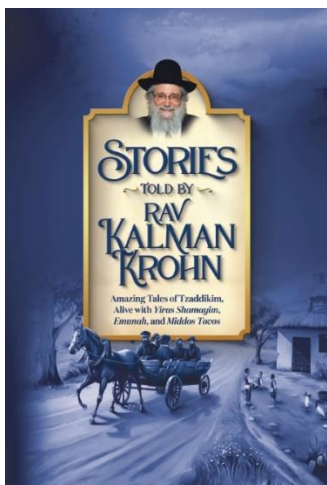
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

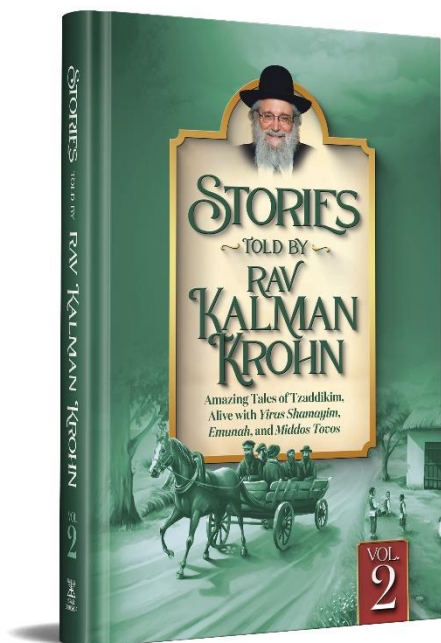
Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume One of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is now available at your local Judaica
Store.

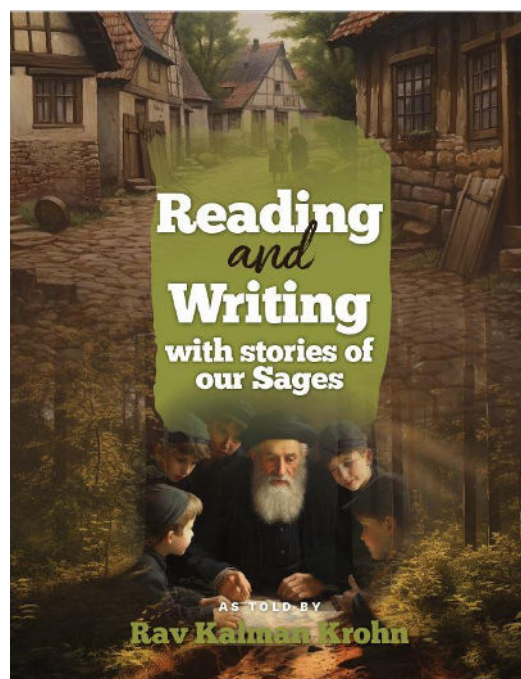
EXCITING NEWS!!!!

**Volume Two is scheduled to be released in
time for Shavuot**

Toras Reb Kalman created a curriculum series
out of these stories that will change the chinuch
system – just like Reb Kalman wanted!

Volume One of the new curriculum series is
NOW available for Schools to purchase.

email torasrebkalman@gmail.com for a sample
or for more information

cursed me with a vehement curse on the day I went to Machanayim. He came down to greet me at the Jordan River, and I swore to him by *Hashem* [that I will not kill him], saying, “Lest I kill you by the sword.”

But now, do not treat him as innocent. For you are a wise man and you know what to do with him. You shall bring his hoary head down to the grave in blood.²

How, in fact, did Shlomo handle Shimi ben Geira?

The King [Shlomo] sent and called for Shimi. He said to him, “Build for yourself a house in Jerusalem. Dwell there, and do not go out from there to this place and that. And it will be, on the day you go out and pass the Kidron Stream, that you will surely know that you must die. Your blood will be on your own head.”³

Three years went by, and Shimi did not leave *Yerushalayim*. But then two of his slaves ran away, and he went out after them to get them back. This gave *Shlomo Hamelech* a reason to put Shimi ben Geira to death, and so he did.

Now, why did Shimi feel compelled to go out, at the risk of his life, using his runaway slaves as an excuse? Is there a city more beautiful than *Yerushalayim*? Is *Yerushalayim* a prison?

R. Chayim Shmuelevitz explains that a person cannot tolerate being confined to his place, no matter what that place is.

David Hamelech, before his death, commanded his son Shlomo, “Do not treat him as innocent.”

2 *I Melachim* 2:8–9.

3 *Ibid*, vs 36–46.

Shlomo needs to find a way, a legal justification, by which to put Shimi ben Geira to death.

Shlomo in his wisdom knew that if he forbids Shimi to leave *Yerushalayim*, sooner or later he will leave. Because that is human nature. People cannot tolerate being limited. If a person has no limitations put on him, he can live happily in *Yerushalayim* for the rest of his life, and have no reason to leave. But if he is locked up, his nature pushes him to break out. So explains R. Chayim Shmuelevitz.

Why are people this way?

Want to Stretch Out

Chazal say⁴ that when *Adam Harishon* was created, his size was “from one end of the heavens to the other end.” However, they disagree whether Adam reached from one side of the world to the other, i.e., from east to west, or whether he reached from earth to the heavens. The *Gemara* concludes by stating that they are actually the same measurement. In other words, it is the same essential definition of man’s nature, either way you measure it.

When *Adam Harishon* sinned, the *Gemara* says that *Hashem* “placed His hand upon him,”⁵ and diminished his size. Man no longer reached across the world or up to the sky; he was now a mere hundred *amos* (approx. 150 feet). With every subsequent generation he shrunk more, until he reached the dimensions we are familiar with today.

We may not see ourselves as being tall as the sky or as reaching all the way around the world, but that was *Adam’s* original form, and this is our essential nature, too, because our true nature remains the same forever. It’s not that *Hashem* chopped some pieces

4 *Chagigah* 12a.

5 *Tehillim* 139:5; *Chagigah* *ibid*.

out of *Adam Harishon* to get him down to size. Rather, the quality of “from one end of the heavens to the other end” was concentrated and compressed into a smaller physical stature. So as soon as a person gets the chance, he expands and spreads out, because being confined to a small space goes against his nature and causes him a lot of distress.

We see that people really enjoy traveling far distances and seeing new sites around the world. Even little children, who are usually jumpy and restless, can sit quietly in a car for hours on end just looking out the window and seeing new sites. This is because stretching around the world is man’s natural state. Seeing and knowing about things grants a person a certain amount of control over them, so the more a person sees and knows about the world, the more he is returning to his original state of “from one end of the heavens to the other end,” and this gives him immense pleasure.

Stand Up

This brings us to an important caveat. Indeed, *Adam Harishon* reached from one end of the world to the other, or his height was from earth to heaven, and it is actually the same measurement, as stated in the *Gemara* we quoted above. And these dimensions are part of human nature, as we explained. But you can’t have it both ways.

We need to choose whether we want to stretch around the world, or up to heaven, because we can’t do both. It’s not possible.

Hashem gives us everything we require. All our needs are naturally provided for, and this includes the need to reach from one end of the world to the other. Our bodies are not that big, or course, but we can do it by the power of thought, which is man’s unique and essential quality.

In our generation, people reach around the world by phone, by plane, by the newspaper. They know what’s happening all over the globe.

Hashem granted this to our generation because reaching around the world is a human need. We can’t live closed up in a cage like an animal.

But what about all the previous generations? How did they live this way?

They didn’t. In past generations, people didn’t stretch around the world; they stretched up to heaven. This was surely true of Jews. A Jew’s head was always in heaven, connected to the *Kisei Hakavod*. But even non-Jews were deeply involved in the sublime wisdom of the hierarchy of the angels and the constellations of the Zodiac.

Then people changed. Instead of standing on their feet with their heads in heaven, they fell down on the ground, so to speak, and sprawled out from one end of the world to the other.

The Vertical Kohen Gadol

Let’s get back to the *Kohen Gadol*. He is supposed to stay in *Beis Hamikdash* all day long, and never leave *Yerushalayim*. וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא – “He shall not exit the *Mikdash*.”

How does this make him feel?

At first glance, we might have pity on the poor *Kohen Gadol* who is locked up in his *Mikdash* apartment and can’t travel out of the city. But the Rambam writes that “It is his honor and glory.”

It is human dignity to stand on one’s feet with one’s head above, and not sprawl out with one’s face in the ground like an animal. This is why it is the *Kohen Gadol’s* honor and glory to remain in the *Mikdash* and in *Yerushalayim*.

If a person is tempted to join in the frenzy of modern humanity, to know everything that is happening in the world, he needs to decide which position he prefers. Does he want to lie sprawled out on the ground and look all around the world, and know what is happening in Russia and China and South Africa, and embrace the whole wide world?

Or does he want to stand on his feet with his head in heaven, attached to the *Kisei Hakavod*, hearing the song of the *malachim* and learning Torah from *Hashem’s* mouth?

Because you can’t do both. It just doesn’t work that way. It is a contradiction in terms. ●

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת וְגו' שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת. (ויקרא כג, טו)

You shall count for yourselves from the day after the Sabbath... seven weeks. (*Vayikra* 23:15)

Sefiras Ha'Omer is a time of preparation and purification for *Matan Torah*. It is a time of clarification for every Jew: is he fitting to receive the Torah? This is why the *talmidim* of Rabbi Akiva died at this time, as they did not treat each other with sufficient respect.

Rabbi Akiva had twelve thousand pairs of *talmidim*, from Geves to Antifras, and they all died in one period because they did not treat each other respectfully.¹

This imperfection in the area of *bein adam l'chaveiro*, in the way they conducted their interpersonal relationships, impinged on their very right to live. דרך קדמה לתורה – “Proper behavior precedes Torah,” therefore, someone who is lacking in proper behavior toward his fellow Jews is not fitting to come to the time of *Matan Torah*.

It is likely that at other times of year, too, Rabbi Akiva's *talmidim* did not show sufficient respect to one another, and were held responsible for it, but it did not cause their death. In *Sefiras Ha'Omer*, which is a time of preparation, a time of increasingly intense clarification, their lacking in this area stood out more, and had a greater effect, so much so that they were punished with death.

The more that a time of year is suited to high levels of spirituality, the greater is the responsibility for one's failures and lackings during that time. When we are preparing to receive the Torah, every person is examined extra carefully if he is fitting for the Torah. This is why the *talmidim* of Rabbi Akiva died at this time.

Torah Atones

R. Chaim of Volozhin explains² that Torah learning

has the power to atone for all sins. One who occupies himself with Torah study does not need the *korbanos* to atone for him because the power of Torah will atone for him and bring forgiveness for all his transgressions.

Occupying oneself with Torah study atones for all the transgressions of the sinning soul... We can see how great the power of Torah study is from the fact that it purifies the transgressors of the Jewish people when they do *teshuvah*, even if they were guilty of idolatry... If a person occupies himself with Torah study for its own sake – even if he previously sullied himself with tremendous sins and transgressions and sunk deep in the mud and filth of the depths of evil, *chas v'shalom* – by means of Torah learning he can still count on the light of Torah to bring him back to the good.³

We find the same idea expressed by *Rabbeinu Yonah*, who detailed the various categories of atonement for the various types of sins.⁴ He explains that some sins are atoned by means of lashing, some by the death penalty, and some through *kares*, dying young. The severity of the sin determines its form of atonement.

Rabbeinu Yonah states there in article 16 that if a person is guilty of desecrating *Hashem's* Name, then undergoing suffering is not sufficient to atone for his sin. However, he writes:

He can attain atonement by means of constant Torah study and toiling in Torah, as *Chazal* say,⁵ “אִם יִתְכַפֵּר עוֹן בֵּית עֵלִי” – “The House of Eli shall not be atoned for by animal offerings and grain offerings.”⁶ By animal offerings and grain offerings they cannot attain atonement,

1 *Yevamos* 62b.

2 *Nefesh Hachayim* 4:31.

3 *Ibid.*

4 *Shaarei Teshuvah* 4.

5 *Rosh Hashanah* 18a.

6 *I Shmuel* 3:14.

but they may attain atonement by words of Torah.” ...Thus we see that Torah study heals even the most grievous of wounds. Therefore it says מרפא לשון עץ חיים – “The healing of the tongue is the Tree of Life^{7,8}”

Torah learning transcends the whole system. It is above and beyond the regular spiritual rules. It is the underlying reality of life and of the world, so Torah has the power to atone for all of a person's sins, even those that *korbanos* cannot atone.

This is why R. Chaim of Volozhin wrote that a person can, by occupying himself with Torah study, purify his soul from even the deepest and filthiest evil. As *Rabbeinu Yonah* said, “Torah study heals even the most grievous of wounds.” It even atones for *chilul Hashem*.

The Superhuman Ben Torah

Hashem's world is composed of mineral, vegetable, animal and human. To truly reach the level of “human” it is not enough to just walk around on two legs. A truly “human” being is a Jew who properly learns Torah and carefully keeps *mitzvos* and perfects his character traits. The whole purpose of man's creation was for him to perfect his character traits according to Torah and *mitzvos*, to live his life according to the Torah's ways. His deeds of *chesed* and proper performance of *mitzvos* are the glorious expression of his humanity.

But there is a level even higher than that of “human.” There is the level of the *ben Torah*. A *ben Torah's* learning of Torah is different and loftier than that of an ordinary person. His character traits and performance of *mitzvos* are different. They are not a matter of shape and order; rather, his entire being is attached to *Hashem* and Torah.

⁷ Mishlei 15:4.

⁸ Shaarei Teshuvah 4:16.

Someone who sacrifices sleep for another look at the *sugya* is a *ben Torah*. Only he whose constancy in Torah learning is not limited to the regular, scheduled study sessions is living in a place above the physical world.

A lot more is expected of a *ben Torah* when it comes to his behavior toward other people. A *ben Torah* needs to display kindness and compassion at all times and in every situation. There is no such thing as a person or a type of behavior that he can't stand. So during the period of preparing and clarifying before *Matan Torah*, he needs to conduct his interpersonal relations in a loftier way. His *bein adam l'chaveiro* needs to be on a higher level.

This was the time of year when Rabbi Akiva's *talmidim* were held to account for not treating each other with sufficient respect. In order for the world to continue to exist properly, the place of Torah needs to be as it should. Lack of respect for others damages a person's own right to exist. And when they died, “the world was desolate,” as *Chazal* say. This indicates that the world cannot exist, there is no life, without *bnei Torah*.

It is hard to maintain this high level of connection to Torah, *mitzvos* and *midos tovos*, but it is important for us to know the truth. The way to reach the level of *ben Torah* is in stages. *Deveikus* to Torah study, or proper devotion to *Tefilah*, working on one's *midos*, or on enhancing one's *mitzvah* performance. Each person according to what is most relevant to him can connect to the level of being a *ben Torah*. This is a level that lifts a person above the world, a level that not dependent of one's scheduled learning periods and is not limited to the days and times of year when *yeshivah* is in session.

Just as the Torah enables the world to exist, so the *ben Torah* bears on his shoulders the world's existence. He is the perfected human being whose deeds keep the world going. This is an unlimited, unending *chesed* that encompasses the entire world. ●

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלקיכם (יט,ג)

מצות כיבוד אב ואם כלפי שאר מצוות

א. חומר מצות כיבוד אב ואם

מצות כיבוד אב ואם נצטוינו עליה במעמד הר סיני בקולות וברקים בתוך עשרת הדברות (שמות כ, יב), בפרשתינו בשני מקומות נוספו אזהרת הכתוב על הנהגת האדם כלפי אביו ואמו, בתחילת הפרשה הזהיר על מורא אב ואם בצוותו 'איש אמו ואביו תיראו' (יט, ג), ובהמשך הפרשה פירש עונשה החמור של המקלל אביו או אמו, בפסוק 'איש איש כי יקלל את אביו ואת אמו מות יומת, אביו ואמו קלל דמיו בו' (ט, ט). ופירש רש"י 'דמיו בו' זו סקילה.

בפסוק הנ"ל בו נצטוינו על יראת אב ואם, המשך הפסוק עוסק בציווי על שמירת השבת שנאמר 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' אלהיכם', וצריך להבין מדוע נסמכה מצות מורא אב למצות שמירת השבת, הרשב"ם כתב לבאר לפי פשוטו, שכשם שבעשרת הדברות (שמות כ, ח-יב), נאמר כיבוד אב ואם אצל שמירת השבת בכדי להשוות כבודם לכבוד המקום [שכשם שיש לכבד את השבת שהוא כבוד ה', כן מצוה לכבד לאב ואם], אף כאן סמך הכתוב בשביל כך, עכ"ל.

נמצינו למדים משני הפסוקים, את חומר מצות מורא אב ואם, הן במעלת קיום המצוה שהשווה הכתוב כבודם לכבודו, והן בפחיתות הנהוג היפך זו המצוה ומקללם, שהוא עון פלילי ועונשו מיתת סקילה החמורה מבין המיתות.

ב. מצות כיבוד אב ואם נדחית מפני מצוות אחרות

רש"י הביא מדברי חז"ל (יבמות ה: , תורת כהנים), לימוד אחר על סמיכות מצות מורא אב ואם לשמירת השבת וז"ל, סמך שמירת שבת למורא אב, לומר אע"פ שהזרתית על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות. אני ה' אלקיכם, אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי, עכ"ל.

נמצא, שהגם שמצות כיבוד אב ואם היא גדולה ונכבדה מאוד, שנמנית מעשרת הדברות, ואף הרמב"ם בהלכותיו (הל' ממרים פ"ו ה"א) כינה אותה 'מצות עשה גדולה', מאידך כאמור מצוינו בה קולא גדולה כלפי שאר מצוות, שהיא נדחית מפניהם מטעם 'שאתה ואביך חייבים בכבודי'.

ג. מצות כיבוד אב ואם נדחית אף מפני מצוות דרבנן

הרמב"ם (הל' ממרים פ"ו ה"ב) כתב להוסיף שמצות כיבוד אב ואם אינה נדחית רק מפני מצוות אחרות המחוייבות מהתורה, אלא היא נדחית גם מפני מצוות דרבנן, וז"ל, אמר לו אביו לעבור על דברי תורה, בין מצות עשה בין מצות לא תעשה, אפילו מצוה של דבריהם, לא ישמע לו, עכ"ל. העתיקו השו"ע (יו"ד סי' רמ סעי' טו) להלכה.

בטעם הדבר שנדחית מפני מצוה דרבנן, על אף שהיא מצוה דאורייתא^א, שאין כלל מצות כיבוד אב במקום שיש כנגדו כבוד המקום, ומכיון שאף מצוות דרבנן הם כבוד המקום, לכן במקום מצוה דרבנן 'מתבטלת' מצות כיבוד אב שכנגדה, ואינה רק 'נדחית' מפניה, ומכיון שמצות כיבוד דאורייתא מתבטלת, לא שייך לדון שיש כאן מצוה דאורייתא כנגד מצוה דרבנן. כהבנה זו כתבו הקובץ הערות (סי' יח אות א).

עוד בענין כבוד המקום הדוחה למצות כיבוד אב, מצוינו בפתחי תשובה (שם ס"ק כב), בשם ספר חמודי דניאל כת"י, שאחד היה רוצה להתפלל בביהכ"נ שמתפללים שם יותר בכוונה, ואמו היתה מוחה בו על זה, שאין צריך לשמוע לה, עכ"ל. הרי שגם באופן כזה שהיה יכול להתפלל במקום האחר, אלא שרצה להתפלל בביהכ"נ ששם תהיה לו תוספת כוונה, הותר לו לילך לביהכ"נ שהוא שיוכל לכוון שם יותר, ולא ישמע לאמו הרוצה למונעו מזה.

כמו כן סיפר הגאון ר' משה דוד לפקוביץ על זקנו הגדול רבי מיכל יהודה זצ"ל (נדפס בקונטרסו מנחת דוד על מס' חולין ע"ב), שאמו של רבי מיכל יהודה ע"ה היתה גרה בעיר מגורו בבי"ב, והיה רגיל לבוא לבקרה בכל שבוע ביום ו' אחה"צ, לימים התחיל לבקרה כל יום, שאלה אותו אמו על כך מה נשתנה כעת, השיב לה שמה שהיה רגיל לבוא רק פעם בשבוע ולא כל יום, הוא משום שחשש על שמירת העיניים, וזהו הסיבה לכך שבא בער"ש אחה"צ שאז אין הרבה אנשים ברחוב, אך כעת שנוצר לו בעיניים קטרקט (cataract) המכביד על הראיה, על כך עתה אין לו חשש של שמירת עיניים בלכתו ברחוב, וממילא יכול לבוא כל יום. אכן לאחר זמן,

תורה או משום שהם נכללים בכבודו של מקום הגובר על כבוד אביו. המהרש"ל ביש"ש (קדושין פ"א אות טג) כתב ג"כ על דרך הטעם השני שבבי"ב שמצוות דרבנן הם כבוד המקום, עיי"ש, וכן העתיק השו"ע (שם ס"ק יז), וכן נמצא כבר בתרומת הדשן (סי' מ). לכאורה עומק כוונת דבריהם לומר משי"כ בפנים.

^א כתב הבי"י (יו"ד סי' רמ השייך לסעי' טו) לבאר בזה בשני טעמים, וז"ל ונראה שהטעם משום דכיון דכל מיילי דרבנן אסמכיניהו אלאו דלא תסור, הרי הם בכלל דברי תורה. אי נמי דכיון דמאני ה' כולכם חייבים בכבודי ילפינן לה, ומיילי דרבנן ודאי הם כבודו של מקום אין לו לעבור עליהם בשביל כבוד אביו, עכ"ל. הרי שני טעמים מדוע מצוה דרבנן דוחה אותה, או משום שמצוות דרבנן חשובים כשל

כשהוצרך לנתח העין ושוב חזרה לו ראייתו כבראשונה, חזר להרגלו הראשון לבוא רק פעם בשבוע, עכ"ד. הרי שבשביל זהירות בשמירת העיניים שהוא כבוד המקום מנע עצמו מכיבוד אס"י.

ד. מצות כיבוד אב כלפי לימוד תורה

בדומה למצות כיבוד אב ואם, שמצינו בה את הענין הלזה שמצד אחד היא מצוה גדולה וחשובה עד מאוד, ומאידך היא נדחית ומתבטלת בפני כל מצוה אחרת אפי' אם היא מחוייבת רק מדרבנן, היא מצות תלמוד תורה, שכידוע מעלתה נשגבה, וכפי שרבו מאמרי חז"ל ביקר מצוה זו על פני המצוות כולם, ודי שנוכיר גרגר אחד הידוע לכל, מאמר המשנה בפאה (פ"א מ"א) ותלמוד תורה כנגד כולם, מאידך גם היא נדחית מפני כל מצוה אפי' מדרבנן [כשאי אפשר לה להעשות ע"י אחרים], וכפי שפסק השו"ע (יו"ד סי' רמו סעי' יח).

מעתה יש להסתפק מה היא הדין, כשנפגשים מצות כיבוד אב ואם כנגד מצות תלמוד תורה, הי מינייהו עדיף ומי נדחה מפני מי, האם כיבוד אב נדחה מטעם האמור 'שאתה ואביך חייבים בכבודי' ולכן יש להעדיף תלמוד תורה שהוא כבודו של מקום, או שמא כשם שת"ת נדחה מפני כל המצוות כן בודאי ידחה מפני מצוה גדולה ככיבוד אב, הכרעת ההלכה בזה מפורשת בשו"ע (יו"ד סי' רמ סעי' ג), תלמוד תורה גדול מכיבוד אב ואם, עכ"ל. ואף על סמך הלכה זו, הביא השו"ע (שם סעי' כה), ג"כ את פסק התרומות הדין (סי' מ), לענין תלמיד הרוצה ללכת למקום אחר שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב ששם, ואביו מוחה בו לפי שדואג שבאותה העיר העכו"ם מעלילים, אינו צריך לשמוע אל אביו בזה, עכ"ל. מקור הלכה זו שתלמוד תורה עדיף, כתב הבי"י וכל המפרשים שנלמד ממה שאמרו בגמ' (מגילה טז): שיעקב אבינו לא נענש על שנמנע מלכבד את אביו ואמו בכל אותם י"ד שנים שלמד תורה בבית עבר.

אמנם צריך לבאר הדבר האידך תהיה ההנהגה בזה למעשה, כי אם ננקוט דברים כפשוטן שבכל מצב שהוא יש להעדיף תלמוד תורה כנגד כיבוד אב, יהא נמצא שתלמיד ישיבה פטור מלהתקשר בטלפון להוריו לדרוש בשלומם, והרי פשוט שאין זו ההנהגה הנכונה שהרי מובא בגמ' (קדושין לא): על גודל כיבוד התנאים והאמוראים את הוריהם הגם שעסקו כל הית בתורה, וכה מובא שם, שרבי טרפון בכל פעם שרצתה אמו לעלות למטתה או לירד הימנה, היה ר"ט נוהן כדי שתעלה ותירד עליו. עוד מובא בתוס' (שם ד"ה ר"ט) מהירושלמי (שם) שאמו של רבי טרפון נפסקה מנעלה ברה"ר בשבת, והלך רבי טרפון והניח שתי ידיו על הקרקע תחת פרסותיה, כדי שלא יטנפו רגליה, והיתה מהלכת עליה עד שהגיעה למיטתה. ועוד אמרו בגמ' שם, לאבימי היו חמשה בנים, וכשהיה בא רבי אבהו אביו אליו, היה אבימי רץ אליו לפתוח הדלת ולא הניח לאחד מבניו לילך לפתוח. הרי לנו שאף העוסק בתורה אין לו להתבטל לגמרי ממצות כיבוד אב ואם.

התשובה לזה, נעוצה בהגבלה בדין תלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם, המובא בפתחי תשובה (ס"ק יג) בשם הפר"ח (ליקוטים אות יג), דתלמוד תורה עדיף מכיבוד אב רק היכן שצריך לילך ללימודו חוץ לעיר, אבל אם הוא לומד בעיר, צריך לשרת את האב ולחזור לתורתו, אם אי אפשר לה להעשות ע"י אחרים וכמו שכתוב בסי' רמו סעי' יח, עכ"ל. ונקדים תחילה לעסוק בעצם דבריו, שצריך להבינם מה נשתנה דין הלימוד באותו עיר שאביו דר שם שחייב לכבדו, בשונה מהדר בעיר אחרת שפטור הימנו, הלא בשניהם מונח על משקל המצוות תלמוד תורה כנגד מצות כיבוד אב.

לכאורה ביאור הדבר הוא, ע"פ מש"כ הגר"מ פיינשטיין זצ"ל לבאר ההיתר ללומדים המתאחרים מלישא אשה, דאין ההיתר מפני הלימוד של אותו פרק זמן שמתאחרים מלינשא בו, אלא הרבה יותר מזה, משום שהלימוד באותם שנים יביאם שכל חייהם יהיה לימוד תורתם בדרגה אחרת, עכ"ל. וזהו הנכון בעניינינו שהרוצה לילך לעיר אחרת ללמוד תורה היינו באופן ששם יראה סימן יפה בלימודו, כלומר שיעגל לדרגה אחרת של לימוד שתלווהו להמשך החיים, ובכה"ג דוקא יש ללימוד תורה יתרון על פני מצות כיבוד אב ואם, אבל אם רק נצרך לבטל איזה זמן מלימודו לכיבוד אב ואם באופן שאינו מונע בזה דרגה אחרת של לימוד תורה, בכה"ג יש לבטל לימודו עבור כיבוד אב ואם.

בזה יתיישב מה שהקשה בספר אבני זכרון (זילברשטיין, עמ' שיז), קושיא חזקה על חילוק של הפר"ח לומר שבעיר אביו כבוד אב דוחה תלמוד תורה, שהרי כאמור לעיל מקור הדין ללימוד תורה גדול מכיבוד אב ואם הוא מכך שיעקב לא נענש על שנמנע בעת לימודו מלכבד את אביו ואמו, והא כתב המהרש"א (מגילה יז): ששיבתו של שם ועבר היתה בבאר שבע עירו של יצחק אבינו, א"כ נמצא שיעקב אבינו שלמד שם בישיבה בעירו של אביו, ואעפ"כ מבוואר שלא נענש מאחר וגדול תלמוד תורה מכיבוד אב ואם, הרי שאף בעירו של אביו אין להתבטל מתלמוד תורה לכבוד אביו.

ולדרכינו בהבנת הפר"ח יש ליישב, שאין נקודת החילוק אם הוא לומד באותו העיר או בעיר אחרת, אלא הנקודה היא מהות דרגת הלימוד שירכוש בלימודו, ולכן חילק בין לימוד בעירו לבין לימוד במקום אחר אך לא זה נקודת החילוק, ולכן אצל יעקב שלמד בבית עבר י"ד שנים בלא לשכב לשינה, בודאי ע"י לימודו התעלה לדרגה גבוהה ונשגבת למאוד, ולכן הגם שהיה בעיר אביו דינו כלומד מחוץ לעיר שתלמוד תורתו דוחה כיבוד אב ואם. העולה, שהכלל הוא שאם הכיבוד אב סותר את כל השטייגן בלימוד אזי הלימוד עדיף, אך אם אינו סותר לזה אזי הכיבוד אב עדיף.

בזה יתיישבו שני עובדות דלהלן. שח לי הגאון ר' ירוחם אלשיך ראש ישיבת בית מדרש גבוה לייקווד, תלמידו של הגאון ר' אבא ברמן זצ"ל ראש ישיבת עין התלמוד, שבשנת תשי"מ בהיותו בישיבה, העלה ר' אבא את ישיבתו מארה"ב לארץ הקודש לירושלים, ורצה ר' אבא שאף הוא יעלה עמו, ועל אף שאמו של ר' ירוחם לא רצתה בזה, סבר ר' אבא שבמקרה כזה אין לו לשמוע אל אמו, וייסד דבריו שכן מפורש בשו"ע (שם סעי' כה), שתלמיד הרוצה לילך למקום אחר שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב ששם, ואביו מוחה בו לפי שדואג שבאותה העיר העכו"ם מעלילים, אינו צריך לשמוע אל אביו בזה. וא"כ אין מה להסתפק בדבר כלל. אך סיים ר' אבא את דבריו שאם הוא רוצה לשאול על הדבר יכול לילך להגר"מ פיינשטיין לשאול את פיו, ואכן הלך ר' ירוחם להגר"מ לשאול אותו על הדבר, והורה לו שלא יצטרף לנסיעה לארץ ישראל אלא יישאר ללמוד כאן.

ולכאורה האידך הורה הגר"מ הפך המבוואר בשו"ע שתלמוד תורה גדול מכיבוד אב, אלא בהכרח צריך לומר כאמור, שמאחר וידע הגר"מ שהגר"ר ירוחם לא יחסר לו בדרגת השטייגן שלו בהישארו כאן ללמוד, לכך הורה לו שבכה"ג מצוה עליו לכבד את אמו שלא לעלות ללמוד באר"י.

שמעתי סיפור דומה שאירע אצל הגר"מ אלישיב זצ"ל, לגבי בחור שאביו ביקש ממנו בזמן אלול שיחזור הביתה, מאחר ואמו היתה חולה והיה צריך לעזרתו, ושאל את ראש ישיבתו אם ימלא את בקשת אביו לשוב לביתו, והשיב לו 'באלול לא חוזרים הביתה', אח"כ הוסיף הבחור לילך לשאול את פי הגר"מ, ואמר לו שמחוייב הוא לילך לקיים מצות כיבוד אב. וכאמור אף במקרה זה צריך לומר, שהמדובר הוא באופן שאין הנידון על הפסד דרגה אחרת בלימוד, ולכן באופן כזה יש להעדיף כיבוד אב על פני תלמוד תורה.

פסקי דינים

א. כיבוד אב ואם היא מצות עשה גדולה הנמנית בין עשרת הדברות, ויש לזהר מאוד בקיומה. ב. מצוות אחרות מדאורייתא ומדרבנן, בכוחם לדחות ולבטל מצות כיבוד אב ואם. ג. אולם מצות תלמוד תורה דוחה כיבוד אב ואם רק היכן שבהעדר הלימוד יפסיד את כל דרגת הלימוד תורה שלו, אבל בלא זה, יש להיבטל מלימוד תורה לצורך כיבוד אב ואם.

תלויה הרבה במצב העינים על הדרך, שאם זוכים לשמור את העינים כדבעי אזי נשמרים בטהרה ומתעלים בקדושה.

י ראה גם במשנת ר' אהרן (ח"א עמ' נה), שכתב כעין יסוד זה ממש.

י ידוע נחיצותו של השומר את עיניו שכל הקדושה תלויה בזה, וכפי שדורשי רשומות (ראה אור יצחק ראדוויל פ"י וישב ד"ה וישאל) דרשו על הפסוק (בראשית לח, כא) 'איה הקדשה היא בעינים על הדרך' כלומר שקדושת האדם

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

סבעלי אסופות - ספירת העומר

חולה שלא ישלים המצוה

בענין חולה שיש לו לעבור ניתוח וכיו"ב מי שידוע שלא ישלים ימי הספירה השיב רבינו זצ"ל שעליו לספור מעיקרא ללא ברכה, והביא ראייה מדברי המשנ"ב (סי' תפ"ט סק"ג) בשם שולחן שלמה שנושאים לא יספרו בברכה מטעם שבודאי יטעו יום אחד, (פרורים משולחן גבוה ומובא בס' כאיל תערג וכ"כ רבינו בס' הליכות חיים, ועי' בס' מועדי הגר"ה שהניח רבינו ד"ו בצ"ע, וכן נראה למש"כ החיד"א בעבודת הקדש (מורה באצבע אות ר"ז) דמי שאינו סופר יום א' כל ברכותיו עד עתה לבטלה, ומרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בס' ימלא פי תהלתך (עיונים בתפילה עמוד תקט"ו) דחה הראייה מהשולחן שלמה דשא"ה לגבי ספק בנשים, דכיון שאינם בני חיוב ספירה, דהיא מצות עשה שהזמ"ג, ובכה"ג אמרי' מי בקש זאת מידיכם להכניס עצמן לחיוב כשיגרמו ע"פ רוב ברכה לבטלה, ולא מדובשך ולא מעוקצך, אבל המחויב בדבר אמרי' שעליו להתחיל במצוה בברכה דעתה ה"ז מחויב בדבר, וכן עי' בהליכו"ש (פסח פ"א ס"ט) ועי' בקובץ תשובות (ח"ג סי' פ"ג), גם בשולחן שלמה נראה דאין החשש רק מצד שישכחו יום א' רק דחיש' שיטעו ויברכו בזה היום על טעות, או שישכחו לספור יום א' וימשיכו לספור בברכה. ועי' בשו"ת נוד"ב (מהדו"ק או"ח סי' כ"ז) לגבי אונן שפטור מן המצוה, האם יש לו לספור מחמת שאם יפסיד יום א' ימונע מקיום המצוה גם כשיפסק אינותו, ומובא בביאוה"ל (סי' תפ"ט ס"ח ד"ה בלא) ונראה שם שלא חשש מחמת שברכות למפרע לבטלה.

ספר לפני מעריב ספירת יום הבא בטעות

מעשה בביהכ"ס שנהגו קודם מעריב לומר ספירת יום העבר, וטעה אחד ואמר ספירת יום הבא, והיה זה כבר אחר שקיעה"ח והרבה צדדו בזה להקל כי טעה והיה כוונתו לספירת אתמול, וכן הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, אבל רבינו זצ"ל חשש כיון שהיה ביהש"מ והורה שלא יספור בעצמו בברכה באותו יום, (וישמע משה), ולכאו' הדבר מבואר בביאוה"ל (סי' תפ"ט ס"ד ד"ה שאם) במי שרגיל לספור כל יום בצה"כ ויום א' טעה וספר בין השמשות דכיון שמקפיד כל יום שלא לספור ביהש"מ ה"ז כגילה דעתו שאינו רוצה לצאת, והכא נמי זה הסופר כל יום קודם מעריב ספירת אתמול אינו רוצה לצאת ספירת יום הבא, אמנם אע"פ שצדד הביאור הלכה דכן מסתברא, כ' ולמעשה צ"ע, וכ"ה בשונוה הלכות (ס"כ), גם אולי שאני היכא שכו"ע סופרים יום הבא והוא ממתין עד לצה"כ דמראה בזה דאינו רוצה לספור אבל כאן אם היה מזדמן לו להתפלל מוקדם אולי היה סופר עמהם. (שר חמישים). ושאלתי מרבינו זצ"ל, מי שספר ביהש"מ ספירת יום הבא ושוב נזכר שלא ספר אתמול האם יכול לספור של יום אתמול, השיב רבינו זצ"ל, לא יועיל כלום, (שר חמישים).

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ונאמי פונתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אונגל זצ"ל תנצ"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

בנוסח לקיים מצות עשה של ספיה"ע

כתב לי רבינו זצ"ל במכתב דאין ראוי לומר קודם ספיה"ע, הריני מוכן לקיים 'מצות עשה', כיון דלשון 'מצות עשה' משמע מצוה של תורה, ונקטינן (משנ"ב סי' תפ"ט סקט"ז) דספיה"ע בזה"ז דרבנן, (שר חמישים עמוד תמ"ז, וכ"כ בס' מועדי הגר"ה ח"א סי' ק"ג דיש מחמירין לדלג, וכ"כ בשאלת רב ח"א עמוד שני"ט דיש לדלג זה, ועי' בס' נזר החיים עמוד ר"ד שהשיב שהוא מחלוקת, והיינו מחלוקת הפוסקים אם ספיה"ע דאורייתא עי' ביאוה"ל סי' תפ"ט ס"א ד"ה לספור), ולדעת הרמב"ם (הל' ממרים פ"ב ה"ט) יש לחוש בזה לבל תוסיף, עי' בס' ארח דוד מהגר"ד בהר"ן (אות ר"ז) וכן הובא בשם הגרעק"א (במהדו"ח על פסחים עמוד שנ"ד).

ואמר רבינו זצ"ל ליישב מנהג העולם, דאף במצוה דרבנן שייך לומר לשון זה כמו שמברכין על מצוה דרבנן וציונו, שאיכא מצוה מדרבנן כדאי' בשבת (כ"ג א') והיכן ציונו בלא תסור ע"ש, וכ"כ הראב"ן (סי' ס"ח) בדברי הגמרא בכתובות (פ"ו א') פריעת בעל חוב מצוה, דקרי לתקנתא דרבנן מצוה משום דמצוה לשמוע דברי חכמים כדאמרינן ביבמות (כ' א') איסור מצוה שניות מדברי סופרים והאי דקרו ליה מצוה היינו מצוה לשמוע דברי חכמים עכ"ל. ואף שהנוסח בסדורים הוא 'לקיים מ"ע כמש"כ בתורה וספרתם לכם', ר"ל דמדרבנן אמרו לקיים גם עתה מצוה זו, ובכה"ג אין חשש בל תוסיף.

ורבינו זצ"ל היה נוהג לומר קודם ד' כוסות הריני מוכן לקיים 'מצות ד' כוסות (כמנהג אביו), דר"ל מצות עשה מדבריהם, ועי' בקובץ בעקבי שי"ח (ח"א עמוד ע"ז אות ט"ו) שאמר רבינו זצ"ל, דאמנם מצוה דרבנן איכא אבל מצות 'עשה' ליכא רק מה"ת וי"ל לקיים 'מצות ספיה"ע, ו'מצות ד' כוסות, ולא 'מצות עשה'.

ספירה פחות אחד

כתב לי רבינו זצ"ל במכתב, דמי שטעה ואמר ספירת העומר קודם ברכה, דמבואר בשו"ע (סי' תפ"ט ס"ד) דבאותו יום אין לו לברך, יש לו תקנה אם נזכר מיד, שיקלקל הספירה ע"י שיאמר תוכ"ד 'פחות אחד' או 'ועוד אחד', דבאופן זה נחשב שלא ספר מנין היום. וכתב דאולי ה"ה אם ספר בטעות ספירת מחר דיועיל שיאמר תוכ"ד חסר אחד, (שר חמישים עמוד תמ"ג אות ל"ב).

ספר כראוי ובטעות חזר בו תוכ"ד

שאלתי מרבינו זצ"ל, מי שספר וסבר שטעה ותקן עצמו תוכ"ד, ולבסוף הוברר שלא טעה האם יוצא בזה, השיב רבינו זצ"ל, יתכן שיצא וכן מסתבר, (שר חמישים עמוד תמ"ה), ועי' בס' חג בחג (ספיה"ע פ"ו סי"א) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל וכן עי' בס' אשרי האיש (ח"ג פס"ד סכ"ב) שתוכ"ד מהניא רק לתקן ולא לקלקל, והביא שם בשם רבינו זצ"ל דיצא דתוכ"ד מהניא רק לתקן ולא לקלקל, ומ"מ טוב שיחזור ויספור ללא ברכה.

ניתן לתרום גם במכשירי 'קהילות' ו'נדרים פלוס' בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה - 1586

קהילות 2757000-073 שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

הַמִּשְׁךְ מִשְׁפַּחַת גְּרִינְמָן

בְּנֵי הַגָּאוֹן רַבֵּי שְׁמוּאֵל זצ"ל

רבי חיים שאול, רבי פנחס דוד, ויבלהטו"א רבי מאיר שליט"א והתנו רבי שרגא וילמן
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מוסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רבי שמריהו גרינמן זצ"ל

בסידור ספרי 'חזון איש'

הנה רבי שמריהו ז"ל מצעירותו גדל על ברכי דודו בעל החזון איש ואף זכה לעסוק הרבה בסידור חידושי ותורת החזון איש לדפוס, והיה טורח בשביל זה הרבה.

פעם אחת החל רבי שמערל לסדר את חידושי של החזון איש על פי סדר הגמרא וחלקם סידר על פי סדר השולחן ערוך. כאשר ראה זאת החזון איש לא היה מרוצה, והעיר, 'וכי אני רב?'

ובאמת בחיי החזון איש לא סידרו מחמת זה את חידושי על פי שולחן ערוך.

חזון איש על עניני רפואה

מסירותו של רבי שמערל למען ספרי חזון איש היתה רבה מאוד. העיד רבינו שפעם ראה רבי שמערל איש פשוט שהיה מוכר בירה ועוטף את הבירה בדפים שמצא בכריכה של דפוס, וגילה שאחד הדפים זה מהספר חזון איש... הלך וקנה ממנו את כל הדפים, שלא יהיו דברי התורה בבזיון.

ועוד: פעם נכח רבי שמערל כאשר הגיע רופא מלומד הגיע אל ביתו של החזון איש, וביקש לקנות 'חזון איש' על עניני רפואה.

התפלא החזון איש. שכן לא כתב שום ספר על חכמת הרפואה.

אך רבי שמערל שנכח במקום העיר: אכן יש ספר כזה. חזון איש על נגעים...

רבי שמריהו יוסף גרינמן זצ"ל

כתב סתר

וכשדיבר רבינו על ידיעתו של החזון איש בתורת הנסתר, סיפר שרבי שמערל העיד לו כי בידו כתב סתר בו כתב החזון איש על 'נשמת אחד שבאה לבקש לתקן'.

בר סמכא בהוראות החזון איש

ורבינו סמך ידו על שמועות רבות שהיה מוסר לו בשם מרן החזון איש. ו'בקונטרס הזכרונות' מביא ממנו עשרות הוראות שהעיד בפניו. ובספר קרית מלך פ"ד מגניבה ה"א מביא מקור להרמב"ם שאמר החזון איש - אותו שמע רבינו מפי ר' שמערל. ובספר שונה הלכות סימן שכ"ז דין ו' כותב: ועין בפסקי חזון איש שבסוף ספר מנוחה נכונה שאוסר להשתטף בצונן על ידי מקלחת. רק פניו ידיו ורגליו, והר"ש גרינמן ז"ל העיד שמרן החזון איש עבר על פסקים אלו.

ביקש טל ומטר בין סוכות לז' חשון

ונביא גרגיר אחד שמסר רבינו בשמו, כפי שמובא בספר דרך שיחה חלק ב' עמוד רנ"א:

אמר רבינו: הנה תמיד פסקתי שמי ששכח ואמר בברכת ברוך עלינו 'טל ומטר' בימים שבין סוכות עד ז' חשון, במקום לומר 'ותן ברכה' חזרה. הטעם: למרות שזה כבר זמן של גשמים, מכל מקום כיון שכך תיקנו מטבע של תפילה - משום עולי רגלים, לכן אם שכח והזכיר, חזרה.

והנה לאחרונה שמעתי שרבי שמריהו גרינמן אמר שאף שיש מי שכתב שאינו חוזר, מכל מקום החזון איש פסק שחוזר.

ולא ידעתי מי הוא שכתב שחוזר, ועל כל פנים המשנה ברורה לא הביא דיעה כזו, וכנראה שגם הוא לא פסק כן. עכ"ד רבינו.

שפה אחרת

היה אומר בשמו של רבי שמערל: הדור החדש נָעֵן קָעֵן נָאֵן מִיֵּט זַיִן נִיט אוּפֶּרְעֵיִן (- עם הדור החדש אי אפשר אפילו לדבר, הם לא מכירים את השפה).

חמיו רבי ישראל יצחק שקול

רבי שמערל נשא לאשה את ביתו של המוהל מפתח תקוה רבי ישראל יצחק שקול ז"ל, ורבינו סיפר ששמחת בר המצוה שלו התקיימה בין האירוסין לחתונה, והמוהל שלח לו במתנה לכבוד הבר מצוה ששה סדרי משנה. ושמחת החתונה של רבי שמערל התקיימה בשנת האבל של החזון איש, ומכיון שהחזון איש לא היה יכול להשתתף מחמת אבלותו, הסכים אז באופן נדיר להיות המסדר קידושין, ובכך יכל להשתתף בשמחה. והרבה הלכות ומנהגים למדו מאותה חתונה (ראה לרבינו בקונטרס הזכרונות הלכות אבילות).

בנישואי הגאון רבי בנימין שיקובצקי שליט"א מראשי כולל 'חזון איש' משמאל לימין: רבי שמערל גרינמן, חמיו המוהל רבי ישראל שקול, החתן

צריך את שם האמא

רבי שמערל היה פיקח ונבון, ולא פעם עמדה לו חכמתו להסתדר עם כל סוגי האנשים שבאו במחיצת החזון איש. סיפר רבינו שפעם עמד רבי שמערל בביתו של החזון איש, והגיע יהודי תמים ואמר לו שהוא מבקש להיכנס אל החזון איש.

'מה קרה' התעניין רבי שמערל.

והיהודי השיב, הסוס שלי חולה מאוד ורצייתי שהרב יברך אותו. 'הרב מברך רק אם יודע את שם האמא' השיב לו רבי שמערל...

"ולמה מסרו שאינך נמצא?"

רבינו שיבח את רבי שמערל על זכותו לעמוד לעזרת אביו מרן הסטייפלער בכמה הזדמנויות. על אחת מהם סיפר בבדיחות - שכאשר הוציא מרן הסטייפלער את אחד מספריו הראשונים, היה חסר לו סכום כסף ורבי שמערל הלך להתרים עבור זה יהודי שהתגורר בתל אביב, אבל כדרכם של בעלי הממון דחהו מספר פעמים ב'לך ושוב פעם אחרת'.

רבי שמערל לא התייאש, והחליט בליבו אני כבר אלמד אותו.

כשהגיע לפעם אחרת הוא שמע איך שהלה שולח את אשתו לפתוח הדלת ולומר שאינו בבית. כאשר הדלת נפתחה סדק קצר, בעוד הגברת טוענת שהאשה לא בבית, הרחיב רבי שמערל את פתיחת הדלת עד תומה, והנה הוא מבחין בבעל הבית מתחבא מאחוריה.

צעק לו רבי שמערל, הו, הנה אתה, מדוע מסרו לי שאינך בבית...

אותו יהודי התבייש מאוד ומסר לו סכום כסף להדפסת הספר!

[מפי חתן רבינו הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א.

יצוין, כי על פי הוראתו השמטנו עובדות וסיפורים שקיבלנו מבני משפחת רבי שמערל, היות ויש בהם הרבה אי דיוקים].

בימי מחלתו

רבינו היה בקשר רצוף כל שנותיו של רבי שמערל, ובמשך תקופה אף למד עם בנו רבי ברוך.

כאשר בשנותיו המאוחרות היה חולה, היה רבינו נכנס לפעמים לדרוש בשלמו, ובדרך כלל בכל שנה בראש השנה אחרי שהיה חוזר מאמירת 'תשליך' בנהר הירקון, היה עובר דרך ביתו לאחל לו ברכת השנים.

פרסום ראשון ובלעדי:

הסטייפלער (ישב מימין) מגיע לבקר את רבי שמערל גרינמן (בשמאל) בשנות מחלתו (יש"כ לנכדו הגרש"מ)

ארבעת צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כהו (רש"י)

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • אמור תשפ"ד

השבת י" אייר ימלאו שנים עשר חודש להסתלקות מו"ר רבינו זללה"ה, ונביא כאן את ההספד שנשא בהיכל הישיבה במלאות י"ב חודש להסתלקות מו"ר ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה (אדר א' תש"ס).

להיות תמיד בעלייה

אנחנו עומדים כבר בסוף השנה מאז שנסתלק מאיתנו רבינו ראש הישיבה, וכבר כמעט שנה שלמה שחסרה לנו ההשפעה, ואלו שהיו קרובים מאד אליו בודאי שחסר להם, כי הם היו מושפעים ממה שראו וממה ששמעו והתחזקו כל הזמן, אך גם מי שלא היה כל כך מקורב גם כן קיבל השפעה וזה חסר, וגם מי שיותר רחוק, ואפילו רחוקים לגמרי גם כן יכול להיות שקיבלו השפעה, כי ההשפעה הגיעה לכולם, ועכשיו זה חסר לנו. ומה שאנחנו חייבים כמובן, לכל הפחות להתחזק כמה שאנחנו יכולים, להמשיך ולהתחזק במה שכבר קיבלנו עד עכשיו, כמה שאפשר להמשיך הלאה להתקדם בדרך הזו.

והדבר העיקרי שהוא תמיד היה אומר, שהאדם צריך להיות תמיד עולה ועולה, כי אם אינו עולה הרי הוא יורד, וזה דבר ידוע, שמי שאינו עולה למעלה - ממילא הוא יורד, ולכן צריך להיות תמיד בעלייה. זה מה שהוא היה מדבר, וזה מה שראינו בו, וזה דבר שהיה בו כל ימי חייו, מילדותו עד זקנותו, כל הזמן עלייה ועלייה!

וזה מה שאנו צריכים ללמוד ממנו, מפני שכל אחד ואחד - ואין מי שהוא אחרת מזה - כל אחד יכול להתעלות ולהתעלות בלי הפסק, וכל אחד חייב בזה בכל זמן, בין צעיר ובין זקן, וזה דבר פשוט מאד, אלא ששוכחים את זה ולא שמים על לב, אבל ברור שמי שעושה כך ועוסק בעלייה תמידית יש לו סייעתא דשמיא, כמו שאמרו (יומא לח, ב) הבא ליטור מסייעין אותו, וזה מה שאנו צריכים וחיילים.

כל הפסק מהעלייה הוא ירידה כפולה

והכלל בכל דרכי העלייה ברוחניות הוא, שאם יש הפסק מהעלייה וההתקדמות, מיד יש ירידה, וכשיש ירידה צריכים להתחיל שוב מחדש, לכן העצה היא שלא להפסיק, אלא להמשיך בהתמדה בלי הפסק.

ולגבי תורה זה מפורש בדברי חז"ל שאמרו (ירושלמי סוף ברכות) אם תעזבני יום יומיים אעזבך, היינו שאם יש הפסק מלימוד התורה, ההפסד הוא גדול מאד וקשה להשלים את זה, וצריך זמן כפול להשלים את מה שנחסר, אם תעזבני יום יומיים אעזבך, וכמוכן שכך גם אם תעזבני שעה שעתיים אעזבך, זה דבר פשוט וברור.

והרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (ג, ו) כתב שמי שרוצה לזכות לכתר תורה, לשלמות התורה, צריך שלא יסיח דעתו לדברים אחרים, והיינו שגם בזמן שאי אפשר ללמוד, אסור שיהיה היסח הדעת, וצריך שלא להסיח דעת ממה שצריך ללמוד.

וכך גם בכל הדברים החשובים, כגון בעבודת התפילה, עבודה שבלב זו תפילה, כתוב בספר הכוזרי (מאמר ג' פ"ה) שכל תפילה השפעתה נמשכת עד לתפילה הבאה, ולכן צריכים שלוש תפילות בכל יום כדי שאדם יהיה במצב של עלייה תמידית בעבודת השם, והתפילה זה דבר גדול מאד כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו, ב) שזה דברים העומדים ברומנו של עולם, והיינו שזה מרומם את האדם מאד, ולכן צריך שזה ימשיך בלי הפסק, והדבר הכי מזיק הוא הפסק של פריקת עול, וכשאדם מרגיש את עצמו בלי עול, זה ההפסק הכי גדול והירידה הכי גדולה.

מעלת מצדיקי הרבים זרבנן

ועוד צריכים לדעת את ענין זיכוי הרבים שהוא דבר גדול מאד, ומי שמזכה את הרבים אין לשער את זכויותיו, כמו שכתב בחובות הלבבות (שער אהבת השם פ"ו) שאפילו אדם שיעסוק מאד בעבודת השם עם

כוחות גדולים של מלאך, עדיין לא יהיו לו הזכויות כמו מי שמזכה את הרבים, כי מזכה הרבים כל הזכויות שהרבים עושים נוקפים לזכותו, ועל ידי זה זכויותיו נכפלות ונכפלות כפי התוצאות של המעשים הטובים שאחרים עושים בגללו.

ובאמת מפורש בגמרא (בי"ב ת, ב) "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות", ופירש רש"י שם למה הם נקראים מצדיקי הרבים, מפני "שמלמדין ומחנכין אותן בדרך טובה", והפירוש בזה כי על ידי החינוך וההשפעה של המלמדים יש הרבה מעשים טובים של התלמידים, וכל המעשים הטובים של המושפעים שייכים למי שהשפיע, לכן זכותם של המלמדים גדולה מאד, ככוכבים לעולם ועד!

ואמרו בגמרא שם "זרבנן מאי", ופירש רש"י: "תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד מאי כתיב בחו", והיינו אלו שעוסקים בתורה כמו שצריך, בלי הפסק ובלוי היסח הדעת, מה היא דרגתם ומעלתם, ומהו השכר שלהם? אמר רבינא, "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו", היינו שרבנן העוסקים בתורה תמיד, הם לא רק ככוכבים, אלא כצאת השמש בגבורתו, יותר מכוכבים.

ופירשו התוספות שם דהיינו שמש של עתיד לבוא שהוא שבעתיים כאור שבעת הימים, ואור שבעת ימי בראשית היה שבעתיים מאור חמה של עכשיו, ע"כ. והיינו שאור שבעת הימים הוא פי שבעה מאור החמה של עכשיו, והוא האור שגנזו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא שאין לנו מושג מהו, ודרגת רבנן כצאת השמש בגבורתו זה שבעתיים מאור שבעת הימים! כפול ארבעים ותשע! זהו השכר והדרגה של רבנן.

ולכאורה הרי רבנן הם לא מצדיקי הרבים, ומדוע זכויותיהם מרובות כל כך? התירוץ הוא שרבנן הם גם מצדיקי הרבים! כי מי שהוא 'רבנן' שעוסק בתורה תמיד, בלי הפסק ובלוי היסח הדעת, כמו שצריך להיות, ממילא הוא משפיע ומזכה את הרבים, בלי אומר ובלוי דברים, הוא משפיע על כל מי שרואה אותו, ועל כל מי שנמצא בסביבתו, ובפרט

החזק במוסר

בערב ר"ה סיון תשפ"ב, עלו ראשי ותלמידי ישיבת הקיבוץ בבני ברק להתברך ולהתחזק מפי רבינו לקראת חג השבועות.

רבינו ברכם ואמרו במילים קצרות: תורה עם מוסר זה אשריך בעולם הזה. אם ילמדו מה שיותר תורה, וגם ילמדו בסדר המוסר. שני הדברים ביחד, וזה לעיכונא, הא בלא הא לא אפשר, תורה עם מוסר, התמדה והתמדה, אז החיים מאושרים, אם בתורה אתה עמל אשריך בעולם הזה.

ושאלו: מה הדרך לקבל את התורה בערבות ובמתיקות כנתינתה מהר סיני? והשיב רבינו: ללמוד כל אחד לפי טבעו. עוד שאלו: מה עיקר העבודה של בחור בגילאי הקיבוץ? וחזר רבינו ואמר: תורה ומוסר.

והוסיפו לשאול: מה עיקר העבודה בתפילה? והשיב רבינו: תפילה זה עבודה קשה, שילמדו מוסר, ספרי מוסר. ושאלו: איך מוסר עוזר לתפילה? והשיב: זה נותן אמונה.

עוד שאלו: מה הדרך הנכונה ללמוד מוסר באופן שיעורר בו את כוח הרצון להשתנות ולא יבוא לידי יאוש חלילה? והשיב: ללמוד ספרי מוסר שמעניינים, דברים שמעניינים.

בענייניא דיומא

בימי הספירה היה רבינו מעורר הרבה לחיזוק במידות טובות בין אדם לחברו, ונביא מעט ממה שאמר במהלך השנים.

אנו עומדים בימי ספירת העומר, שבהם מתו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה (במנות סב, ב) ומפני שהייתה עינם צרה אלו באלו (בראשית רבה סא, ג), ובודאי זה היה פגם דק מן הדק, שלפי גודל קדושתם גם ה'משה' הזה שהיה חסר בשלמות גרם למידת הדין.

ואמרו על זה בגמרא והיה העולם שמם, דהיינו בלי תורה, כי רבי עקיבא נשאר בלי תלמידים, עד שבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, ומבואר כי למרות שבמיתתם היה העולם שמם מתורה, אבל תורה עם פגם במידות זה תרתי דסתרי! ומידות טובות הם היסוד לתורה.

ונראה שהם מתו דווקא בימים שבין פסח לעצרת כי זה זמן שיש בו יותר קפידא על מידות טובות, שכימים אלו יש השפעה מן השמים שכל אחד יכול לזכות להצלחה בתורה ולמידות טובות שהם ההכנה לקבלת התורה, וממילא גם החיוב גדול יותר לנצל את הזמן המסוגל לזה.

~ ~ ~

בין אדם לחברו זה דבר גדול מאד שלא כולם נזהרים בזה, להתייחס יפה לכל אחד ואחד ולהיזהר מאד ממילה פוגעת, ובאמת זה כדאי לכל אחד גם בשביל עצמו, בשביל שיחיה חיים מאושרים, בשבילו זה כדאי! לכבד את כל אחד ואחד, ולהתייחס בסבר פנים יפות לכל אחד, ולהיזהר מאד בכבוד כל אדם, שלא יפגע, ולעזור בכל מה שאפשר לעזור, ועל ידי זה הוא יהיה מאושר ואהוב על הבריות.

~ ~ ~

מעשה שהיה בתלמיד אחד שהרגיש שאינו מצליח בישיבה, וכבר התייאש מעצמו והחליט שאחרי שבת יעזוב את הישיבה, אך בליל שבת כשעברו לומר 'גוט שבת' לראשי הישיבה פגש אותו חבר אחד וטפח על שכמו ושאל אותו מה שלומך, וכשראה שיש מי שמתעניין בשלומך, אמר אם כן יש כאלה שמחשיבים אותי, והחליט להמשיך ללמוד בישיבה. מילה אחת השפיעה שהוא יישאר בישיבה! וכך אפשר לעשות חסד עם סבר פנים יפות ועם מילה אחת.

ובקלם היה דבר כזה, שאם היה בא אורח לקלם, כל מי שהיה פוגש בו היה שואל אותו מה שלומך, ובמה אוכל לעזור לך, אולי אתה צריך איזה עזרה, כאילו שהוא ידד שלו ומכירו זה מכבר, והאורח היה מתפלא מהיכן מכירים אותו, והרגיש הרגשה מאד נעימה בזה, שכל אחד רוצה לעזור לו ושואלים בשלומך ומתייחסים אליו. וכך אפשר בקלות להרוויח הרבה מעשים טובים, במילה אחת, ואפילו במבט, ובחיוך, לתת הרגשה טובה לשני, ומרוויחים בזה הרבה זכויות!

~ ~ ~

סיפר נכד רבינו: לפני כמה שנים בכין הזמנים של חודש אב יצא סבא להשתתף בסיום הש"ס שהתקיים בבני ברק, וכשחזר הוא היה מותש ועייף מאד, והתפלאו ושאלו מה קרה ומה התאמץ כל כך, ייתכן שאפילו לא דיבר שם, והוא הסביר, פגשתי שם הרבה אנשים וצריך לחשבן כל מילה להגיד לכל אחד בדיוק את המילה הטובה, זה לא קל, לחשבן להגיד את המילה הנכונה שיהנה מזה, אתם לא מבינים את זה, אבל זה באמץ מוחי שמעיף מואד.

ידוגמא לדבר בחג הפסח האחרון שהגיעו כמה תלמידים לשנותת יום טוב בביתנו, וביניהם אחד שהיה מגיע כל שבוע מירושלים לשיחה השבועית, ובשנים האחרונות בפרט אחרי הקורונה כמועט שאי אפשר היה לגשת אחרי השיחה, אבל בפסח כשהתיישבו סביב השולחן, הבחין בו רבינו ואמר לו ביה: מירושלים, מירושלים... והראה בזה שהוא מעריך את המאמץ שמשקיע כל שבוע לבוא מירושלים, לחשבן את המילה המתאימה לומר לו, לתת את ההרגשה הטובה שהוא רואה וזוכר אותו.

כשנמצאים בציבור, שכל אחד משפיע על השני, ויש השפעה לשני הצדדים, לכן רבנו חס גם מזכי הרבים.

ואמרו בגמרא שם (בעניי) 'רבנו לא צריכי נטירותא', היינו שרבנו לא צריכים לשלם מס עבור שמירת העיר, מפני שהתורה משמרת אותם, והיינו מפני שהם דבוקים בתורה תמיד, ועוסקים בתורה בלי הפסק, וכל הזמן הם שמורים מכוח התורה. זוהי מעלת רבנו.

כל בחור בישיבה מזכה הרבים

וכל אחד מבני הישיבה ששומר את סדרי הישיבה עם התורה והתפילה וגם לימוד המוסר כמובן, הוא בדרגת 'רבנו' העוסקים בתורה תמיד, וצריך לדעת את מעלתו, כמו שכתב המסילת ישרים בפרק ג' שאדם צריך לדעת את הדברים הטובים שהוא עושה כדי שימשיך להתחזק בהם, וכלשונו שם 'ישעלה לפניו זכרון כלל מעשיו וכו' לראות מה יש בס מהרע למען ידחה אותו, ומה מן הטוב להתמיד בו ולהתחזק בו', וצריך לדעת שכל מי ששומר על סדרי הישיבה בשלמות, חוץ ממה שהוא 'רבנו' ממש, כצאת השמש בגבורתו, הוא גם מזכה את הרבים, והוא ממצידיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד!

וזה בין בהשפעה של תורה, שהתורה שאחרים לומדים שייכת לו, כי היא מכוח השפעתו, ובין בהשפעה של תפילה ועבודה, וגם כולל בזה גמילות חסדים, כי החסד הכי גדול שעושים עם האדם הוא שמזכים אותו ברוחניות, כמו שאמרו (ב"מ לו, א) שרבו קודם לאביו מפני שרבו מביאו לחיי העולם הבא, וזה החסד האמיתי הכי גדול שיכול להיות. נמצא שמי ששומר את סדרי הישיבה, הוא תמיד כל הזמן במצב של מצדיקי הרבים וחסד, עם מדרגת 'רבנו'.

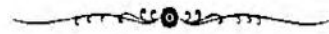
ובודאי כולם רוצים להיות גדולים, כל אחד שואף לגדלות, ורוצה להיות אדם גדול, אך לא יודעים מהי הגדלות, וכפי שאמרנו הדבר הפשוט ביותר שרבינו ראש הישיבה היה מדבר עליו כל הזמן הוא ההמשך בלי הפסק, כל מעלה וכל דבר טוב כגון תורה ועבודה וחסד, שיהיה בהמשך ובלי היסח הדעת! לא במתח, אלא ביישוב הדעת, ובהתמדה, עם מחשבות נכונות, ואם זה בלי הפסק, אזי עולים ועולים ומתגדלים ומתגדלים בעלייה תמידית.

נחת רוח לנפטר כשמתעוררים בזכותו

אלו הם הדברים העיקריים שהוא היה מדבר, והרי יש חיוב של חסד, ומצינו שיש תביעה גדולה אם לא נספד כהלכה (עיין יבמות עה, ב), והחסד הוא נחת רוח למת, כפי שרואים בגמרא (מו"ק כה, ב) שגם רב אשי רצה שישפידוהו וביקש לדעת מה יאמרו עליו לאחר פטירתו, כי החסד הוא דבר גדול ויש בו נחת רוח גדול מאד לנפטר, ועיקר הענין בזה הוא ההתעוררות שיש מהחסד, כי מאחר שזה מחמת הנפטר, כל ההתעוררות לעשות מעשים טובים זה השפעה שלו ונוזק לזכותו, ולכן זהו הנחת רוח הכי גדול שיכול להיות לו.

ועלינו לזכור תמיד את הכללים, וכפי שהזכרנו שהוא היה מדבר להיות תמיד בלי היסח הדעת מן העלייה, להתעלות ולהתעלות, וכן היה מעורר הרבה על אהבת התוכחה, להיות אוהב את התוכחות ולקבל תוכחה, אך לא רק כששומע תוכחה מאחרים, אלא גם צריך להוכיח את עצמו, ולעמוד תמיד עם ביקורת עצמית האם אני מתנהג כראוי.

אלו הם הכללים, ואם נזכה להתחזק בהם, זה יהיה הנחת רוח לרבינו ראש הישיבה ובוה יהיה נספד כהלכה.

בס"ד הופיע ויצא לאור ספר **ממגד גרש ירחים** משיעורי רבינו זללה"ה על מסכת **גיטין חלק שני** (דף כ' עד מ"ב) כמו כן ניתן להשיג את הכרכים הקודמים שיצאו לאור על מסכתות **פסחים, יבמות, כתובות, נדרים, גיטין, קידושין בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, סנהדרין ומכות** ניתן להשיג בנוסף במנוקד הנכונות בכניסה לבית רבינו להזמנות: 03-6722878 052-7197855

לעילוי נשמת
רבי **צבי אלימלך וגשל** זצ"ל
בן רבי **שמואל אהרן** זצ"ל
נלב"ע ז' אייר תשס"ח - תנצב"ה

לעילוי נשמת
מרת **מרגלית בירדוגו** ע"ה
בת הגאון הצדיק רבי **חנניה** זצ"ל
נלב"ע י' אייר - תנצב"ה

דבר דבר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

פרשת אמור

תשפ"ד

גליון מס' 16

פשר דבר | בעניני הפרשה

לילה ויום

כ"ב כ"ז שור או כשב או עז כי יולד וגו', כ"ח אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד וגו', כ"ט ל' וכי תזבחו זבח תודה וגו' ביום ההוא יאכל לא תותירו וגו'

אמר רבינו שליט"א, ראיתי בספר ישן דבר מוענין בפרשה, שיש שלשה פסוקים רצופים על לילה, בראשון היום דבר נפרד לעצמו והלילה דבר נפרד בפ"ע, בשני היום הולך אחר הלילה, ובשלישי הלילה הולך אחר היום.

הפסוק הראשון לענין מוחסר זמן הלילה לעצמו והיום לעצמו, כלשון הגמ' לילה לקדושה יום להרצאה דכתיב שבעת ימים יהיה תחת אמו וביום השמיני יאכל, אבל הלילה אינו כך ולא כך.

הפסוק השני לענין אותו ואת בנו, היום הולך אחר הלילה ככל דיני התורה.

הפסוק השלישי לענין אכילת קדשים, הלילה הולך אחר היום.

איך ביטלו מצות לינה לקציד העומר

כ"ג ל' וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר ראשית קצירכם וגו'

יש לעי' איך יצאו לקצור את העומר הרי ביטלו בזה דין לינה בירושלים, ובפרט לדעה שכתבו תוס' בכמה מקומות שצריך לינה בירושלים כל ימי ההגל לא מרחות הקרבן (עי' תוס' סוכה מז' ופסחים צה). וגם אם היה בזה צורך שדחה את חיוב הלינה הרי לא ה' הכרה אלא ליציאת אדם אחד ואין עשו אותה בעסק גדול.

ונראה שבמותר לצאת להביא דבר שהוא צורך השרות בעיר (כגון להביא מזון וכלים שצריך לחיי העיר) ואין זו סתירה ללינה. לכך מותר לצאת לקצירת העומר. וזה הויתר גם שיצאו ללקט ערבות ממוצא בימי הסוכות.

ובתרגום רות א' כ"ב [על הפסוק והמה באו בית לחם תחילת קציר שעורים], כתוב שהיה זה קצירת העומר, וצ"ב איך הותר לכל העיר להיות בבית לחם, ולא לקיים לינה בשילה, ויתכן שהיו נשים, ופטורות מלינה שגם היא מוצות עשה שהזמן גרמא.

ואמנם לשון התרגום שם שהיה בערב פסח, ואם כן אינו שייך ללינה, אבל אינו מובן, הרי זמן קצירת העומר הוא מוצאי פסח. ועי' תרגום יונתן דברים ט"ז ח'. ויש לומר שחל יו"ט ראשון בשבת, וכמאן דאמר [מנהות ע"ב] אין קצירת העומר דוחה שבת.

ועוד יש להקשות בענין זה, איך קיימו דין מיתה בזמן מנחה ברגל (עי' רמב"ם מנחות ג' א' שהיו משמורין אותו והוקצין אותו ברגל לקיים כל ישראל ישמעו ויראו) והרי מיתה ב"ד היא חוץ לעיר ואין יצאו מן העיר. ואולי הוא עשה דברים ודחי עשה דיחיד כהך דפ"ג דמנ"ק, וצ"ע בגדרי עשה דרבים, עי' מג"א ס' תנ"ו.

ספידת העומר

כ"ג ט"ו וספרתם לכם ממוחרת השבת וגו'

א' ספירת ימים ושבעות

שאלו על מש"כ הרמב"ם בספר המצות [מצוה קס"א] להוכיח שספירת ימים ושבעות הם מצוה אחת ולא ב' מצות, מזה שמברכים ברכה אחת ולא מברכים ב' ברכות, וצ"ע הרי מובאר בתוספתא ונפסק ברמב"ם [פ"א מהלכות מועד] שהמפריש תרומה ומועשר לאחת אומר ברוך וכו' להפריש תרומה ומועשר, ומוכה שאף שהם ב' מצות כללם יחד בברכה אחת, וא"כ מה ההוכחה שימים ושבעות הם מצוה אחת.

אמר רבינו שליט"א מובאר ברמב"ם שאם הם שתי מצות, הרי זה שני עינים נפרדים [ואפשר לכתחילה לספור אותם בנפרד] לפיכך אין לדמות תרומה ומועשר שהם עסק בדבר אחד שהוא תיקון האוכל, ולכן יתן לכולם בברכה אחת, לספירת ימים ושבעות שאם הם ב' מצות נפרדות לא שייך לכללם בברכה אחת.

ב' קטן שהגדיל בספיה"ע

אמר רבינו שליט"א תמוה שאלו שדנים על קטן שהגדיל בספירת העומר, זנים האם ספיה"ע היא מצוה אחת או מ"ט מצות נפרדות, אך לא הזכירו שהוא תלוי האם קטן חשיב מתעסק שהרי מועשה קטן אינו כלום [ומבואר בסוכה מ"ו ב' שאתרוג שענע בו קטן לא הוקצה למצותו], ואף שמדובר בן לו יחס של מצוה ויש שיטות שמוציא את הגדול שחייב מדרבנן היינו כלפי הדרבנן, ב"ש"ע דרבנן יש כאן מועשה ומוצה, אבל בדאורייתא אין זה כלום, ויש לדון דספירת העומר שעיקרה דאורייתא צריכה מועשה גמור.

שאלו איך לא מצינו בפסוקים עד הדורות האחרונים שדנים על דבר כזה שנוגע לשביעית מכלל ישראל.

אמר רבינו שליט"א אה"י, ומוזה ראה ברורה שהיה פשוט בכל הדורות שקטן שהגדיל סופר בברכה.

דבר אבות

הוא היה אומר כל שרות חבריות נוחה חימנו רוח המקום נוחה חימנו. (פ"ג מ"ה)

שמעתי על מרן הגר"ד לנדו שליט"א שרגל לקדש את הלבנה בעשיית כסגנה הגר"א אבל השנה – תשפ"ב, לפי מיקום הלבנה אם היה מקדש א' היה צריך לעמוד באמצע הכביש ואז הכביש יסגר. ואמר הגר"ד א"כ נמצא שאני מתמיד ומפריע לאחרים ליסוע על הכביש אלא אני יסתין עד מוצאי יוה"כ שבכך לא יהיה הפרעה לאף אחד בקדושו לבנה שלי. (יאיר נודר)

מקבל עליו עול תורה (פ"ג מ"ה)

שח הגר"י סילמן שליט"א: בגיל יותר מבוטח זכיתי לקבוע למד עם יבלח"ט מ"ר הגאון רבי דב לנדו שליט"א. בשנים קדמות הוא היה חלק מהכולל בישיבה, אבל כשאני למדתי בישיבה כבד המשמר היוצא של הכולל התפר, והגאון רבי דוב שליט"א למד בביתו.

הלימוד הזה היה מאד מאתגר, דרש מאמץ וריכוז גדול של מחשבת. היסוד של הגאון רבי דב שליט"א שאינו מאבד טיפה, תפיסה של ארץ, הוא רץ מהר מאד בלימוד וצריך להחזיק ראש. זה היה לימוד מסתן בכל בחינה שרק יש.

כל מה שיש לי בעולם סמנו. התועלת העיקרית, היא מעבר לכל הידושים ששמעתי ממנו, למדתי מה זה להיות גדול בתורה.

אתן כמה נקודות. בדרך הלימוד, הוא דרש שלא לומר רעיון מביק אם לא מלבנים ובהנחה אותו הדק הדק היטב בסוגיה, אם זה מתאים עם הראשונים בסוגיה.

לדוגמה, אני זוכר שפעם למדנו את הסוגיה של 'מתעסק בהלבים שעל זה אומרת הגמרא שחייב ששום שנהגה. לכאורה רואים מכאן שלולא שהחייב מצד ההנאה, מתעסק בכל התורה צריך להיות פטור. ואילו במלאכת שבת כתוב שמתעסק פטור משום 'מלאכת מחשבת אסרה תורה, משמע שלולא הפטור של 'מלאכת מחשבת היה חייב, אם כן בכל התורה כולה צריך להיות חייב. התקשינו, שהרי הדברים סותרים זה את זה.

חשבתי לחדש ולומר, שבשבת היה צד לומר שהמלאכה צריכה להיות כזו שיש בה תועלת וחשיבות וזה דומה להנאה, לכן יש סיבה גם לחייב, ועל זה באה התורה ומיעטה במלאכת מחשבת אסרה תורה שצריך מחשבה. ומצאתי על זה לכאורה דש"י מפורש שאומר 'שאם חשב ליטול את התלוש ועקר את המחומר שאפילו בשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה פטור, משמע לכאורה שמלאכת מחשבת היה צד לחיוב.

כשאמרתי זאת להגאון רבי דב שליט"א, הוא לא הסכים עם הדברים, וכשהראתי את דברי דש"י, הסתובב וחשב ואז אמר: 'ראה שהוה טעות סופר, שבמקום הגמלה 'אפילו יש לנרוס 'שאילו בשבת שמלאכת מחשבת אסרה תורה. התפלאתי שכך בהיפך של הבנה משנה הוא גרסא דש"י, ועל פי זה דוחה את הסברה שהצעת. והנה, כעבור חצי שנה אמר לי רבי דב, שהוא מצא דש"י במהדורת כתב יד שהיה כתוב 'שאילו שמלאכת מחשבת אסרה תורה.

מעבר למבט הייחודי והסייעתא דשמיא שהיה כאן, זה לימד אותי שלא זנים מתקון של האמת הגולה מהסוגיה, גם אם אפשר לפתור את השאלות בסגרא מבידיה. כך על זה הדרך, היה הסכון בלימוד, להשקיע בכל הצדדים של הסוגיה, ולהפך בדבר עד שהדברים מתחברים כשמלה.

הגאון רבי מנשה זצ"ל היה מגדולי הת"ח בבני ברק ואח"כ בירושלים ויהן כראש כולל זכרון יעקב, והיה קשור מאוד לרבנו יבדלח"ט נביא כאן מעט מתוך הנכתב בספר 'לעבדו באמת' שנכתב אודותיו.

בראשות הכולל בוכרון יעקב

מספר בנו דה"ג ר' אהרן. בסיעתא דשמיא הוצעה לאבא הצעה קוסמת במיוחד, להתמנות לראש הכולל של הקהילה התורנית ב"זכרון יעקב" בראשותו של הגאון רבי שלום מאיר יוגרמן זצ"ל. העומד מאחורי ההצעה, היה ידיד מעורים ושאר בשור של אבא הרה"ג רבי יעקב פוזן זצ"ל שעמד בראשות הכולל ויהן כאחד מרביי הקהילה.

כך התחילה תקופה חדשה בחייו של אבא. כאשר בתקופת פריחתו של הכולל, למדו בו למעלה ממשבעים אברכים צורבים שרובם משמשים כיום כראשי ישיבות, רמ"ם, דינים ורביי קהילות.

אבא נהג לצאת מידי בוקר בשעה שבע וחצי בהסעה מיוחדת שהסיעה אותו מבני ברק לזכרון יעקב, ושב הביתה בשעה ששבע וחצי בערב לאחר כשתים-עשרה שעות של עמל התורה.

אבא ניצל את זמני הנסיעות לקיום מצוות "ובלכתך בדרך.. הותקן בעבורו פנס מיוחד שהאיר את מקום מושבו ברכב.

במהלך הנסיעות, זכה אבא לסיים את הש"ס פעם וחצי. כאשר בחלק הראשון של הנסיעה הוא חזר על שלושת הדפים האחרונים שלמד, ובחלק השני של הנסיעה הוא לומד את דף החדש.

כך למד אבא כל דף ארבע פעמים, כפי שאמרו חז"ל במסכת עירובין, שזהו חיובו של כל אדם בלימוד התורה.

מידי שבוע, היה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, מראשי ישיבת סלבודקא, מצטרף לנסיעה על

מנת למסור שיעור בכלל. לאבא היה קביעות לדבר עימו בלימוד כל הדרך. אבא היה מכין את כל השאלות והנושאים שעליו למד במשך השבוע ובמהלך הנסיעה הוא היה מעלה אותם לפני רבי דב, והם היו שוקעים בלימוד פורה. בין השניים, נלקם קשר אישי חזק ביותר, שנמשך שנים רבות ר' דוב היה מוסר את שיעוריו בעמקות נפלאה ועקב כך, נהג אבא לחזור על דבריו עבור האברכים שהתקשו בהבנת הדברים.

שאלות בכל ש"ס

סיפור רבי מנשה שששזיהיה נוסע בקביעות עם הגר"ד לנדו ר' דב היה שואל אותו היכן הוא אוהז בדרך היומי לאחר שצייץ בפניו את הדף בו הוא אוהז אמר לו ר' דב אם כך בטח קשה לך כך וכן ואפשר לתרץ כך וכן ואפשר לסתור כך וכן כך היה זה בכל דף ודף בש"ס.

עוגות וצימוקים

באחת הפעמים שאל אותו אברך האם יש להשקיע זמן בלימוד אחרונים כגון הגר"ח הלוי והגרש"ש על הסוגיא. ענה לו ר' מנשה בשם ידידו הגאון רבי דב למדו שליט"א שאמר כי האחרונים הם כמו הקישוטים והצימוקים שעל גבי העוגה, עיקר הלימוד זה הגמרא הרש"י התוספות הרשב"א והר"ן רק לאחר שהם מובנים ונהיירים ניתן לגשת אל הצימוקים בנוסף לכך צריך לזכור כי ישנן גם עוגות ללא צימוקים.

חומרא בהלכות ברכות

ר' מנשה הקפיד כאשר אכל עוגה ושתה קפה היה מקפיד לאכול פרי או לברך על הקפה רק לאחר שבייך ברכת 'על המחיה' כדי שיוכל לברך בורא נפשות ללא ספק, נדמה שחושש לטענת רבי דב למדו שליט"א שספק פת הבאה בליסנין (שהיא ממילא ספק פת גמור) יש לחשוש שהברכה אחרונה שלו (על המחיה) פוטרת ממילא כל מה שאכל עמו לאילו נאכל תוך סעודה יתכן שאחר על המחיה אכל פרי כדי שיוכל לברך בנייר ולפטור את הקפה.

הספר רבינו

הגמ' בברכות דף י"ז, מביאה בשם ר"מ על מי שהזהר למלא את תפקידו בחייו, כל חייו בשלמות, "אשרי מי שגדל בתורה, ועמלו בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו, וגדל בשם טוב,

ונפטר בשם טוב מן העולם. ועליו אמר שלמה המע"ה טוב שם טוב משמן טוב, וטוב יום זמנות מיום הוולדו".

ואמר ע"ז המהרש"א שם: "עושה נחת רוח ליוצרו דעולם ומלואו שלו, ולא יצר את האדם אלא כדי שהוא יעשה נחת רוח ליוצרו", וכו'. ומסיים המהרש"א: "שגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב דהיינו שמונעוריו ועד זקנותו שנפטר בזמנו, היו כל ימיו בשם טוב, שעליו אמר טוב שם טוב משמן טוב ויום המות מיום היוולדו, שהיה לו השם הטוב מיום היוולדו ועד יום מותו", ע"כ.

נאספנו כאן להספיד ולעורר קינה על האי גברא ובא ויקרא שגדל בשם טוב ונפטר לעולם בשם טוב, הגאון והצדיק רבי מנשה שווב זכרנו לברכה, שכל ימיו, מימי מעוריו ועד אחרון ימיו היו נתונים ומדובקים בלימוד התורה בכל לבבו ובכל נפשו, בלימודה בעמקה, במיצוי הבנתה, ובירור עניינה. בכל עת ובכל זמן.

בימותיו ובלילותיו, למד ולימד והרביץ הרבה הרבה תורה, רבות רבות בשנים. ללומדיה והוגיה, באהלי תורה שונים, דורות דורות של תלמידים שומעי לקחו, אשר שאבו מימי תורתו ולקחו. הדריכם והעמידם בנתיבות לימוד התורה, דרכי עיונה ובידורה ומיצוי וישרות הבנתה. והכל במסירות ויסודיות. וכך גדלו וצמחו ונתעלו בנתיבות הלימוד, העיון וההבנה, לאור תורתו ולקחו הן, והיו מסורים לו ולתורתו בכל לב ונפש.

וזה לעומת זה, גדלו וערכו הרב בתורה, לימודה והרבתה, הכל נתאחד ונתמזג אצלו עם שלימותו המופלאה באשר הנהגתו והלכותיו הנעלות והאצילות עם כל אדם, מלוות בידידת שמים זכה וטהורה, שכל מכייו ורואיו אמרו "זכה ראה וקדש", דמות למופת לאיש סגולת התורה וכל קנייניה, הראוי לשאת את כתרה, כתר התורה הגדול ומרומם מכל הכתרים.

ונסיים בדברי הגמ' הנודעים ביומא דף פ': "אהבת את ה' אלוךך - שיחה שם שמים מתאהב על ידך, שיחה קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו באמונה, ודיבורו בנחת עם הבריות. מה בריות אומרות עליו, אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, או להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה נעים דרכיו,

למה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אמר ויאמר לי עבד אתה ישראל אשר כך אתפאר', המקום ירחם את המושפחה הרוממה, הרבנית האלמנה תחיל וכל הצאצאים ברוכי ה' יחיו. את כל הלומדים ושומעי הלקח לדורותיהם, שניטלה מהם עטרת ראשם אביהם מורם ורבים, מדריכם ומסונגם ילכו באורחותיו, ותהי דמותו, ותורתו וישר דרכיו להם לאות ולמופת בכל דרכם, בלימודם הנהגתם ונתיבות חייהם, בכל אשר יפנו. 'ובלע המוות לצנח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים'.

דבר השעה

אמור ואמרת

בסתחך החורף האחרון התקיים בבית טרן רבינו שליט"א כנס לחיזוק טהרת הכהנים. את משא המרכזי בכנס נשא רבינו טרן הגר"ד לנדו שליט"א. בתחילה שיתף ראש הישיבה את הרבנים בסיפור ובו המחיש כמה עוצמת כהנים יכול להיות מצויה, ואנשים לא מודעים בכלל. הייתי בלוחיה של נוכח שלי שנפטרה עליו אמו, אמרתי לוח שיענה לידי שצריך לבדוק נוי אלו עושים את המיטה, הם נראים צעירים, אולי הם נכדים על הצפירת והם כהנים, ניגשו והתברר שאכן הנכדים הכתנים נשאו את המיטה, הנכדים לא היו חרדים אבל היו שומרי מצוות, אולי זה דבר נדיר, אבל זה מראה על חוסר ידיע.

ישראלים גם צריכים לדעת יכולים גם לטגא כהנים, פותחים דלת בבית חולים, אפשר לטטאות עם זה. כהנים. אנתנו שלוקחים ברכה מהכהנים, יכולים לעבור את האיסור הזה. לא פחות מהכהנים. אהם הכתנים החייבים בזה, אבל זה גם אחרה לנו הישראלים, גם עלינו יש הרבה נושאים חשובים, פתיחת דלת בבית חולים זה דבר נאד מצוי. כסיום דבריו בייך רבנו טרן שליט"א, ד' יעזור לכהנים ולנו שלא יהיה עוצמת כהנים, שהכתנים לא יכשלו.

כסוף דבריו, דנו הרבנים שליט"א עם רבנו טרן שליט"א בגדרי רוב וקביע אם ניתן לסתקן על רוב ולהביא נפטרים מח"ל כשלא ידוע שנטמאים כהנים.

מכירת הזבד

ממון ראש לראשי הישיבות רבינו הגר"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

מטרת דיני ואיסורי הכהנים

אמר אל הכהנים (כא א)

אדמוח"ז המשגיח רבי ירוחם זצוק"ל הוסיף בזה דברים שאין איסורי הכהנים דינים בעלמא שניתנו להם שהרי בחז"ל מובא שזכות היא להם שזכו לאיסור טומאת מתים וביאור הדברים כהנים משרתי ד' צריך שיהיו מובדלים משאר העם ודינים אלו עניינם הבדלה שהרי כהונה אחת מזה הבדלות בין כהנים לישראלים ולויים ומכיון שקדושים הם צריכים גם להיות מובדלים וההבדלות הן בין קודש לחול בין ישראלים לכהנים שגם הם בדרגת קדושה יתירה על ישראלים.

והוסיף שאין זה רק בכהנים גם תלמידי חכמים צריכים להיות מובדלים משאר העם והמבזה ת"ח הרי הוא כאילו מבזה הקב"ה והבא בכהנים כתיב אני ד' מקדשכם והיינו שבקדושת הכהונה טמונים אחוזים מקדושת המקום והמבזה הכהונה הרי מבזה קדושת המקום וגם לא שייך שיאמר כהן איני מקפיד על מעלתי ואטמא למותם כיון שאיסורו להיטמא מחמת קדושת המקום שבו ועל זה נאמר (יבמות פח וילקוט כאן) וקדשתו אפילו בעל כרחו.

מדוע נכתב ההיתר לפני שנכתב האיסור

אמר אל הכהנים בני אהרן

איתא בחז"ל ילקוט סי' תרבו א"ר יוחנן כל מקום שהוא אומר

אמור ואמרת צריך להדרש וכו' אף כאן אמור אל הכהנים ואמרת אמירה ראשונה למת מצוה יטמא והשניה לאחרים לא יטמא ע"כ. וצ"ע שכתב ההיתר קודם שיכתוב האיסור דמה יש לומר שמותר להיטמא למת מצוה אם עדיין לא שמענו איסור טומאת כהנים.

אמרתי בזה להגר"ד לנדו שליט"א הרגש דמצינו בכ"ד בתורה שהקפידה על לשון זך ונקי וכתב אשר איננה טהורה והביאו זה חז"ל בפרשתין עיין ילקוט שם שהביאו הכתוב אמרות ד' אמרות טהורות וכן כשאסרה תורה גמל כתיב (ויקרא יא, ד) ואת הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס אף שהרי אין מה שמעלה גרה סיבת האיסור ואדרבה סיבה הוא להיתר והיה לתורה לכתוב ואת הגמל כי פרסה איננו מפריס אף שמעלה גרה הוא וכן בחזיר כתבה תורה כי מפריס פרסה הוא וכו'.

יחינו גדול נועם וטוהר לשון התורה שהקדימה לכתוב מעלתו אה"כ החסרון שהוא סיבת האיסור וה"נ הבא י"ל דלא רצה הקב"ה להקדים איסור טומאת כהנים שהיינו חושבים לרגע קט דאין היתר להיטמאות כלל ואפילו למת מצוה ולכן הקדימה תורה אמור אל הכהנים שלמת מצוה מותר שלא יעלה על לבנו ההדגש הקל אפילו רגע אחד ושוב כתב עיקר איסור טומאת הכהנים ואמנם בגמרא דריש היתר הטומאה למת מצוה מו"ו ד"ולאחותו אולם במדרש איתא כנ"ל.

משולחני של רבינו

מעלת כתיבת חידושי תורה

בשבע שעבר הגיע רבינו שליט"א להשתתף במבחן השנתי של ארגון ושנתם באולמי היכלי מלכות שם נבחנו מאות אברכים ובני ישיבות על אלפי דפי גמרא, במעמד נשא רבינו של יט"א דברים קצרים-

יש חשיבות גדולה בכתיבת חידושי תורה, אבי זכרנו לברכה היה כותב כל דבר, ולפני כל שיעור היה לומד וכותב, אני זוכר מרביצי תורה וראשי ישיבות שהיו מגיעים לקחת ממנו את המחברות ולהכין את השיעורים שלהם מהמחברות שלו, ועד היום ברוך ה' תורתו משתמרות מהספרים שחלק מהם מהכתבים שלו,

יש בחורים שמרגישים שאין להם תועלת בכתיבה כי אין להם חידושים גדולים לכתוב, אבל זו טעות, אנחנו יודעים בישיבות את הייסוד של רבי חיים שמביא בשמו בברכת שמואל שכותבים שטר על חוב ענינו שהשטר הוא אפסרא דחוב, כך הוא גם כן שכותבים ימסכמים סוגיא כתיבת הסוגיא היא 'אפסרא דהסוגיא' הכתיבה נותנת בהירות בסוגיא, כי אי אפשר לכתוב אם הסוגיא לא ברורה די הצורך. בוודאי מעלה גדולה היא מאד לכתוב, וזכות גדולה היא לארגון 'ושנתם' שעל ידיהם מתרגלים וקונים את קניני כתיבת התורה, ושם: אה להם כמו שדרשו חז"ל מתיבת ושנתן שיהיו דברי תורה מחודדין בפ"ך.

בלות השבעה לב"ק הארמ"ר המבשר טוב מביאלה זצ"ל – גלב"ע ב' אייר תשפ"ד

חסידות ביאלה זכתה ששם יש רב'ה כמסביעונו, כי רב'ה הכוונה מי שצולמד תורה, זה רבי אמויתי רבי בן ציון הוא רבי אמויתי המלומד תורה לעמו ישראל, כשכונעים כאלו שיעורים כמו שהוא אומר מתעלים בלימוד, זו התכלית כאן בעולם, [אחד הנוכחים אומר - הרבי אומר עד היום שיעורים, היום היה שיעור, דבינו שליט"א מפטיר אחריו- ודאי ככה לא יכול להיות אחרת אם לא יאמר שיעורים בכבל מה הוא זה. זו התכלית של היינו.]

אשאל אתכם שאלה- מה עושה עשיר בעולם הבא, בעולם הבא אין הנאה של אכילה ולא של תענוגות עולם הזה, רק יושבים ונהנים מזיו השכינה, מה זה נקרא 'זיו השכינה'?! מודברים מילים שלא יודעים מה זה זיו השכינה? אגלה לכם סוד מעולם העליון, ההנאה כנהנים מזיו השכינה זה מהשיעורים של הקב"ה, הקב"ה אומר כל יום שיעור! כתוב בחז"ל כל יום יב' שיעור של הקב"ה, והוא אומר כל יום שיעור חדש שאתמול לא ידעו מננו אף לא אחד, חוץ מאברהם אבינו

שעליו כתוב בתורה המוסה אני מאברהם אשר אני עושה, ככה כתוב, אז אני שואל עשירים שתמוכו בתורה בעולם הזה, מגיע להם גן עדן, ואיזה גן עדן יש להם אם הם לא מבינים כלום מהשיעור של הקב"ה.

התשובה היא כהם כן מבינים, אספר לכם- היה יהודי בלודז'ן קראו לו שלמה מורטין, הוא עצמו לא ידע כלום אולי כמה משניות, אבל לפיכך הוא עזר בצורה נפלאה, הוא היה ידיד של הרב מפוניבז', המודרנות של הארץ קודם כאן בישיבה הרב קרא על כמו ולכבודו 'מעלות מורטין', הוא חי מאה שתים עשרה, כשהוא נפטר הביאו אותו לכאן לבית החיים של הישיבה, ביום הכלובים אומר רבי אברהם כהנמן צריכים לעשות לו עליה לקבר, עלינו לקבורו, ורבי אברהם מבקש מנני שאני יאמר כמה מילים לכבוד הנפטר, אמרתי אחשו כעת נמצאים ליד הציון של הגאון רבי שלמה מורטין זצ"ל, וכולם מסתכלים עלי הוא היה יהודי פשוט מאד שלא שנה ולא קרא, ומה פתאום אני אומר עליו הגאון?! ופירשתי את דברי- מה עושה רבי שלמה מורטין שם בעולם העליון? אתם יודעים מה שהוא עושה, אני יודע, הוא תרם כסף לישיבה אז נותנים לו כח לשמוע ולהבין שיעורים מהקב"ה, ואני יכול אתכם, כך המשכתי ואמרת, כמה זמן לוקח להיות גאון כששומעים שיעור מהקב"ה? חודש ימים בוודאי מוספיק, אז בוודאי כאנו עומדים על יד קברו של רבי שלמה מורטין.

זו התשובה מה עושים כל העשירים בעולם האמת, מי שיכיל לו ככל לתרום כסף לישיבות אז שם הוא ידע ללמוד, ומי שתורם לישיבות מצרונת כס הוא ידע ללמוד עוד יותר טוב, אפשר לתמוך בכל ישיבה אבל מי שתמוך בישיבת ביאלה שם בכנים הוא יהיה גאון גדול, בישיבת ביאלה יש תורה מיוחדת של רבי מייחוד, זה תגידו לתורמים שלכם, הרי יש לכם ככל, אתם עושים עסקים משקיעים כסף, אז אם תשקיעו כאן כסף אתם מקבלים פי כמה מאשר אם תשקיעו במקום אחר. אני אומר לכם כמי שתמוך במוסדות של הרב'ה אז הם תומכים בתורה עמוקה, והכיר שלהם יהיה ששם הם ישבו בשעת השיעור של הקב"ה בשורה הראשונה.

זכות גדולה היא וכדאי הדבר מאוד, אתם הרי סוחרים רוצים להרויח עולם הבא, מה יש בעולם הבא, תורה! מי שתמוך בישיבת ביאלה הוא מקבל כנגד זה בעולם העליון תורה של ביאלה, התומכים של הישיבה יחברו שם ספר 'מבשר טוב', במקום אחר לא יצא ספר כזה, זה חיזוק גדול אני אומר לכם אלו שתורמים לביאלה פשוט עושים עסק טוב, כדאי לכם, זו השקעה טובה לדורות.

ביום שישי האחרון נסתלק לבית עולמו האדמו"ר רבי בן ציון רבינוביץ מביאלה זצ"ל ידיד נעוריו של יב"ל שליט"א רבינו שליט"א מימי בחרותו עת למדו השניים יחדיו בישיבת פוניבז' נבי אז ועד יומנו האחרון היו קשורים בקשרי תורה וידידות מופלאה.

כשנודע לרבינו שליט"א על פטירתו שה רבינו לתלמידיו - בישיבה נודע הרבי זצ"ל כאחד מבחירי התלמידים, היתה לנו קביעות בכבת אח"צ להכין את השיעור עם מורן הרב מפוניבז' היו שם רבי שלמה ברמן, רבי יעקב אדלשטיין, זכרונם לברכה, ואני אבדל לחיים טובים וגם רבי בן ציון היה מצטרף עמו, הוא היה מוציין גדול, ממש מוציין, הרבי זצ"ל היה תלמיד אהוב למורן הרב מפוניבז' שאף העמידו למסורת הבורות לצעירי התלמידים. כל השנים הוא ישב ולמד ועבר אחר כך ללוגאנו, יש לו תורה טובה.

אביו החילקת יהושע' בא לישיבה לראות את הישיבה, והוא שם לב שהבחורים לא מניחים 'נעגיל האסער' ויאל על כך את הרב מפוניבז' מדוע לא מקפידים על זה.

סיפר רבינו שליט"א כי בכבת הראשונה לאחר יציאתו שערך את סעודת הכבת בביתו הציעה הרבנית תח' להזמין בחור מהישיבה לסעודה, ורבינו שליט"א הזמין את הבחור בן ציון רבינוביץ, לאחר השבת אמרה הרבנית: זה לא היה רעיון כל כך מוצלח, כל הסעודה דיברתם בלימוד וכלל לא שמתם לב מה טרחתו והכנתי לכבודו של השבת.

במרוצת השנים בכל עת שהיו נפגשים היו כוקעים רבינו שליט"א והאדמו"ר זצ"ל בלימוד ארוך ומעמיק, תחת אחד השיחים כמעט מורבינו כי כשהיה מוזמן לאזור מוגריו היה רבינו שליט"א עולה למוענו הרבי זצ"ל היה מבקש מהגבאים שיצאו מהחדר, הרבי זצ"ל היה כגב לארון הספרים מוציא כפי כרכי גמרא והיה לומד עם רבינו כמה שעות טובות בחברותא.

לפני שנים השתתף רבינו בשמחה שערך ידידו הרבי זצ"ל, וכשכנס רבינו שליט"א להשתתף בשמחה לא הסכים הרבי זצ"ל בכום אופן לשבת על כסאו והעבירו לרבינו שליט"א. לאחר מכן כובד רבינו שליט"א לכאת דברים, פתח רבינו שליט"א ואמר- ראיתם כולם איך הרבי ויותר לי על כסאו, זה הזכיר לי פסוק מפורש בתורה, כשיוסף פתר לפרעה את החלום מיכה אותו פרעה למשכה למלך ואמר לו - אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי רק הכסא אגדל מניך. והענין הוא כפרעה ידע שיוסף הרבה יותר מוצלח מננו להנהיג העם, ופרעה פחד על עתידו ובעמזו, לכן ביקש פרעה מיוסף שסא המלכות יהיה מיועד רק עבורו, ובה תבטא הנהגת מלכותו גדולתו גם כלפי העם וגם כלפי יוסף. ישנם רבנים ואדמו"רים הטעים רבינו שליט"א שאין ביניהם לבין הנהגת קהלם ולא כלום רק כסא המלכות, אך כאן זכיתם אתם לרבי ומונהג מרומם ומיוחד שאין לו כל צורך בכסא כזה או אחר וגם בשבתו כאחד העם ניכרת מלכותו ורוממותו.

לפי כחובי וצני' שנים עת עמד על הפרק עתיד קדושתה של ירושלים כשעמדה העיר לפני בחירות גודלות בין מועמד כומר תומ"צ למועמד המפלגות החילוניות וקולות הציבור החסידי היו משקל מאזנים, שוחח רבינו עם הרבי זצ"ל בחיבות הענין, ואכן פעל הרבי זצ"ל לבקשת רבינו שליט"א מאחורי הקלעים להצלחת המערכה.

בחורף האחרון חלה הרבי זצ"ל ורבינו שליט"א עלה לבקרו ולברכו. רבינו שליט"א טרה לעלות למסע הלויח בירושלים עיה"ק ונעז עם בניו טרם צאת מסע הלויח, בדבריו אמר להם כי בשמים הרב מפוניבז' זצ"ל רוקד משמחה בבא אליו תלמידו הקרוב ואילו אנו כאן בארץ מתאבלים על פטירתו כל האי גאון וצדיק שהיה מופלא בעמולה של תורה.

הודעה

א"ה בשביעות הקרובים נכתוב על קשרי מרן רה"י שליט"א. פרשת סדר - מרן הר"ט פינשטיין זצ"ל פרשת בחוקתי. מרן הרט"י מרדנשטיין זצ"ל. ותלמידו הר"ע קיסטר זצ"ל. פרשת במדבר ידידו הנ"ר אורי קלרמן זצ"ל. נשחם לקבל חוטרים

דברי רבינו במעלות

ביום ה' כ"ה אייר תשע"ו נכנסו למוענו של רבינו שליט"א משלחת מורבי החסידות לקראת ימי המוגבת לטובת מוסדות ישיבת ביאלה שבערכה בתקופה ההיא, להלן דברי רבינו שליט"א במעמד -

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת אמור השפ"ד (29)

האדם בירידתו ובעלייתו

באמצע העבודה כשעיני כל ישראל אליו שיכפר בעדם, בטוחני שהיינו מואסים בו עד עולם ללא שום תקנה. ברם, דברים אלו הובאו ע"י בעלי התוס' בשם 'החסיד', שבמוראי היה אדם גדול מאד שלא לפי יכולת השגתנו כלל, וגם כינוהו 'החסיד' בלי שום תוספת שם, ובע"כ שהי' חסיד מפורסם ומיוחד בכינויו וכ"א מבין מי הוא זה ואי זה הוא, וא"כ פלא עצום הוא היאך העלה 'החסיד' על דעתו חיש מחשבה נבזית כ"כ? אך באמת נראה שרק 'החסיד' יכל ללמוד דבר זה מנכחן ודווקא משום חסידותו הנפלאה, כיון שאדם אחר פחות ממנו בחסידות, לא הי' לעולם מעלה על דעתו לומר כן, כיון שעדיין הי' מרמה את עצמו לחשוב שבזמן כזה אין היצה"ר יכול לפעול על האדם. רק 'החסיד' בגודל אמיתתו הבין את עומק מסתרי הנפש שבאדם, עד כמה מלוכלך 'משוקק' הוא, אשר יכול להגיע בקלקולו עד כדי מחשבות שפלות הללו במעמד נשגב זה. מה שאנחנו לא מבינים את חשדו של 'החסיד' במחשבתו של הכ"ג, הוא כיון שאנחנו מרמים את עצמנו לפני ולפנים, א"א לנו להצליח לרדת בכוחות עצמנו לעומק מחשבתנו, ורק 'החסיד' יכול ללמדנו שלעולם צריך האדם לחשוך את עצמו בכל דרגה ומקום שהוא נמצא, כיון שזהו הטעם שאסרה התורה אלמנה לכהן גדול.

הלואי שגם הת"ת ישרף...

שמעתי מתלמידי ישיבת מיר (בפולין), שסיפר רבי ירוחם הלוי ממיר זצ"ל, שבעת לימודו בת"ת בקלם, אירעה שריפה גדולה בעיירה והכל רצו בבהלה לסייע בכיבוי השריפה, וגם בנין הת"ת הי' בסכנה גדולה ילכסוף לא נשרף, ואח"כ העיד לו א' מבעלי המוסר דשם על עצמו [וכמדומה שאמר שהי' ממש ממופלגי הת"ת], שבשעה שרצו כולם לכבות הדליקה עם דליי מים וגם אותו א' נשתתף זה בכל כוחו ונתאמן מאד בהצלה, אבל הרגיש שלבו אומר לו: 'הלואי שגם הת"ת ישרף וכך אוכל לילך לבקר בביתי אצל אשתי ומשפחתי'.. שנים ע"ג שנים אח"כ הי' מספר רבי ירוחם זצ"ל מעשה זה, והי' מושבח מאד את אותו ת"ת 'צדיק שהוא 'חושב טוב' ומרגיש נפלא'. אותו ת"ת וצדיק, הי' נוסע מביתו מזמן לזמן, ומשאיר את אשתו וגזיליו הרבים כמו שמצינו בגמ' בזמן תז"ל, והי' לו געגועים לביתו, אלא שהתבייש ממשפחתו לבא לבקר בביתו באמצע ה'זמן', אבל אם נשרף בית הת"ת זו הודמנות מצויינת לישיב בביתו עד שיסתדרו במק"א וכו'. מילתא דפשיטא וא"צ לומר שאפ"י אם רק אותו ת"ת וצדיק הי' בשעת פרוץ הדליקה, ג"כ לא הי' מתעצל לרגע קטן ומיד הי' מושגלל במניעתה ללא ספק ולא הי' עובר במחשבתו שום צד קלוש להזניח ולעמוד מנגד ואף ששום אדם לעולם לא הי' יודע מנעשיו, ומ"מ הרגיש במעמקי נפשו קול ירצון שאומר שהלואי שהוא לא יצליח לכבות את הדליקה כדי שישרף הת"ת ויוכל לילך לביתו בלא בושה ממשפחתו.

מעשה זה סיפרתי למו"ח רבינו הגדול זצ"ל, וא"ל שבאמת שבח הוא גדול לאותו ת"ת וצדיק, שאפ"י שהי' יכול להתעלם ממחשבה עמוקה זו שהייתה במוחו, שלכאן כבר פרתה ונתגבר עליה ע"י כל מעשיו החיצוניים, אמנם צדיקים אין להם מנוחה בעה"ז, ומיד המשיך אותו ת"ת למפל בשורש וביסוד, ר"ל ב'בית הרושת' של המחשבה ההיא שהיא באה מרצונותיו העמוקים ביותר של האדם, והיא רק 'סימן' למהות הפנימית של האדם שיש בו אכזריות ורשעות ואנוכיות

והכהן הגדול מאחיו וגו' כי נר שימן משחת אלקיו עליו אני ה', והוא א"ש בבתק"ה יקח (כ"א, י' - י"ג)

ידיעת לבב האדם

בס' מושב זקנים עה"ת, אשר הובר ע"י רבותינו בעלי התוס' ז"ל שמפיהם אנו חיים, ראיתי דבר נורא מאד אשר יכול לזעזע כל בר לב ובר נפש, וז"ל: הקשה החסיד (כנראה שהוא הרוקח) ולמה נצטוו כהן גדול בבתולה דוקא ולא באלמנה, ותירץ לפי שהי' מזכיר את השם, ושמו נתן עיניו באשת איש בשעת אזכרה שימות בעלה וישאנה, לכך אמרה תורה שישא בתולה ולא אלמנה עכ"ל. והנה מסתרי לב האדם אינם גלויים אלא לפני היוצר ית"ש אשר יצרם, וכבר צווח הנביא (ירמיה ז') 'עקוב הלב מכל ואנוש הוא מן ידענו, אני ה' חוקר לב בוחן כליות'. ואם אנו צריכים לידע ולהבין מסתרי לבב אנוש, נוכל ללמוד זאת רק ע"י התבוננות בדברי התוה"ק, ובדברי תוה"ל בתורה שבע"פ אשר ברוח קדשם מגלים סודות הבריאה וסודות היצירה, והם הם שעמדו מדברי התורה על סודו של יצר לב האדם, על כל עקמומיותו ועקלקלותו.

ועתה הבה נתבונן במה שאומר לנו 'החסיד'! הלא דבריו מכוונים כלפי הדרגה היותר גבוהה של קדושה ודביקות שיכולה להימצא תחת השמש, בוודאי חיל ורעד אחזתהו בשפטו את מחשבתם הפנימית של הכהנים הגדולים משרתי השם שנכנסים אל התצר הפנימית וחומים לשרפי קודש המשמשים לפניו במרום, הלא כל כהן גדול בשעתו 'אשר יהי בימים ההם', הוא האדם היותר קדוש וטהור שיש בכלל ישראל ובו תלויה הוראה, הכהן הגדול מאחיו אשר בראשו נזר אלקיו, הוא עצמו קודש קדשים וקדושת כל ישראל נובעת מקדושתו ותלויה בו (ע"י הגר"א באדרתו פ' ברכה), ונוסף ע"ז קדושת הזמן עיצומו של יום הצום הקדוש כמאחז"ל (ויק"ר לד) 'לקדוש ה' מכוונד זהו יוה"כ', יום שאין השמן שולט בו וכל א' מישראל מצווה ועומד בו טהור מכל תטא ואשמה, ובפרט הכ"ג עצמו לאחר שבעת ימי פרישות בלשכת פלהדרין שכולם שוין לטהרה והכנה לאותו הזמן כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה. ונוסף על קדושת האיש והזמן, גם קדושת המקום אשר בחר בו ה' לקדשו מכל העולם, עומד בבית המקדש אשר בירושלים אשר כל תפילותיהם של ישראל מכוונות לעבור דרך אותו המקום, והוא בתוך העזרה מתעסק בקדשים לפני ה' מול קהל הכהנים וצדיקים שבאים לעמוד עליו בשעה שהוא מתוודה בשליחותם, והכל עומדים לפניו הכן לכרוע ולהשתחוות מיד שישמעו שם המפורש יוצא מפיו בקדושה ובטהרה, והוא עצמו תיכף נכנס בסכנת מיתה בבואו לפניו מן הפרוכת אל המקום המקודש ביותר להקטיר קטורת מול בין הבדים, אל פני הכפורת. הלא שעה זו שהכ"ג מזכיר את השם המיוחד, אין בעולם כולו מעמד נשגב וטהור יותר מזו. ויש להתפלא מאד, איך עלה זה על דעתו של 'החסיד', שבשעה קדושה ועילאית זו, תוכל להיכנס במחיצתו של הכ"ג המחשבה היותר שפלה של ניאוף באשת איש ה"י, מחשבת רציחה להרוג את הבעל ולכבוש את אשתו? הרי אין לך פחיתות ושפלות גדולה מזו!

הלא אם היינו שומעים רעיון זה מאדם פחות-ערך, היינו מזדעזעים מגודל שחיתותו של אותו א' שיכול להעלות על דעתו מזימה מאוסה שכזו, ועוד להכניס את האותיות במחשבתו של הכ"ג ביו"כ בביתמ"ק

מטבעו, וזוהי עיקר עבודת בעלי המוסר שהידש והשריש מרן הגר"ם זצ"ל והנהיג לנו ביד תלמידיו הגדולים, וזהו שבחו של אותו א' שהצליח להתבחן ולברר בניצוץ א' של מחשבה שפלה שהי' בו אפי' כנגד מעשיו הברורים והחיצוניים, ותיכף ומיד לא הניח למפל בזה ולא רימה את עצמו, וע"ז הי' זועק מו"ח רבינו הגדול זצ"ל שכשם שא"א לראות בלא עיניים ולשמעו בלי אוזניים, כך א"א לחיות חיים של תורה בלא לימוד מוסר בקביעות, והטעם משום שהאדם מרמה את עצמו כל יום ושעה, ואינו יורד למהות לבבו העקוב מכל.

והראה רבינו הגדול זצ"ל בשאלות (סי' צג): נכנס ר' עקיבא ודרש כל שאינו מבקר החולה כאילו נוטל נשמתו, דכד אזיל ומשאיל וחוייא צעריה בעי עליה רחמי, וכי לא משאיל לי' בעי עלי' רחמי דלימות, מ"ט סבר השתא מיתפח ומכסיפנא מיני' עכ"ל לפי גי' הנצי"ב בהעמק שאלה שם, והיינו שירדו חז"ל לסוף דעתו של אדם, שאם הולך לבקר את החולה הוא ג"כ מבקש עליו רחמים, אבל אם לא הלך לבקר אינו מבקש עליו רחמים שיבריא, ולא עוד אלא שהוא חפץ במיתתו כדי שלא יתבייש ממנו את"כ אם יבריא על מה שלא ביקר אצלו בעת מחלתו. הלא זוהי חרפה, לא די שלא ביקרת את חברך ולא איכפת לך ממנו, אבל כעת אתה רוצה במיתתו כדי שלא יהי' לך רגש של בושה ואי נעימות את"כ על שלא ביקרת אותו. הוא לא עשה לך רע מעולם, להיפך, הוא חברך וידידך עד שאתה מבין שיכול להיות לו תרעומת ע"ז שלא ביקרת אותו, אבל כעת אתה מעדיף שימות, ואיך חס עליו ועל אשתו ועל ילדיו ועל כל הסובבים אותו, ובלבד שלא תרגיש קצת בושה, האין זו הנמציית חרפת לך האדם?

דווקא משום שפלות האדם יכול ליהפך 'לפידי של אש'

מאידיך גיסא מצינו בחז"ל (ויק"ר כא) דבר נורא מאד בתיאור גדולתו של הכהן הגדול, וכך אמרו עה"פ (לעיל טז) 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד צאתו: א"ר אבהו וכהן גדול לא 'אדם' היה? אלא כההוא דא"ר פתח בשעה שהיה רוח"ק שרוי עליו היו פניו

בוערות כלפידים עליו, הה"ד 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבא-ות הוא'. הכהן הגדול עלה ונתעלה ברוח"ק, פניו בוערות כלפידים ויצא מכלל 'אדם', ואי"ז סותר למ"ש 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד' כיון שמעלתו אז היתה גדולה ממעלת אדם. ואמנם בפס' נאמר 'כי מלאך ה' צ הוא', אבל באמת גדלה מעלתו יותר, שהרי אף מלאכים אינם יכולים להיות באהל מועד (כמבואר בתוס' מנחות דק"ט ב') בשעה שכ"ג נכנס לשם.

כשתמצי לומר ותדקדק בשורשן של דברים, אדרבה, היא הנותנת, יזאת הסיבה לדרגתו הגדולה אשר התורה דורשת מהכ"ג ש'וכל אדם לא יהי' באהל מועד', שיתעלה מדרגת אדם ויהי' כשרף של מעלה בוער כלפיד אש, כי אילו' קטנותו של האדם בטבעיותו, אשר אין גדול קץ לפחיתותו ושפלותו, לא הי' יכול ליבטל ממנו שם 'אדם' בעלייתו, כי אם הי' איזה דרגא ומעלה לאדם בטבעיותו, וכל עבודתו של האדם לעלות ולהתעלות הי' מתחיל רק לעילא מדרגא זו, א"כ דרגה זו לעולם היתה נשארת אצלו מכת השם 'אדם', אבל התורה יודעת יצר לב האדם כי עיר פרא יולד, וכל המדות טובות שלכאורה נראים באדם גם בלא עבודה ולימוד תורה, הם רק בחיצוניותו, ואף האדם עצמו אינו מכיר בנפשו כי נבוב הוא והפנימיות באוש ונבזה, ויתכן להיות כ"ג ביו"כ במקום המקדש מזכיר את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא, יבלבו מחשבות נואף ורציחה כנ"ל, וממילא האדם כשלעצמו אין בו כלום אלא חיצוניות ולא יותר, וצריך לבנות עצמו מהמסד ושורש, ורק כשלומד תורה עם הדרכת חז"ל והראשונים, עי"ז הוא מגלה את עמקי נפשו, הוא לומד את עצמו, ומלמד את עצמו תורה, מגיע לשורשי כחות הנפש של עצמו ויכול להפוך אותם ולתקנם, הרי בוודאי את"כ כל מה שהוא לאתר עבודתו והתעלותו וכל מה שיש בידו אינו אלא רוחניות 'רוח הקודש', הוא עצמו אינו 'אדם' כלל אלא 'לפידי של אש' ולא נשאר ממנו מטבעיותו כלום, והדברים עמוקים מאד.

אנחנו זקוקים לזכויות של תורה

א.ה. עם סיום ימי הבין הזמנים ולקראת תחילת זמן קיץ הבעל"ט ערך רבינו מרן שליט"א בעיר ביתר עילית במרכז הביקור נשא מרן שליט"א משא חיזוק מיוחד בהיכל הקלוזי המרכזי דחסידי באיאן העיר. בסיום משאו אמר רבינו שליט"א: "אנחנו נמצאים בימי הספירה, וכמו שדיברנו, שאלו ימים של הכנה לקבלת התורה. ועכשיו שאנו זקוקים מאוד לזכויות של תורה, שכלל ישראל נמצאים בתקופה קשה מאוד, שיש גזירות על עולם התורה ואנו מוקפים באויבים שרוצים להשמידנו ואף אחד לא יודע מה יהיה מהר ה"י. ואנחנו צריכים זכויות של תורה, כי רק התורה היא זו ששומרת עלינו, ורק אם נשב ונלמד אז יש לנו בטחון". "הקב"ה יעזור שבזכות לימוד התורה הקדושה ניצצל מכל הגזירות הקשות, ונזכה לבשורות טובות ולהתחיל את הזמן בהצלחה וסיעתא דשמיא".

רק כך גדלים בלימוד!!!

א.ה. במהלך ביקורו של רבינו שליט"א נערכה אסיפת ראשי הישיבות ומרביצי התורה המתגוררים בעיר ביתר עילית, שהתכנסו לכינוס הכוונה והדרכה בעניני השעה מפני רבינו שליט"א. כשהציגו לפני רבינו שליט"א את מרביצי התורה בעיר אמר: כשנכנסתי לעיר ראיתי שיש חיילים בכניסה, הם חושבים שהם השומרים של העיר, אך האמת היא שאתם שומרי העיר, אתם 'הנשורי קרתא'. במהלך הכינוס עורר רבינו שליט"א: היום לצערינו נוצר מצב שכל הזמן מהוברים לטלפון, זה דבר נורא שמוציא מהלימוד, ועוד יותר שמעתי שגם דרך הפלאפון הכשר ניתן לשמוע לכל החדשות והלבנון שבעולם. צריך לעורר על זה. לא שייך להיות שקועים כך בלימוד, לא שייך לגדול כך בתורה, ובוודאי אם שומעים לכאלה דברים. אני רוצה לספר לכם סיפור רק כדי שנקבל מושג בזה. כשפתחתי את הישיבה האמריקאים ביקשו שיתקינו טלפון ציבורי. אז עוד לא היה כלל המושג של טלפון שנמצא בכיס של כל אחד. שאלנו את הראש ישיבה זצ"ל, והראש ישיבה אמר שלא, שלא להתקין טלפון בכלל. ניסינו להגיד שהטלפון יהיה במשרד של הישיבה ויצטרפו לבקש רשות מהמזכיר... והראש ישיבה אמר שבשום אופן לא. עוד ניסנו להגיד שלפעמים זה נוגע לפיקו"ג, אם בבית צריך ללכת לבית חולים וכדו', הראש ישיבה אמר, לא צריך, אנחנו גרים בין יהודים ויכולים להסתדר, לא יהיה פיקו"ג! וזה עוד מזכיר רק על טלפון ציבורי, ומי מדבר על טלפון שנמצא בכיס כל היום. ואפשר לשמוע שם את כל השטויות והלבנון. על זה צריך לעורר, להיות שקועים יותר בלימוד. להתנתק ככל האפשר, רק כך גדלים בתורה.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת אמור תשפ"ד

שלושת אופני ההכנה למתן תורה

הוראת שעה

שו"ת בענייני ישיבות וחינוך (א')

ועידת 'לב שומע' ניסן תשפ"ד

שאלה: כיצד יכול ר"מ לפעול שיהיה קשר בינו לתלמידיו, להרגיש שהוא משפיע על התלמיד ומרומם אותו, מעבר לשיעור אותו הוא מוסר.

מרן שליט"א: אם התלמיד ירגיש שלרב אכפת ממנו, והוא אינו מוסר את השיעור בכדי להראות את ההכמה שלו, אלא כדי שהוא יבין היטב, וגם הרב ינסה להרגיש שזו המטרה, שהתלמיד יקבל, ולא לצורך עצמו, זה יביא לקשר טוב בעיניהם.

עוד כלל בזה להבין טוב את דברי התלמיד, שלפעמים הוא מקשה קושיא, ואינו יודע בדיוק מה שהוא שאל, מאחר והוא מבולבל מעט, ואם הרב יכל תהילה ליצור שאלה ממה שהוא שאל, וזו לתוך לי את השאלה, אזי יש בזה תועלת כפולה, שכן התלמיד מרגיש קודם כל שהוא 'עשה משהו', שאל שאלה טובה, וגם הוא מרגיש שהרב דואג לו ומכבד אותו, ובאופן כזה בדרך כלל זה יביא לקשר טוב בעיניהם.

שאלה: האם יש מחוייבות לרב לנסות ליצור קשר גם עם תלמידים שאינם מנסים ליצור עמו קשר, וכיצד יעשה זאת.

מרן שליט"א: הטוב ביותר הוא אם הרב יכול לפגוש לכל בחור בפרטות, שלא בשעת השיעור, ולהתעניין בו, 'מי אתה', 'איך אתה לומד', 'מה אתה לומד', 'מה קשה לך בלימודך', ואז התלמיד ירגיש שהרב מותעניין בו באמת, ובאופן כזה הרב התלמידים ירצו להיות בקשר עם הרב. כמו כן, פעמים הבהור יכול לזרוק בתוך הדברים איזו מילה, שמותך כך יבין הרב שיש לו בעיה מסוימת, ויכול לנסות להרחיב עמו הדיבור על כך.

שאלה: בחור שאומר בכנות לרבו שאין לו חשק ללמוד, מה אומרים לו.

מרן שליט"א: קודם כל, אם הבהור בדרגה שיועד שאין לו חשק, זה טוב מאוד, יש הרבה בהורים שאינם מוכנים להודות בכך, ולנועשה הם לא לומדים.

פעם היתה לי רשימה של כמה סיבות לכך שאין לבהור חשק בלימוד, כמו דאגה משפחתית, בעיות בחברה, קנאה, תלות, קדושה, התעניינות בספורט, והייתי עובר עם הבהור על הרשימה, באופן שהוא לא היה צריך להגיד שום דבר, רק להצביע על דבר מסוים מתוך הרשימה. כך גם הבהור יודע שמה שיש לו זה לא משהו חדש, אלא בעיה שכבר התמודדו עמה הרבה בחורים בעבר. פעמים רבות בהורים היו מצביעים אפילו על בעיות של קדושה, יותר עמוק זה בחור ששקוע בגשמיות, או שיש לו מידות גרועות, שזה גם כן דבר שמנוע מלימוד.

לפעמים הסיבה להוסר החשק אינה מהזנות הבעיות הנ"ל, אלא שאינו לומד בצורה שצריכים ללמוד, כגון שיש לו חבר שהוא עמוק גדול, והוא מנסה לחקות אותו, אבל הוא לא שייך לעניין הזה, אלא הוא צריך ללמוד בצורה אחרת, וזו הסיבה לקושי שיש לו בלימוד, וכשתפסים את הנקודה ומתקנים אותה אזי רוב הבעיה יורדת.

מדוע אם כן קבע הקב"ה את חג השמיעות לדורות ביום החמישים לספירה. ותיירך, שישראל באותו הדור לא היו ראויים לחכמת התורה, עד שיטהרו יקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם, כמו שכתוב (אבות פ"ג מ"ט) 'כל שיראת חטאו קודמות להכמותו חכמותו מתקיימות'. ולפי שביום החמישים נגמרה טהרתם, וזכו לאחר מכן לקבל התורה ביום החמישים ואחד, היה אותו יום חמישים חביב בעיני הבורא לקובעו לחג השמיעות, כי יראת חטא קודמת לחכמה במעלה ובזמן. ומבואר מדבריו, בזמן הספירה הוא זמן של קדושה, שבו צריך האדם ליטהר מכל טומאה ולזכות לקדושה וטהרה, ועל ידי זה ניתן לזכות לקבלת התורה.

הגמרא במסכת בבא מציעא (נט) מביאה את מחלוקתם של רבי אליעזר וחכמים באיזה דין בטהרות, ומספרת הגמרא, שרבי אליעזר רצה להוכיח טהרה כמותו, ואמר לחכמים 'אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח', ונעקר החרוב ממקומו מאה אמה. אמרו לו חכמים 'איך מביאין ראיה מן החרוב'. חזר רבי אליעזר ואמר להם, 'אם הלכה כמותי אמת המים יוכיח', והזרו המים לאחוריהם. ואף על כך אמרו לו חכמים, 'איך מביאין ראיה מאמת המים'. חזר רבי אליעזר ואמר להם, 'אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיח', והיטו כותלי בית המדרש ליפול, עד שגער בהם רבי יהושע, ואמר להם 'אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה אתם נוה טיבכם', ואז לא נפלו לגמרי מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו לגמרי מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדיין הם נוטין עומדין. חזר ואמר להם רבי אליעזר, 'אם הלכה כמותי מן החכמים יוכיח', ויצאה בת קול מן השמים ואמרה, 'מה לכם אצל רבי אליעזר, שהלכה כמותו בכל מקום'. עמד רבי יהושע על רגליו, ואמר 'לא בשמים היא', ולכאורה צריך ביאור, מדוע חזר ר' אליעזר והוכיח מאמת המים ומכותלי בית המדרש, אחד שכבר אמרו לו שאין מביאין ראיה מן החרוב.

ופירש בזה הגר"א (הבא בספר 'קול אליהו'), כי ידוע שאין התורה נקנית אלא בג' מידות: הסתפקות, ענוה, ושקידה רבה. וזה מה שרמו להם רבי אליעזר בשלושת הראיות שהביא. החרוב מרמז על מידת ההסתפקות, שאוכל רק הרובים, אמת המים מרמזת על מידת הענוה, שהמים הולכים ממוקם גבוה למקום נמוך, 'אלו כותלי בית המדרש מוכיחים על ההתמדה'. 'אמר להם רבי אליעזר, שמאחר ויש בו ג' מידות אלו ראוי לקבוע הלכה כמותו.

מצא ששלושת עניינים אלו שהתורה נקנית בהם הם הדברים שצריך לעבוד עליהם בזמן הספירה: האחד, שקידה בתורה, וזה כולל גם את השיבות וחשקת התורה. השני, הסתפקות, והיינו קדושה וטהרה, שמועטים את עיני עולם הזה. והשלישי, ענוה, ועתה זה הזמן שכל אחד יתחוק בדברים אלו. והי צדן שבזכות חיזוק זה נזכה לקבלת התורה, אכ"ר.

אנחנו נמצאים בימי ספירת העומר, וכמו שכתוב בפרשה (ויקרא כ"ג טו), 'וספרתם לכם ממוחת השבת, מיום הביאכם את עומר התנופה, וגו' תספרו חמישים יום'.

וזו לשון ספר החינוך (מצות ט"ז): לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב (ירמיה לג כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה' וגו', והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיוע ייקיימוה, וכמו שאמר ה' למושה (שמות ג' ג) 'זה לך האות כי אני שלחתיך, בהצאיך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה'. ופירוש הפסוק, כלומר, הוציאת אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלוקים על ההר הזה, כלומר שתקבלו התורה, שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים, והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החידות מעבודת. ולכן יעשה השם למושה אות צאתם ממצרים לקבלת התורה, כי הטפל עושין אות לעולם אל העיקר. ומפני כך, כי היא כל עיקרן של ישראל, ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוו למנות ממוחת יו"ט ש פסח עד יום תנית התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המניין מראה לאדם כי כל ישעו כל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מוניין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, עכ"ל.

ומבואר מדבריו, שבזמן הספירה, צריך לעורר בלבבות את השיבות התורה וחשקתה, כהכנה לקבלת התורה. וכן יש ללמוד מדבריו רבינו יונה, על הפסוק בנשואי (ו' ד) 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה', וזה לשונו: הנה הזהיר לטרוח בחכמה ולאבקש הכסף במיני מלאכות וסחורות, ולהשיג בטרחה וחיפושיה ערבות חיפוש מטמונים. ובאמר (זהלים ק"ט כס) 'שש אנכי על אמורתך כמוצא שלל רב'. ולפי העריבות בטרחה וחיפושיה תיפקחנה עיני השכל ותשתמר בלב האדם, וכענין שנאמר (ש"ב ק"א) 'חלתי עדותי לעולם, כי טיטן לבי המה', עכ"ל. והי שלפי העריבות בטרחה וחיפושיה, דהיינו שידעיים כמה כל דבר תורה הוא חשוב, וכמה שזה מביא לאדם שמחה וסיפוק, לפי זה תפקחנה עיני השכל. ובאמת ידוע אצל כל מי שהכיר את גדולי ישראל, שגם דברי תורה בסוגיות הנקראות 'בישות' היו נותנים להם שמחה גדולה וסיפוק. חה אפסכר לעשות גם על ידי פעולות חיוביות, שהן מעוררות את הפנימיות, כגון ללמוד בהתמדה, לבוא לסדר בזמן, ולא להתבטל, 'אז גם אם הוא עדיין לא אוהו בדרגות האלו זה מביא אותו לידי השיבות התורה.

עוד ענין מבורר במהרש"א (ה"א ע"ג ג' ד"ה י"ב תש"ט), שהקשה, כיון שהכל מוודים שהתורה יתנה ביום החמישים ואחד ל'ספירת העומר',

בגדר הדין תמימות בספירת העומר, ובביאור הדין ספירה בביה"ש עם הציבור

באיסור בל תוסיף, משום שהכוונה שלא לצאת אינה מועילה שלא יהא נחשב מעשה מצוה, אלא היא מועילה רק לגבי הקיום, שאינו יוצא בזה ידי חובתו, ואיסור בל תוסיף אינו בקיום המצוה פעם נוספת, שהרי לא שייך לקיים מצוה שאינו מחוייב בה, אלא האיסור הוא במה שעושה מעשה מצוה שאינו מחוייב בה, ועל כן אף אם עשה את המצוה בכוונה שלא לצאת, הוא עובר באיסור בל תוסיף.

ביאור התועלת שיש בספירה מבע"י בלא כוונה לצאת יד"ח

על פי זה יש לומר גם לגבי ספירת העומר, שאם ספר באחד הימים ונתכוין שלא לצאת, אף שלא יצא ידי חובה בספירה זו מכל מקום נחשב מעשה מצוה של ספירה, ולהמבואר דאף לדעת הבה"ג הספירה בכל יום היא מעשה מצוה בפני עצמו, אלא שקיום המצוה הוא רק עי"ז שהספירה היא חלק מספירת מ"ט ימים, אפי"ן ספר יום אחד בכוונה שלא לצאת יוכל להמשיך ולספור בברכה, כיון שלגבי ספירת ארבעים ותשעה ימים די במעשה ספירה ואין צריך שיקיים המצוה בכל יום.

וזהו שכתבו השו"ע והרמ"א שיספור עם הציבור בלא ברכה ויכון שלא לצאת, ואם יזכור בלילה יברך ויספור, שהספירה בבין השמשות תועיל שאף אם ישכח לחזור ולספור בלילה, יוכל בשאר ימים להמשיך ולספור בברכה. [דאף הוה ספק יום ועל הצד שהוא יום אין כאן מעשה ספירה כלל, הרי יש שיטות שאף בלא ספר כלל יכול להמשיך לספור בברכה, וכיון דהוה ס"ט יוכל להמשיך ולספור בברכה].

המצוה שבשאר הימים, כיון שזה כבר לא יכול להיות חלק מספירה של מ"ט ימים, ולפי"ז הספירה בכל יום היא מצוה בפני עצמה אבל קיום המצוה הוא רק עי"ז שסופר את כל המ"ט ימים.

דברי השו"ע והמתפלל עם הציבור מבע"י יספור עמהם

והנה השו"ע בסימן תפ"ט (ס"ג) כתב והמתפלל עם הציבור מבעוד יום ימנה עמהם בלא ברכה, ואם יזכור בלילה יברך ויספור. וכתב עי"ז הרמ"א, שאם היתה דעתו שלא לצאת יכול לברך ולספור בלילה.

וכתב הט"ז (סק"ו) דכוונת הרמ"א לבאר את דברי המחבר דמה שכתב שיספור מבע"י בלא ברכה היינו שיתכוין שלא לצאת ידי חובה כדי שיוכל לספור בלילה בברכה. אלא שהקשה דא"כ מה התועלת שיש לו במה שהוא סופר עם הציבור בבין השמשות, והרי אם ישכח אפי"ן על הצד שהספירה הוה היתה בלילה לא יצא בה ידי חובתו שהרי נתכוין שלא לצאת בה, ולכן כתב שהטעם שהוא מונה עם הציבור הוא רק כדי שלא יחשוזוהו שאינו סופר. [וכתב דאין לומר שבספירה הראשונה בבין השמשות מתנה שאם ישכח לספור בלילה הוא מכוין לצאת בספירה זו, ורק אם לא ישכח הוא מכוין שלא לצאת, כיון דבבית יוסף שם משמע שלא מועיל לעשות תנאי כזה].

חידוש הגר"ח שגם במכוין שלא לצאת עובר בבל תוסיף

והנה בכתבי הגר"ח (ד"ה כ"ב) איתא דהמוסיף במעשה מצוה אף אם נתכוין שלא לצאת בזה, עובר

יְסַפְּרֶתֶם לָכֶם מִמֶּנֶת הַשָּׁבֹת מִיּוֹם הַבְּיָאָרְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֵה שְׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּתְיַיְבֶנָּה. (כג. טו.)

נחלקו הראשונים במי ששכה יום אחד ולא ספר ספירת העומר האם יש לו מצוה להמשיך ולספור בשאר הימים. התוספות (מנחות טו. ד"ה זכר) הביאו דעת בה"ג שאם לא ספר יום אחד שוב אינו סופר, ינחלקו עליו. ולהלכה חוששים לדעת בה"ג, וע"כ נפסק בשו"ע (סי' תפ"ט ס"ה) שאם שכח יום אחד ולא ספר, יספור בשאר ימים בלא ברכה.

ביאור מחלוקת הראשונים בגדר מצות הספירה

ובביאור מחלוקת הראשונים רגילים לפרש, שנחלקו בגדר מצות הספירה, האם הספירה בכל יום היא מצוה בפני עצמה, ועל כן אף אם שכח יום אחד יכול לקיים את המצוה בשאר ימים, או שיש רק מצוה אחת והיא למנות את כל המ"ט ימים, והמצוה לספור כל יום היא לעשות את החלק מהמעשה מצוה של ספירת המ"ט ימים, דומיא דארבע מינים שבלולב שהמצוה היא ליטול את כל ארבעת המינים אפילו בזה אחר זה, והמצוה שיש בנטילת כל אחד מהם הוא רק חלק מהמצוה הכללית.

אכן נראה דאפשר לומר שגם לדעת הבה"ג דבשכח יום אחד אינו יכול להמשיך ולספור אין רק מצוה אחת של ספירת כל הימים, וגם לשיטתו הספירה בכל יום היא מצוה בפני עצמה, אלא דלשיטתו המצוה בספירה של כל יום היא רק אם ספירת אותו היום היא חלק מספירה של מ"ט יום, ולכן אם לא ספר באחד הימים כבר אינו יכול לקיים

משנת הישיבה

הוי מתפלל בשלומה של מלכות

שמע קולנו' הוא חושב על הצרה שלו, וא"כ הוא חושב שמע קולי', ולא יקולנו', אבל האמת היא שצריך לחשוב ולכוון שמע יקולנו', השיבנו' אבינו לתורתך, סלת ילנו', ברך יעלינו', לא רק לי אלא לכל ישראל, וברוך כלל לא מכוונים כך.

עוד יש להוסיף בזה, מה שכתב רבינו יונה בפירושו למשלי (יא כו), לבאר את בקשת דוד המלך יתפילתי על חיקי תשובי, על פי המבואר במסכת ב"ק (צב.) שיהמבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, ועל כך אמר דוד המלך, שמאחר והוא התפלל עבור אלו שעשו לו רע, על כן הוא מבקש מהקב"ה יתפילתי על חיקי תשובי, היינו שתפילה זו תועיל גם עבורו. ומבואר מכל זה שהתפילה בשביל אחרים חשובה ביותר, מלבד מה שיש בה תועלת גם לעצמו.

כתוב במשנה באבות (פי"ג מ"ב) רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעז. הפשט הפשוט הוא כמו שכתוב ברע"ב, שבלא המלכות העולם יהיה הפקר, כל אחד יקח משל חבירו ויהרוג את חבירו, ולא יהיה שייך לחיות כך.

אמנם רבינו יונה כותב משמעות נוספת בכל העניין, וזה לשונו שם, ידוצה לומר, שיש לאדם להתפלל על שלום כל העולם, דהיינו, שאדם צריך להתפלל על שלום העולם ולהצטער בצער אחרים, ולא לחיות רק לעצמו. והוסיף יוכן דרכם של צדיקים, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום [על אלו שהרעו לו], ואני בחלותם לבושי שק, עניתי בצום נפשי, ותפילתי על חיקי תשובי. כלומר, שדוד המלך היה מתפלל ומתענה אף על אויביו שיחלימו. רואים מכאן כמה חשוב להתפלל על אחרים, ואפילו על אלו שעושים לו רעה.

עוד כתב רבינו יונה שם, ישאין לעשות החנינה בבקשתו וצרכו בלבד, ומבואר בדבריו יסוד בכל ענין התפילה, והוא שבאופן כללי אין לאדם להתפלל רק עבור עצמו, אלא על טובת כל בני האדם, ולכן יש להתפלל לשלום המלכות, משום שעל ידי זה יהיה שלום לכל העולם.

והענין בזה הוא כמו שכתב הנצי"ב [בהסכמתו לספר 'אהבת חסד' של החפץ חיים], ששלומות צורת האדם היא רק על ידי שעושה חסד עם חבירו, כי חלק מצורת האדם היא להיטיב לאחרים. ולכן צריכים גם להתפלל על אחרים.

שמעתי פעם מהמשגיח בלייקווד, רבי מתתיהו סלומון זצ"ל, הערה חשובה, הנה אנתנו מתפללים בכל יום ישמונה עשרה, ואומרים 'סלח לנו, השיבנו אבינו לתורתך', 'שמע קולנו', אבל כמה אנו מתבוננים על מה שאנו מתפללים בלשון רבים, בדרך כלל האדם חושב על עצמו, וגם כשהוא אומר

יומא טבא לרבנן

בהוצאת הספר

משנת רבי משה הלל

עמ"ס בכא קמא

מתורתו ושיעוריו של

רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א

בספר נסדרו חידושי תורתו של רבינו שליט"א

הנודעים בבחירתם בעומק העיון

ערוכים בטוב טעם ובבהירות

ובהוצאה מאירת עיניים

ניתן להשיג בישיבת סלבודקה ובתנויות הספרים המוכרות

כל הזכויות שמורות למערכת 'משנת רמ"ה', יוצא לאור ע"י המערכת מתוך שיעוריו שיחתיו וכתביו של רבינו שליט"א

לפרטים ויצירת קשר:

מספר פקס 15377921183 דוא"ל: mishnasrama@gmail.com

התורה

ממדן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת אמור תשפ"ד

• תורת המד | מענייני הפרשה •

וכי תזכרו וזכ תודה לה', לרצונכם תזכרו: ביום ההוא יאכל לא תותרו מגזע עד בוקר אני ה' (ויקרא, כב כט-ל). ופירש רש"י 'אני ה'. דע מי גזר על הרבר, ואל יקל בעיניך. וצ"ב, הנהגה בדרך כלל כשהתורה אמרת 'אני השם', איירי במצוות, ושם פירש"י 'אני ה' נאמן לשלם שכר', או כשאירי בפרענות יח"ל, מפרש דאני ה' נאמן להיפרע, אך כאן בקרבן תודה הוא המקום היחיד רכתיב 'אני השם' לא בשכר ולא בעונש, ופירש"י דע מי גזר על הדבר וכו', והרבר צ"ב. והנה ידוע מה שביאר רבינו הכתב סופר בפירושו הפסוק (תהלים נ, טג) 'זוכר תודה יכברנו, ושם דרך אראנו בישע אלוקים'. וצ"ב מהו כפל הנומין בתיבת 'יכברנו', וביאר רשארם מורה להקב"ה על הכר שעשה עמו, וכגון שנתפא ממחלתו, יכול לחשוב שהוא היה מעדיף שלא יחלה כלל, אך עכ"פ לאהר שחלה והבריא היא מורה להקב"ה על כך, אך האמת היא שצריך להודות על הכל, גם על הרפואה מהמהלה, וגם על המהלה עצמה, שכן כל טאן רעביד רחמנא לטב עביד, וזכה מכבר האדם את הקב"ה ב' פעמים, גם על הטובה וגם על הייסורים הממריקים, ולכל זה אפשר להגיע רק בכח האמונה הפשוטה והתמימה. ואולי זה כוונת רש"י לגבי קרבן תודה 'אני השם' - דע מי גזר על הדבר, ואל יקל בעיניך, כי האדם שידע שהקב"ה הוא גזר על הרבר, יוכל להודות על הכל, גם על הצרה עצמה, וגם על שניצל ממנה.

מחזין לפריכת העדות באהל מועד יערוך אותי אהרן מוערב עד בוקר לפני ה' תמיד חקת עולם לדורותיכם (שם, כד, ג). והקשה הבעל הטורים, מדוע בפרשת תצוה (שמות ט, כא) נאמר 'יערוך אותי אהרן ובניו', וכאן כתיב רק 'יערוך אותו אהרן לבדו, וביאר: 'לפי שאחר שמתו נדב ואביהוא בהנכם להחיל, לא הניח אהרן לבניו להנכם לכבד אלא היה נכנס עמם, ומי"מ היה פורש בשעת הקטרה, עכ"ל. ולמדנו מה יסוד היניכי עצום, שהרי אין מדובר כאן בילדים גילויים אלא בקדושי עליון, בניו של אהרן הכהן, ומי"מ כרכב תחת ידו ולא תתיר להם לעבוד עבודת הקודש לבד, למרות שהיו בין כתיב בית המקדש, מ"מ גם שם צריך השגחה ולפקוח עין. וכמה יש לעורר על אהב הורים הנתנים לילדיהם להסתובב בהיצות קריה לכבד, כאשר אינם מפקחים ובודקים עם מי מתחברים יח"ל, ואטו אם היה להם כסף והם היו מניחים אותו ברשות הרבים כמה שעות ללא השגחה, ואך אינם שומרים על האוצר שהפקיד הקב"ה בידם, ועל אחת כמה וכמה בזמננו שכל ההתנבות מלאי קרא ציאה של טומאה נראה, וברגע אחד אפשר ליפול לשאול תחתית, שצריכים כל ההורים להיות בעיני פקחא בכל עת (והכל בדרכי נועם כמובן), ובה יזכו לדאות הורית ישרים ההולכים בדרך ישראל שבא.

יצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וגו' (שם כד, י). ופירש רש"י, מהיכן יצא, יכי לוי אומר מעולמו יצא, רכי בדרכי אומר מפרשה שלמעלה יצא, לגלגל ואמר: ביום השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חטה בכל יום, שמא פת צוננת של תשעה ימים, בתמיה וכו'. ולכאורה קשה הרי גם אם היא ישראל, מי"מ אין לי שייכות כלל לחם הפנים, שהרי רק הבהנים אוכלים לחם הפנים, ומה אכפת לי שהלחם הוא ישן כן תשעה ימים, או שהוא לחם טרי שאפואו היום. ושמעתי לכאר ממזרח מין הגר"ש אלישיב זצ"ל, דהבהנים הם החשובים שבשם ישראל השומרים משמרת הקודש והם לגיוני של מלך, וכששמע בן איש המצרי שהבהנים הלומדים תורה ומלמדים את העם בדרך ה', מקבלים פת ישנה בת תשעה ימים, הדיינו שאוכלים לחם ישן ודל, בעוד שמלך בשך דוד אוכל פת חמה, מיד יצא ויגיד, שכאלו נגזר על מי שלומד תורה שיהיה חי צען, ועל הרשעים שיאכלו פת בשלוזה. אבל האמת היא, שאכן הבהנים מקבלים פת ישן, אבל לא ידעו את דכתיב (שמואל א, כא ז) 'לשום לחם חוק ביום הלקחה', וכדדש מניה רבי יהושע בן לוי (יומא דף כא ע"א) גם גדל היה נעשה בלחם הפנים, סילוקו כסידורו, היינו שכשנסלקים אותו עדיין היה חם, וסיים מ"ח זצ"ל ואמר: 'לפעמים זה נראה לדרושים, שלומדי התורה הם מסכנים, הם אוכלים לחם ישן, אבל זה כמו לחם הפנים, שני שרועה יראה לחם ישן, ויצא ויגדף, אבל מי שרועה יראה את הנס הגדול שלמרות שהלחם ישן, הוא נשאר חם כביום הלקחה, ישרים דרכי ה', וצדיקים ילכו בה, ופושעים יכשלו בה', ורפח"ת.

שם, עוד הביא רש"י, רמתניתא אמרה, מבית דינו של משה יצא מהיית, כא ליטע אהלו בתוך מתנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם ממנות דן אנוכי, אמרו לו 'איש על הגלו באיתות לבית אבותם' כתיב (במדבר כ, ב). נכנס לבית דינו של משה ויצא מחיוב, עמד ויגיד, עכ"ל. וצ"ב הרי אנו מעזיזים לקרב יהודים, כפרט במדבר שלא היה מחסור במקום, ומה היה אכפת לשבט דן שיטע אהלו ביניהם, ולמה גירשוהו, ויש לומר, שהתורה מדגישה 'זהו בן איש מצרי', כלומר ששכב דן ידעו שיש לו השקפות לא נכונות, ולכן לא רצו להשאירו אצלם אפילו לרגע אחד, שכן אדם שיש לו השקפות פסולות, הרי הוא חולה במחלה מדבקת, וכל הכל היוצא מפיו מטיב, ואכן לאהר שיצא מחיוב בדין, גילה את פרצופו האמיתי שגידף, וראו הכל למפרע איזה סכנה נעמו מהם, כשגירשוהו מלשכין בנייהם. והו מוסר השכל לדורות, שיש להתרחק כמטחויו קשת מאדם בעל השקפות פסולות.

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

נשפך שמן ודלק על הבבוי, האם מותר להלל שבת

שאלה. מעשה שהיה בשבת קודש באחת הערים החרדיות בניערי שוליים שהתלו להשתלל ולהתפרע. ובין היתר שפכו שמן ודלק על הבבוי, עד שהבבוי נהיה מסוכן מאוד להליכה. והתעוררה שאלה בין הושבי המוקוב, האם להזמין 'מכבי אש' בשבת שיטפלו בוה, מאחר ויש לדיב שנוסעים בבבוי עם 'כימבה' וכו', שעלולים להחליק ולהגיע עד כדי סכנת נפשות. ועוד, שישנם גם רכבים זאמבולאסיס הניסעים לצורך פיק"ו לבית החולים שנמצא בקרבת מוקוב, וגם הכ עלולים ח"ו להיטק עד כדי סכנת נפשות. או שמא אסור להזמין 'מכבי אש' אלא עליהם לחפש גיי שיכסה בעצמו עם חול, ואולי אף לגיי יהיה אסור לקרוא, אלא מוטל עליהם לעשות משמרות של אנשים, שיעמדו שם וישמרו עד צאת השבת, ויזהירו את כל הילדים והרכבים (הנוסעים לפיק"ו) שלא לנסוע במקום. או דלמא אין עליהם הוכה לעשות שום דבר.

תשובה. אף שהטיב ביותר זה להעמיד משמרות של אנשים שיהירו את ההולכים באותו מקום להיזהר מהחלקה, מכל מקום הכ אינם חייבים בוה, וראיה לכך שטאמר במסכת שבת (דף מב ע"א) מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים בשביל שלא יזקוק הרובי. ולכאורה קשה למה לא ימתין שם ויזהיר את הרבים כל השבת, אלא ש"ט דאי אפשר לחייבו לוה.

ובש"ת מנחת שלמה (ח"א סימן ז) הוסיף מרן הגר"ש אויערבאך זצ"ל, שדעת הר"ח והגאונים, האפילו לרבי יהודה שמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה, וגם יש איסור תורה של מערף בכבוי גחלת של מתכת, [כלומר שביבוי הגחלת היא איסור תורה], אפילו הכי שרי לכבות גחלת אדומה בשבת... כי במקום שיש חשש לטק הגוף של רובי, אף על גב הליכא סכנת נפשות, מותר להלל שבת ולכבות את הגחלת. ולא נזכר כלל שלמכתחילה יש עליו הויב לעמד ולהזהיר או לשכור אחרים שישגיחו על הגחלת כדי להימנע ממלאכה דארייתא.

ולכן כיון שיש כאן סכנה מוחשית של החלקה, מותר להלל שבת כדי לכסותו, ואין צריך לעשות שם משמרות, ולכן הטוב ביותר זה לקרוא לגוי שיכסה את הדלק והשמן בחול. אבל אם אין גוי, האנשים לבד יקחו חול, למרות שהו מוקצה, ויכסו את הדלק והשמן. אבל אם אין שם אפשרות כוה, מותר גם להזמין מכבי אש שיכסה זאת בשבת, כדי למנוע סכנת נפשות מהניסעים שב בהיתר.

אדם שרגיל לבקש הנחה, האם מותר להגביה המחיר כדי להוריד לו

שאלה. אני מוכר בחנות, ויש לקוח אהר קביע, שמאד אוהב לבקש הנחות. בכל פעם כשנכנס, לא משנה מה המחיר של המוצר שהוא קונה, הוא מבקש הנחה, וזה עושה לו מאד טוב שהוא מרגיש שקיבל הנחה. אבל לי ההנחה עושה מאד גרוע, כיון שיש לי הרבה הוצאות, ולמכתחילה אני עושה כבר מחירים זולים, וממילא ההנחה קשה לי, וכיון שאנחנו יחידים שנים רבות, והוא מטבעו מטיפוס עקשן, ואני טיפוס יותר רכרכי, אינני מצליח לעמוד על שלי. ופעמים רבות אני אכן נתון לו הנחה, למרות שבתוך תוכי אני מעוניין בכך.

נשאלה השאלה. כשאני רואה שהוא נכנס לחנות לקנות, האם מותר לי לבקש ממנו מראש מחיר גבוה יותר, ואז אחרי שיבקש לעשות לו כביכול הנחה למחיר הרגיל, ובכך שנינו נצא מרווחים, שהרי הוא מרגיש שקיבל הנחה, וגם אני קיבלתי את המחיר הרגיל של המותר. או שמא אסור לנהוג כך, מאחר ויש בוה שקר וגניבת דעת.

תשובה. מותר לעשות כן, כי זה הדרך הסחורים להגביה את המחיר ולומר מחיר גבוה יותר, כדי להגיע למחיר סביר, ואין בוה לא שקר ולא גניבת דעת, ויש להביא ראיה לדבר. ממה שישנינו במסכת נדרים (דף כ ע"ב), היה מוכר חפץ, ואומר קונם שאינו פותח לך מן הסלע [ארבעה סלעים], והלה אומר קונם שאינו מוסיף לך על השקל [שני נדרים]. שניהם רוצין בשלושה נדיון, וכתב הר"ן: "שהמוכר היה דעתו לשלושה, ולא נתכוון בנדיו אלא לרזי הלוקח שלא יעמוד על דעתו שאמר ב' נדיון ושיסכים לשלושה, וכן הלוקח נתכוון לשלושה ולא נתכוון אלא לרזי המוכר שיסכים לכך ולא יעמוד על דעתו שאמר ארבעה נדיון, ומשום הכי לא חייל נדרא, ונעמא דמלתא לפי שדרבן של מוכר ולוקח בכך, ומשום הכי לא מיקרי דברים שבלב", עכ"ל. הרי שזה דרכו של המוכר להגביה את המחיר, כי ידע שזה דרכו של הלוקח לבקש הנחה, וזהו מתכוון, ואם כן אין כאן לא שקר ולא גניבת דעת.

האם מותר לרופא לעזוב עיר מופגזת בגלל הסכנה

שאלה. בעת הזו, שאייבנו הקמים עלינו שולחים חצי מוות ואבני בליסטראות על מקומות יישוב, בין בצפון ובין בדרום, נשאלה שאלה על ידי רופא בבית חולים הנמצא בעיר שהיתה תחת התקפות קשות של טילים ורקטות, ובעקבות ההגברות והפצצות, החליטה רעייתו לעזוב את העיר ולעבוד לתקופה למרחוק. ובא הרופא לשאול האם ראוי שיעזוב גם הוא את משמרתו יחד עם רעייתו, או שמא ישאר במקומו, וימשיך בהצלחת החיים בה עוסק.

תשובה. טרם בואנו להשיב על שאלה זו, עליו לדון עד כמה אדם חייב להסתכן כדי להציל, ילל כידונו מה שפסק המשנ"ב (סימן שכ"ט ס"ק י"ג), שאמנם יש מצוה על כל אדם לחלל שבת כדי להציל עיר שהקיפו נכרים או נהר יב"י, אך אם יש סכנה למציל אינו מחייב בדבר, שהרי חיי קדמיים להי חבירו, ואפילו בספק סכנה נמו, עדיף ספיקו דידה מודאי דחבריה. אך סיים שצריך לשקול הרברים היטב אם באמת יש בו ספק סכנה או לא, ולא לדקדק ביותר, באותה שאמרו המדקדק עצמו בכך, בא לידו כן. ולפי"ז אם יש חמישים אחוז שגם המציל יפגע, אל יגש להציל, כי חיי קודמים, ואע"פ שהפצוע בידאי ימות, אבל אם החשש הוא קטן, אל ידקדק על עצמו, אלא יסתכן מעט ויציל.

וכך גם בשאלתנו, אם לפי התנאים הסכנה היא קטנה, ורחוק מאד שיפגע, ואין אחד מאלף שנפגע, והרי בסכנה מועטת שכזו שאסור לחלל שבת כדי לעזוב את העיר, כמבואר ברע"א (תשובה ס), וכן כתוב במג"א (סימן שצ"א ס"ק כ"ג) שאסור להרוג 'שמונה' בשבת, כי רק אחת מאלף היא מסוכנת, משנופלת למאכל. וכן מבואר גם בשם אריה (סימן כז) שהקשה למה לא בתובים בגמרא כל הסכנות המתגבים בספר חסידים, והשיב, כל הני החשיבי בספר חסידים הם הששות רחוקות, ואפשר שלא יזיק רק לאחד מיני אלף, אך מדינא ומתקנת חכמים אין לחוש לזה, והרב החסיד עשה בזה משמרת שלא ניכשל בזה אפילו באחד מיני אלף, עכ"ל. יכן מבואר בשו"ת אגרות משה (חלק ח"מ ח"א סימן קד) שדן אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שיש בזה חשש סכנה רחוק, והאגרות משה מתיר להבטח לסכנה שהיא אחת מכמה אלפים, וע"ש.

ובפרט אדם שהצביד וקוק לו, שומרים עליו מן השמים | וכמו שידוע בשם רבינו ישראל מסלנט זצ"ל שיש סגולה להינצל מים הדין. להיות איש שהרבים צריכים לו. וא"כ אין מקום שמור יותר לרופא המציל פצועים. מאשר בית החולים. ויש לרופא ללמוד היטב דברי הרמב"ם (פ"ו מהלכות מלכים ה"טו) לגבי מלחמת מצוה. שמהם יש ללמוד שהמציל בכל ליבו ומגותו לקדש את ה' ונשען על מקווה ישראל ומושעו בעת צרה, ולא ידא ולא יסחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בנפשו. מובטח לו שלא ינקם.

ולכן על הרופא להשאר על משמרתו. ולעסוק בהצלה. ואל יחשוש מכל חשש סכנה, ויש להסביר הדברים לרעייתו. אכן אם האשה נתקפה כפחד קשה, ודורשת שבעלה יבוא עמה גם, ואינה מוכנה שישאר בעיר המופגזת. והפחד הרי הוא סכנת נפשות כמבואר במסכת יומא (דף פד ע"א), יש לרופא לחוש תחילה להצלת אשתו, וכפרש שהתחייב לה כבתובה לזונה ולפרנסה ולדאג לכל צרכיה.

לחייב עובד לעבוד בשבת, במפעל המייצר דברים לפיקוח נפש

שאלה. כאחד המפעלים המייצרים דברים חיוניים לצורך המלחמה, התניו הרבנים לעבוד גם בשבת מכיון שהדבר הוא לצורך פיקוח נפש [באופן שכבר ניצלו את האפשרויות, ובימינת החול עובדים במשמרות כפולות, כ"ד שעות ביממה]. אך אחד העובדים מתנגד וטוען שכל השנים התמסר לשמירת השבת, ואינו מעוניין לעבוד בשבת, ולכן רוצה להתפטר מעבודתו. ישאלת השאלה האם אפשר לחייבו להשאר ולעבוד בשבת, ואם א"א לחייבו, האם מגיע לו פיצויים על כל השנים שעבד במסירות, דממזד אחד הוא התפטר מעצמו, ומאריך אלי יש כאן 'הרעת הנאם' שמתחייבים אותו לעבוד בשבת, ובאופן כזה חייבים לשלם לו פיצויים.

תשובה. אם אין עובד אחר שיכול למלא את תפקידו, בית דין יכול לכיפי לעבוד, שהרי זה דינמו לרופא שיכול להציל חולה מוסכן בשבת ומתמהמה מפני שהישיש לחלל שבת, שוודאי כפיין אותו לחלל שבת להציל נפש. אמנם אם יש עובד אחר שיכול למלא את מקומו, יתכן שזה תלוי במה שנהלקו הפוסקים האב חילול שבת לצורך פיקוח"ו הוא 'הותרה' או 'הותרה', דאם התורה התירה לחלל שבת משום פיקוח"ו וה"ז כיום חול, א"כ כמנו שכיום חול העובד אינו יכול לסרב לבוא לעבודה, כך גם בשבת כשיש פיקוח"ו אינו יכול לסרב. אמנם אם פיקוח"ו הוא החייה בשבת, יכול הפועל לטעון שזה הרעת תנאים, דאינו הפך בכך, ולכן שיקחו עובד אחר, ואינו רומה לרופא שנסרב לרפאות בשבת שוודאי אפשר לפטרו בלי פיצויים, כי מיד שהתחיל ללמוד רפואה ידע שעבודתו כוללת עבודה בשבת משום פיקוח"ו, משא"כ בעניני כשהתחיל לעבוד לא ידע שעלול ביום מן הימים לחלל שבת, ורק כתוצאה מהמלחמה ניצר מצב מיוחד, ולכן יכול להתפטר וצריך לשלם לו פיצויים.

- **ביום** המישי פרשת אנוח, לאחר 'שיעור רופאים' הקבוע בבית"ח 'מעייני הישועה' מדי יום חמישי, טרח רבינו והגיע לביקור חולים מיוחד, בחדרו של ידידו ורעו מתקופת לומדם יחד בשיבת סלבודקא, זקן המשגיחים הגה"צ רבי **אברהם בן טילה** פולק שליט"א לרפ"ש, משגיח בסלבודקא, חזקוק לרחמי שמים מרובים. רבינו פנה בדברים נרגשים לדידו ורעו משכבר הימים, כאשר למדו יחדיו בישיבה, ואמר לו: 'רבי אברהם, כל טוב שבנעולם אנחנו חייבים לך. לא רק אני, כל הישיבה חייבת לך. ראשית כל, בחופה שלי מאד עזרת לי. היית השייבין שלי | א.ה. הודי רבינו היו בחו"ל בעת נישואי, והגר"א פולק ליוזא את רבינו, ואף הלך עמו ביום החופה להבית ישראל מגור זצ"ל לקבל ברכה, כפי שסיפר כמה פעמים], וכמו כן אתה היית מאלה שמיפיעים את סלבודקא בכל תפארתה... **סלבודקא בכל תפארתה זה אתה! סלבודקא בתפארתה - זה אתה!** אני רוצה כעת לברך אותך בסיעתא דשמיא ללא סוף, מגיע לך כל טוב שבעולם, בעזרת השם, רפואה שלימה במהרה!". הצבידו מתבקש להתחזק בתורה ובתפילה לרפואת המשגיח רבי אברהם בן טילה שליט"א, בתושח"י.

- **בגליון** 'קול ברמה' (חדש אייר תשפ"ד), נחשף עדות מהגאון רבי יעקב הוכבגר שליט"א (אביו של רבי אשר, מתושבי רמת אלחנן), אשר כבחר בסלבודקא למד בחברותא עם רבינו שהיה אז אברך צעיר, והעיר כי רבינו כאברך צעיר היה נכנס לשיעוריו של מורו ורבו מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל, בעל 'חזון יחזקאל'. למרות שבכולל למדו מסכת שונו מהז שלמדו בישיבה, ורבינו גילה בקיאות מדהימה בכל הסוגיות והעניינים שנידונו בשיעור. והעיד, שכאשר מרן הגר"א אברמסקי היה נכנס להיכל הישיבה, שאל האם יצחק נמצא כבר, בהתכוונו כמובן אל רבינו, ובסימוניו של השיעור היה קורא לאברך הצעיר, ושאלו מה הוא אומר על השיעור, ומה יש לו להניד (באמצע השיעור, היה אסור לשאול שאלות).

- **בערב** שביעי של פסח, נערך מנעמד שמחת החג והקבלת פני רבו ברגל, ע"י איגוד בני הישיבות בשכונת רמת אלחנן, כשבמנעמד משתתפים עשרות בהורי הישיבות עם רבינו האיגוד, יחד עם חברי העירייה הרב מנחם שפירא והרב גדליה סילמן, רבינו שהה במנעמד באורח נדיד קרוב לשעה, כשהוא מעניק כמה מקומות ומרעיף טללי חיזוק על בחורי החמד. בדבריו סיפר עובדות והנהגות נדירות שהיה עד להם מגדולי ישראל בדורות הקודמים. בסיום דבריו ביקשו המארגנים מרבינו שיברך את כל הבחורים, אך רבינו תמה ואמר: 'אתם זקוקים לברכה שלי?! אתם יכולים לברך אות... הרי אתם יושבים ועוסקים כל היום בתורה, שהיא מגנא ומצלא, ואם תמשיכו ללמוד בצורה שכזו, תניצלו מכל פגע, ותזכו לחיים טובים ומאושרים'. בצאתו של רבינו פצהו הבחורים בניגוני שמחה לכבודה של תורה.

- **במהלך** ימי חול המועד פסח הגיעו למעונתו של רבינו חברי איגוד הרבנים והקהילות בראשות הגאון רבי יצחק דיין שליט"א, רבה של קריית נקדימון בן גוריון בחולון, וכן חלק מרבני קהילות הקודש מתנועת 'טוב לחולון' אשר רבינו עומד בנשיאות התנועה. בבואם בירך רבינו את הרבנים והקהילות מכל ליבו הטוהר. שהקב"ה יתן להם משאלות ליבם לטובה ולברכה, והוסיף כי 'כל כלי יוצר עליך לא יצליח'. בעודו מוסיף ואומר להם כי זוכים הם לקדש שמו יתברך בהיותם פועלים בכל המישורים לשם שמים מבלי שום טובת הנאה כלל. כי אם לכבוד הבורא יתברך שמו, והדגיש כי רק מי שעושה לשם שמים ולכבוד הבורא ולא פועל מתוך נגיעה כזו או אחרת מובטח לו כי כל אשר יעשה יצליח. הרבנים ובראשם הגר"י דיין שליט"א הודו נרגשות לרבינו על שמנחה אותם בכל צעד ושעל, כעמוד האש לפני המחנה, ושהקב"ה לא יעדי מינו זיה ויקריה לעלם באריכות ימים ושנים בטוב ובנתימים עד ביאת גואל צדק, אכ"י.

- **רבינו** הצטרף למכתב הברכה של מורנו ורבנו גדולי ישראל שליט"א, לתוכנית 'כתבם על לוח לך' לעידוד חיזוקו כתיבת חידושי תורה לאברכים ובני הישיבות, בשיתוף מערכת 'במה' וחברת 'גיל רגוב', כאשר במרכז התוכנית כתבו מאות לומדים חבורות וחידושי תורה בהלכות שבת, לאור קריאתו של רבינו מתחילת המלחמה להתחזק בלימוד הלכות שבת. בדבריו כתב רבינו: 'אם אני מצטרף לדברי גדולי ישראל, בשבט כל הכותבים דברי תורה מתוך עמלה של תורה, ובפרט בענייני שבת קודש, שכן כל ניסוק בהלכות שבת וסוגיותיה, מוסף הוד והדר לשבת המלכה, ולשמירה העליונה שאנו זוכים מן שמיא בעקבותיה. כי אשמרה שבת קל ישמרתיו'.

אחורה נא חידה

איך יתכן שידברו דיבור כפיו, ואולי יתחייב הטאת כעבוד כך?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא. החידה בא"יבות ידועה הרב ארז זוני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: מתי יש עוד מצוה על בית דין לספור, בנוסף על ספירת השנים עד היובל?

תשובה. הגה מלבד המצוה שיש לב"ד לספור את השנים עד היובל, כמבואר ברמב"ם (פ"ו משמיטה ויובל ה"א) דמ"ע לספור שבע שנים ולקדש את שנת החמישים. אכן מצאנו עוד במסכת ראש השנה (דף ה ע"א), תני רבה בר שמואל, אמרה תורה **מנה ימים** וקדש חודש, וכתבו ר' הונס' בהגה (דף י"ב ע"ה) אמרה) בשם ר"ת, **שמדאורייתא יש מנחה למנות את הימים עד ראש חודש**, וכדאמרין במגילה (דף ה ע"א) מנין שאין מחשבין שעות לחודשים, ת"ל עד חודש ימים אותה מונה, ואי אתה מונה שעות, ונשאל גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל איזה ברכה מברכין על מצוה זו, והשיב שכנראה זה: כלל בברכה שבידו בית דין על עצם קידוש החודש (ברכות המצות כתקונן, עמוד תתי).

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכוני מדרן שליט"א,
ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הג"ל,
או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון [05333126877](tel:05333126877).

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום
ממדרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד,
בכו 'שית יצחק', 0582-376-04, 072-380-9348.
מדי ערש"ק יעודכן בקו האם יתורה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמה אלחנן

לשבת ענג

שנה א ❖ פרשת אמור ❖ תשפ"ד

אז תתענג

היכן נזכרה אזהרה לקטנים

"אמר אל הנהגים בני אהרן ואמרת אליהם" (כא, א)

וברשיי: "אמור", "ואמרת", להזהיר גדולים על הקטנים.

והתמיהה מפורסמת, היכן נזכר שיאמרו לקטנים, והרי לא נכתב בתורה אלא רק אזהרה לגדולים פעמיים.

וראייתי שהג"ר אליקים שלוניגר שליט"א, בספרו בית אב מיישב, שהשפעה על הקטנים תהיה ע"י חיזוק הגדולים, כי תוכחה ישירה אין בה כח השפעה, כי אם ע"י מעשי אבות.

המגיד מדובנא בספרו (פרשת תרע"ו) הביא ששאל לאדונו הגר"א זתי"ע, איזהו הדרך הטובה להשפעה, והשיב לו במשל, שיקח כלי גדול ויניח סביבותיו כלים קטנים, וככל שימלא את הכלי הגדול האמצעי, ישפך ממנו לכלים הקטנים אשר סביב לו, וכן תהיה ההשפעה, שככל שישלים אדם את עצמו, על ידי שיתמלא, יושפע ממנו שפע רב להסובבים אותו. (ע"פ זהב משה - רבי משה שמואל שפירא)

מדוע נקרא סדר "מועד" בלשון יחיד

"אלה הם מועדי" (כג, ה)

הנה שמות הסדרים בששה סדרי משנה, נקראו כולם בלשון רבים, "זרעים", "נשים", "נוזקים", "טהרות", "קדשים", ואילו סדר "מועד", נקרא בלשון יחיד, וכבר שאלו מה טעם לא נקרא סדר "מועדים" בלשון רבים.

ויתכן, משום שפירוש המילה "מועד", הוא "קביעות זמן", ו"הקביעות", אחת היא. לכן סדר "מועד", כי סדר זה כלולים בו דיני הקביעות לחגים.

והנה הרמב"ם קבע לסדר זה את השם "זמנים", ואמנם זמנים שונים הם, למועדים המנוונים. ואילו בש"ס נקבע השם, סדר "מועד", על שם "קביעות" הזמנים. ולכן קראו להלכות קביעות זאת, "מועד", כי כאמור ה"קביעות", אחת היא לכל הזמנים במועדים. ואילו "נשים", "נוזקים", "טהרות", ו"זרעים", הלא ודאי ש"הסדר" עוסק ודן במזיקים ונוזקים שונים, בדיני אישות שונים, בדיני טומאה וטהרה שונים ומשונים, ואלו רבים הם לכן נקראו בלשון רבים.

משא"כ כאמור, בסדר "מועד", כיון שעוסקים בדיניהם והלכותיהם של קביעות המועדים, לכן נקרא בלשון יחיד "מועד", כי מועד אחד הוא. היינו שהתורה קבעה זמן של כל מועד בעתו, והש"ס עוסק בביאור סדריה, דיניה והלכותיה של קביעות זאת, כלומר "מועד" זה. (ע"פ ברכת מרדכי - רבי ברוך מרדכי אורחי)

מה ענין דין חילול ה' אחר פרשת תודה

"כי תזבח זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו" ו"לא תחללו את שם קדשי" (כב, כט, ל)

ודבר זה צ"ע, למה הכניסה תורה דין של חילול ה', אחרי פרשת תודה, ומה ענין זה לזה? וי"ל על פי המדרש, ימני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי הטובה, מפני שהוא עניני כפירה בהקב"ה... האדם הזה כופר בטובתו של חברו, למחר הוא כופה בטובתו של מקום. ועין שם עוד, כשהיו אבותינו במדבר לא כעס עליהן הקב"ה אלא על כפית הטובה וכו' (משנת ריא פי"ו).

והנה קרבן תודה מביאים אלו שנצלו מניסים, כגון יורדי הים או חולה שנתרפא וכו', והוא ענין של הכרת הטובה, להכיר שהקב"ה הטיב להן, וממילא מי שאין לו הכרת הטובה אין לך חילול ה' יותר מזה, שכאילו אומר שאין להכיר טובה להקב"ה על חסדיו שעושה לנו. (ע"פ טעמא דקרא - רבי חיים קניבסקי)

ומסופר כי בבחרותו של הגר"ח קניבסקי היה חוזר מידי שבוץ מושיבת לומז'א כפתח תקוה אל ביתו בבני ברק, ומפס אחת כאשר חצה את הכביש הגדול הסמוך לביב (אז היה מכונית הכביש השחור), אירע לו נס גדול, כאשר שני רכבים שכאו משני כיוונים כמעט פגעו בו וניצלו, ונהגו הר"ר ישעיה אפשטין העיר, שכאשר נסעו בכביש זה במשך השנים טפטים רבות היה מזכיר הגר"ח את הנס שאירע עליו ומודה להי"ת ששעה לו נס במקום הזה. (ע"פ שיצנו מטובל)

אשר בשעריך -

בצרה ובשביה - דברי חיזוק ונחמה
כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א:

בני משפחות שיקריהם נמצאים ל"ע בשבי חודשים ארוכים, נכנסו למעון קודשו של כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, שם שמעו דברי חיזוק וטללי נחמה עידוד ואמונה בהקב"ה, בין הדברים הדגיש הרבי שליט"א את חובת כל יחיד ויחיד להרגיש בצרת הכלל, עד לשחרורם לביתם בס"ד. (באדיבות מערכת: 'בצילא דמהימנותא צאנז')

האדמו"ר שליט"א פתח ואמר:

"חז"ל (סוטה מט:) אמרו שלפני ביאת המשיח, יהיה מצב שכולם ירגישו שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, תהיה תקופה כזו שכולם יראו שאין לנו על מי לסמוך, כעת רואים זאת בחוש.

הקב"ה הוא הכל יכול, וצריכים תמיד להמשיך להתפלל, לא להתייאש, הקב"ה ודאי יעזור.

יש סיפור עתיק, שאשה אחת היתה צריכה ישועה גדולה, ואמרה: רבנו של עולם, אני לא מבקשת ממך משהו שאתה לא יכול, אני רק מבקשת משהו שאתה יכול, הרי הקב"ה יכול בכל מצב להושיע ישועה שלמה".

אף שעבר זמן רב מרגישים את הצער:

"טבע העולם הוא לדאבוננו, שבמשך הזמן נכהה הרגש ושוכחים, בעוד שבני המשפחות נשארים תמיד עם הכאב והצער הנורא. אבל חושבני שבמקרה כזה כולם מרגישים כמו משפחה אחת, כל מי שיש בו ניצוץ יהודי מרגיש בקרבו את הצער, הרי זו צרת הכלל".

השפע חיים זי"ע טרח רבות בכבוד המת:

בני המשפחות מציינים, מה שמספרים על מרן הרבי השפע חיים זי"ע, שאחרי השואה טרח להביא רבים מהנרצחים לקבר ישראל. ועל כך מספר הרבי "אחרי שאיבד שם את משפחתי, הרבנית ואחד עשר ילדיו הי"ד, טרח מספר חודשים לקבור את אלפי המתים שהיו מושלכים בצדי הדרכים רח"ל, אחרי שמתו או נרצחו במהלך הצעדות והנסיעות על ידי הנאצים ימ"ש, ואף הוא בעצמו נסע עם רכב והתעסק לבדו בקבורה".

רק אחר ביאת המשיח נבין את שהתרחש:

"אנו קטנים מדי בשביל להבין דרכי הבורא, כל שנות העולם הזה הן כמו משחק פאזל עם המון המון חלקים, וכשאדם לוקח חלק אחד בידו ומתבונן בו, הוא אינו יכול לדעת מה תהיה התמונה הכללית, שזה ראים רק אחרי שהפאזל מושלם. וכך הוא במאורעות שעוברים עלינו, שרק בעת ביאת המשיח נבין כל מה שקרה לפי גלגולי הנשמות ותיקוני העולמות, אבל כעת חייבים להתפלל שיהיה טוב לעם ישראל".

האדמו"ר שליט"א מסיים בדברי נחמה:

"ונקיתי דמם לא נקיתי", הקב"ה יעשה בהם נקמה, ובורו ששום טיפת דם יהודי לא תלך לאיבוד, בשמים הכל מחושב בחשבון מדוקדק היטב. מרן אבי זי"ע אמר, לא רק כל טיפת דם, אלא כל אנחה וצעור! הכל בחשבון. ונזכה לראות זאת בקרוב בעז"ה".

מדוע בכהן הדיוט הקדים "אמו" ל"אביו"

"ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו" כי אם לשאריו הקרב אליו לאמו ולקביו" (כב, א, ב)

ביאורו של הגר"מ אזרחי:

ולהלן גבי כהן גדול (כא, יא) "לאביו ולאמו", וצ"ע השינוי, מדוע כאן הקדים את האם ["לאמו"], ואילו לקמן הקדים את האב ["לאביו"].

ויתכן לפי המבואר ביבמות (טו), שעיקר הטעם להתיר טומאת קרובים, הוא משום שאם הקרובים לא יתעסקו, לא ימצאו מתעסקים אחרים, עי"ש. וא"כ לכך כתבה התורה את החידוש ברישא, שאע"פ שאביו קיים, והו"א שהבן יפטר, כיוון שכבר אביו יטמא לה, לכן הדגישה התורה ברישא, שבכל האופנים, בן יטמא לאביו.

משא"כ בכהן גדול, שם החידוש הוא איפכא, שאע"פ שאביו אינו קיים, והו"א שיטמא הבן, והידיעה תורה שלא יטמא לאביו ולאמו. ודו"ק. (ע"פ ברכת מרדכי - רבי ברוך מרדכי אזרחי)

ביאורו של הגר"ח פינשטיין:

הנה בכהן הדיוט, הזכיר הכתוב קודם את אמו ואח"כ את אביו, ולהלן אצל כהן גדול כתוב, יועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו וגו', הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו?

ויש לבאר החילוק, דהנה באמת אמו היא ודאי, אבל אביו אינו אלא חזקה שהוא אביו, ובתורת כהנים איתא להדיא, דהפסוק מדבר ממי שהוא רק בחזקת אביו, ואינו ידוע בודאי.

מעתה יש לבאר דבכהן הדיוט שבא להתירו, איכא רבותא טפי באביו מבאמו, דאמו היא ודאי, ואביו אינו אלא בחזקה, לכן הזכיר הכתוב תחלה את אמו ואח"כ את אביו. משא"כ אצל כהן גדול שהכתוב בא לאוסרו, בזה הוא להיפוך, שהרבותא לאיסור היא באמו טפי מבאביו, ולכן הזכיר הכתוב קודם את אביו ואח"כ את אמו. (ע"פ שייעור חומש - רבי חיים פינשטיין)

האם יש ברכה על מצות קידוש השם

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

הנה על מצוה זו של קידוש שמו יתברך תקנו ברכה, כמבואר במהר"ם ריקאנטי (סי' ע), דהמקדש את השם חייב לברך על קידוש השם הנכבד והנורא. ובפתחי תשובה (יו"ד סי' קנ"ט סק"ו), הביא מהשל"ה הקדוש (שער האותיות אות א), שעל קידוש השם מברכין 'ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש שמו ברבים', כדין הרבה מצות עשה שמברכין על קיומן עי"ש.

והשל"ה הוסיף, דאף אם הגוי האונסו יחזור בו, מ"מ אי"ז ברכה לבטלה, דהמצוה היא לא למות, אלא למסור נפשו על קידוש השם, והרי מסר נפשו, דאטו אם יעשה לו הקב"ה נס וינצל כמו שניצולו דניאל וחבריו, לא קיים מצות ונקדשת? אלא ודאי תיכף כשמסר גופו להריגה, קידש השם בתוך בני ישראל. (ע"פ משלחו רבי אליהו ברוך)

האם יש דין לחשוב על הכהן שהוא קדוש

"וקדשתו כי-את-לחם אֱלֹהֵיךָ הוא מקריב" (כא, ח)

האבן עזרא מפרש, 'וקדשתו', במחשבה ובדיבור.

וצריך ביאור מה הכוונה לקדשו במחשבה? וכי יש דין לחשוב על הכהן שהוא קדוש?

ואולי אין הכוונה שיש קיום מצווה במחשבה ובדיבור, אלא כיון שיש דין לקדשו בכל דינים שבקדושה, והדרך להגיע לזה הוא כשחושב שכיון שהתורה ציותה לקדשו בדבר שבקדושה, הרי הוא קדוש, אבל עצם המחשבה אין שום דין. (ע"פ אילת השחר - רבי אהרן יהודה ליב שטינמן)

מדוע נכתב וירגמו אותו "אבן"

"ויציאו את-המקלל אל-מחוץ למחנה וירגמו אותו אבן" (כד, כג)

ובמקושש, (במדבר טו לה) נאמר, 'וירגמו אותו באבנים', ומהו השינוי ממגדף שכתוב "אבן"?

ובדרד"ק רמז יש לומר, כי במגדף שחירף שם הקב"ה, רגמו אותו באבן שיש בו כדי להמית, שמורה על הרגימה שהיתה בחוזק רב, כי דרך המלחמה במגדפים ובאפיקורסים אינה אלא בתוקף ובחוזק בכל כוחנו לאבדם מן העולם. אבל במקושש שכונתו לטובה היתה, ולא נזרקה בו מינות ח"ו, כי אם להיפך כוונתו לשם שמים היתה, אף שדינו להיות נאבד מן העולם, לא הוזהרו בזה כמו התוקף שהוזהרו במגדף. (ע"פ טעם דעת - רבי משה שטרנבוך)

מתורת רבותינו-

רבנו בחיי: התועלת הנלמדת לדורות

ממעשה בן איש מצרי המקלל

ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל ויצאו כמחנה בן הישראלית ואיש הישראלי: ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל: (כד, י טו)

הקשה רבנו בחיי:

מדוע הוצרכה התורה לספר מעשה זה שארע במדבר, ומן הראוי היה להסתיר הענין ולא לגלותו מפני כבוד השם. ואם תאמר שהרי דין נאמר פה! על מקלל השם שדינו במיתה, מ"מ היה רק להודיע הדין, ולכתוב איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו, ונקב שם ה' מות יומת. ומה תועלת יש להאריך בספור הענין?

ומבאר רבנו בחיי:

כי במעשה זה ישנם שתי תועלות הנלמדות לדורות מעצם הסיפור, והם מלבד הדין עצמו של נוקב השם. וכדלהלן:

התועלת האחת - לידע ולהודיע, שאין ביכולת אחד מישראל להיכשל בחטא עצום כזה, אלא רק מושע רשע מוחלט, אשר כבר מלידתו פגום הוא מצד אביו ואמו (וכפי שכתוב 'והוא בן איש מצרי').

והתועלת השניה - כי מכאן יתבאר לנו עיקר גדול ופינה עצומה בענין הברכות, והאיך יתחייב האדם לברך את השם. שהנה המקלל בתחילה פרש את ה' באותיותיו, ואחר כך קלל, כפי שאמר הכתוב, ויקב בן האשה הישראלית את ה' ויקלל, וע"כ נתחייב מיתה.

ולפי"ז כן הוא לענין המברך את השם והשכר המגיע מכך, שצריך המברך שיתבונן תחלה בלבו בפרוש אותיות ה' ובמה שהן מורות, ולכוון בהם במחשבתו, ואח"כ יברך את ה' ויזכרנו בפיו, ועל כך יקבל שכר ויחיה חיי עד.

ורמז לדבר יש מתהלים, (קמ"ה) 'ארוממך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד', דהיינו בתחילה 'ארוממך' וזה ע"י מחשבה וכוונת הלב, ואח"כ 'אברכה שמך', ע"י שמוציא הברכה מפיו.

האמנם יש להקדים לימוד הש"ך ללימוד הט"ז?

"וקדשתו כי-את-לחם אֱלֹהֵיךָ הוא מקריב" (כא, ח)

יושב לו יהודי בהיכל בית המדרש, ולומד שולחן ערוך יורה דעה, גורס ושונה במתיקות ובענימות סעיף אחר סעיף מדברי השו"ע ורמ"א. מסביב לדברי שולחן ערוך חונים סביב נושאי כליהם, הלא הם הטי"ז והש"ך. תוך כדי לימודו מנצצת במוחו שאלה מעניינת, הרי הש"ך הוא רבנו שבתי הכהן, והטי"ז הוא רבנו דוד הלוי, ואם כך אפוא, שמא יש להקדים וללמוד את דברי הש"ך לפני לימוד הטי"ז, שהרי משום מצוות 'וקדשתו יש להקדים את הכהן תחילה, מאידך גיסא מהיכי יתתי שדין זה הוא גם שלא בפניו של הכהן.

לאחר התחבטות בצדדי הספק וחיפוש ממושך בספרות השו"ת, מצא את שאהבה נפשו, השאלה עלתה כבר בעבר על שולחנו של מרא דארעא דישראל רבי יוסף חיים זוננפלד, ע"י תלמידו הרב שלמה סובול ז"ל, מי שצק מים על ידו רבות בשנים בשאלות רבות ומגוונות, רבי שלמה זה שנפשו קשורה הייתה בנפשו של רבי יוסף חיים, היה מעלה את שאלותיו וספיקותיו על גיליון נייר ותוהבו מתחת למפת שולחנו, ומשהרגיש הרב בפיסת הנייר שמתחת למפה היה מעיין בה ותוך כדי עמידה היה רושם את תשובתו בקיצור נמרץ ובבהירות נפלאה, כך נשתיירו ממנו מעל אלף תשובות בדי חלקי השו"ע שרוכזו בשו"ת 'שלמת חיים'.

וכך מובא בכתבי שו"ת שלמת חיים (יורה דעה סימן קה), בכהן שיש מצוה להקדימו משום 'וקדשתו', צ"ע כשלומדים ש"ך וטי"ז האם צריך להקדים לימוד הש"ך שהיה כהן. והרב זבולון ברח"י חרל"פ נ"י ז"ל העיר, דאפשר דווקא בחייו שייך דין קדימה ולא אח"כ, ויש להביא ראיה לדבריו, מיו"ד סי' שני ס"א, ולא נזכר קדימה לכהן בהוצאת בר מינן, ובכיבוד אב מצונו דמכבדו בחייו ומכבדו במותו, ואולי שם דווקא, אבל בכהן, להכהן בעצמו צריך להקדים, אבל לספרו לא מצונו, וחילוק כזה נמצא בפ"ק דסנהדרין מ ע"א, לענין לדון דיש חילוק בינו לבין ממונו.

ומרן הגר"י"ח זוננפלד הוציא את קולמוסו והשיב את תשובתו בקצרה ובתמציתיות: "נראה פשיטא דאין בזה קפידא" (ע"פ המבשר תורני)

ספירת העומר וההכנה למתן תורה

המשגיח הגאון הצדיק רבי דב יפה זצ"ל

ישנם שמצות ספירת העומר מתקיימת אצלם, באמירת היום כך וכך לעומר. אולם בדברי בעל ה'כתב והקבלה' בפירושו הנפלא 'עיון תפילה', מבאר את הכוונה ב"וספרתם לכם", שהתיבה 'לכם' זה לא רק לצחות הלשון, אלא זה עיקר המצוה, וספרתם 'לכם', לטובתכם, לטהר אתכם.

והאמת, שמשמעות המילה 'ספירה', משמשת לא רק לשם ביטוי ספירת מניין דברים, אלא גם בהתבוננות, כמו שכתוב (איוב יד, טז) "כי עתה צעדי תספור", ויש להבין וכי ד' סופר צעדים: אלא הכוונה שד' מתבונן ומעיין בצעדי האדם אם הם כהוגן או לא. נמצא איפה, שמצות הספירה כוללת בתוכה לשים לב ולהתבונן איך ימים אלו עוברים.

יתכן שבמילה 'וספרתם לכם', משמעותה להאיר כספיר ויהלום, תאירו עצמכם ותעשו מעצמכם ספיר ויהלום, ימים אלו מיוחדים, לכן שהאדם ישים לב שיהיה תמים ושלם כדי לזכות לקבל מה יותר ביום מתן תורה, זו הסיבה שלכן הנהיגו הקדמונים, לקרא מסכת אבות ומשלי במיוחד בימים אלו, כדי להיטהר ולהתקדש ליום מתן תורה, וא"כ כיום שקבעו את המוסר בקביעות כל יום, צריכים אנו להתחזק עוד יותר בימים אלו בלימוד זה.

הסבא מסלבודקא העיר על מנהג העולם, שאת הברכה אומרים בהתלהבות גדולה, אולם את הספירה שהיא המצוה בעצמה, עושים די בקרירות, שאין זה נכון שהמצוה תהיה פחות בהתלהבות מהברכה עצמה, שלימות המצוה היא, כשסופר את הספירה, ומוסיף לחשוב על הציפייה וההשתוקקות להגיע ליום הנסוף. (סברי מרנ)

מרן הגאון הגדול רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצוק"ל – ט"ז אייר תשס"ג

בהגיעו לבריסק ביקש הגר"י לשוחח עמו בלימוד, ומלא התפעמות שח אח"כ לרבנית, "פגשתי את האיש שנהניתי לדבר עימו בתורה", "ראוי לחשוב עליו...". ואם אומנם כי גם לפני הגיעו לבריסק כבר היה כלי מלא וגדוש בתורה, אולם הגר"י הקנה לו את השלימות שליותה אותו כל ימיו.

עם דודו רבי משה פיינשטיין

קשר מיוחד היה לו עם דודו מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל שהחל עוד בימי ילדותו, אחרי פטירת אביו והוא נער צעיר התגורר תקופה בביתו, וכל חייהם היו קשורים בקשרי תורה, ולימים כתב רבי משה במכתב על ר' מיכל "אדם גדול בענקים ענקי התורה אשר כבני נחשב ליי".

בצרתם של ישראל

ליבו הרחב היה פתוח כאולם, לכל צרה ומצוקה היה שופך לב כמים בתפילה כביכול צרתו שלו היא, דרכו היתה בשעת מי שברך לחולים בעת קריאת התורה לפרט את השמות שהביאו לפניו, וסיכר ח"א שמעם מנה וספר כחמישים שמות של חולים להזכירם בעת מי שברך, והכל מזכרוננו!

אחזתיו ולא ארפנו

עובדא מרתקת המלמדת אותנו על מהותו של ר' מיכל כפי שסיפר תלמידו: היה זה בשעות אחה"צ המאוחרות נכנסתי לחדרו של מו"ר וכמו בכל יום גם היום נתקלו עיניי בראשו הכפוף על דפי הספר, אולם באותו יום הוא היה נראה לי יותר תשוש מהרגיל, העזתי פניי והצעתי לו אולי ילך לנוח קמעא, מו"ר הבין ללבי הגביה את עינו והסביר כמתנצל, "בבואי מהישיבה בצהריים, מצאתי על שולחני ספר ישעיה ויחזקאל, ודרכי כאשר הנני פותח ספר איני יכול לעזובו עד תומו, וכך אחזתיו ולא ארפנו, ומאז ועד עתה סיימתי ספר ישעיה ויחזקאל עד שהגעתי לביתי".

"עוד שתי דקות"

וכלוחם אמיתי לא הניח הוא את הרבו וכלי מלחמתו כל עוד נשמתו באפו, ועל משמרתו כרע נפל מצבאי מלחמות ד'. (וגם בימי זקנותו והוא קרוב לגיל מאה שנה היה מוסר מדי שבוע 16 שיעורים קבועים!) ביום שבת קודש ט"ז באייר, ישב בביתו ובמשך שש שעות עסק בתורה בכל כוחו, על ימינו נצבו שני תלמידיו שיחי', דנים לפניו כדת של תורה, עד כי בא זמן מנחה קטנה של שבת בא אצלו הממונה ואמר רבנו הגיע זמן עלות המנחה, והלוחם הגדול נושא עיניים מתחננות כפשוטו מתוך הגמרא הגדולה, ומבקש להמשיך את לימודו, ולאחר שתי דקות מבקש הוא עוד שתי דקות, קרב חייו! 'נאך צווי מינוט' שב הוא ומבקש, עוד שתי דקות! לאחריהן סוגר הוא את הגמרא באנחה, ונגיש למבואת ביתו להכין את עצמו לתפילת המנחה, סיים את הכנותיו, טיהר ידיו כדן, או אז חש הוא לפתע חולשה נוראה, והנה נופל ספר מלחמות ארצה, משלים את נשמתו לאלוקיו. שלם ומושלם בכל מידה טובה. מלא וגדוש בתורה הקדושה. זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא.

מהגדולים אשר בארץ, אשר שמו נישא לתהילה כבר מימי בחרותו והוא נער לא ימיש מתוך האהל, ועד לסוף ימיו זקן ויושב בישיבה. מתמיד פלאי אשר כל חייו מקשה אחת של שקיעות ועמל בעומק העיון, הולך וסובב בידעת כל התורה כולה, אשר זכה ליצוק מים ע"י ענקי הדור, דור דעה, והעביר מסורת התורה מדור לדור ומרב לתלמיד. מרן הגאון האדיר רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זכר צדיק וקדוש לברכה. (הדברים הבאים נלקטו בשינוי עריכה מתבקשים מהמאמר הנפלא 'הארז אשר בלבנון', מאסף 'ישורון' כרך יד)

עולה במעלות התורה

הכרם בו צמחה גפן מרן זצ"ל, היתה בקרן בן שמן, ממשפחות רום היחס שבירשאל, משפחתו התייחסה להגאון רבי משה רבקה מוילנא, בעל 'באר הגולה', וכן לרבי אברהם אחי הגר"א, מחבר ספר 'מעלות התורה' (כך העיד דודו מרן הגר"מ פיינשטיין). לימים החדיר רבי מיכל את הספר מעלות התורה מחדש, אולם הוא עצמו התבטא מתוך אהבת האמת שכאשר החדיר הספר, לא ידע על דבר ייחוסו להמחבר ר' אברהם הנ"ל.

במצרי התורה בליטא

בילדותו התייתם מאביו ואח"כ גם מאמו, אך לא נתן לדבר להפריעו במלאכת הקודש, והטלטל גולה אחר גולה, באהבת האמת שבערה בו, מסלוצק לקלצק, משם למיר, ממיר לבריסק ומבריסק למיר, בשנות הזעם עבר לוילנא, ומשם ליפן ומיפן לארה"ב. אכן טלטולי חגוף לא מנעו בעדו מלשקוד על תלמודו, ותוך כדי הגלויות השונות גבהה קומתו הרוחנית עד שהיה כבר אז למופת ולסמל של גדלות בתורה.

את לימודו כאמור קנה אצל גדולי ראשי הישיבות שבליטא בתחילה בסלוצק אצל מרן הגר"א מלצר, ולאחמ"כ בקלצק אצל חתנו מרן הגר"א קוטלר. אחר כך עבר ללמוד בישיבת מיר והתקרב לאורו הגדול של מרן המשגיח רבי ירוחם. וגם במיר של הימים האלו אשר היתה מלאה בבחירי ומובחרי עולם התורה, (וכפי שהתבטא ראש הישיבה מרן הגר"א פיינקל כי יש לו בישיבה ארבעים ראשי ישיבות...) כבר אז היה לשם דבר, ולימים סופר כי הוא והחברותא הגאון רבי לייב מאלין היו פעמים פורשים מבית המדרש לבית כנסת אחר, להתקדם בסוגיא היות ובישיבה רבו ההפרעות והבקשות מבחורים שרצו להתפלפל עמם בלימוד.

בבריסק לומדים לחשוב

פרק חדש החל בחייו, כאשר בהמלצת רבי איסר זלמן מלצר הגיע לבריסק לשמוע את שיעורי מי שהיה לימים חותנו מרן הגר"י זי"ע. בתחילה סירב רבי ירוחם לאשר לו לעזוב את ישיבת מיר, אך לאחר ששמע שאצל הגר"י "לומדים לחשוב", הסכים על אתר שישע, כי "לחשוב" היה אצל רבי ירוחם דבר ראשון במעלה. (נומי אז נקבעה מסורת בישיבת מיר שהבחורים המפולגים נוסעים לתקופה ללמוד בבריסק אצל הגר"י, והם הביאו למיר את שיטת לימודו של מרן הגר"י ומשם התפשטה לכל עולם הישיבות).